

”IHMINEN IHMISELLE”

Lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajaperheiden vanhempien kokemuksia monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta

Hyrkäs Kristiina, Köpman Eveliina, Siitonen Minttu & Vottonen Piia

Opinnäytetyö
Hyvinvointipalveluiden osaamisala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi AMK

2016

Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Kristiina Hyrkäs & Eveliina Köpman, Minttu Siitonen & Piia Vottonen	Vuosi	2016
Ohjaaja(t)	Seija Järvi & Sari Leppälä		
Työn nimi	”Ihminen ihmiselle” – Lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajaperheiden vanhempien kokemuksia monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta		
Sivu- ja liitesivumäärä	105 + 7		

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää Kemissä toimivien lastentarhanopettajien näkemyksiä monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamisesta. Toinen tavoitteemme oli ottaa selvää varhaiskasvatuksen asiakkaina toimivien maahanmuuttajavanhempien kokemuksia varhaiskasvatuksen asiakkuudesta. Työmme tarkoitus oli kartoittaa niitä asioita, joihin maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa työskennellessä tulisi kiinnittää huomioita. Ajatuksenamme oli saada sekä lastentarhanopettajien että vanhempien äänet kuuluviin. Aiheen ajankohtaisuuden vuoksi työmme on merkityksellinen sekä varhaiskasvatuksen ammattilaista puhutteleva. Maahanmuuttajavanhemmilta saadut kokemukset voivat toimia ohjenuorina työntekijöiden toteuttaessa monikulttuurista varhaiskasvatusta.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen työ. Toteutimme aineistonkeruun puolistrukturoitujen teemahaastattelujen avulla. Aineistonkeruumenetelmään päädyimme sen keskustelevan luonteen vuoksi. Lisäksi koimme kyseisen menetelmän työmme kannalta luotettavimmaksi haastateltavien näkökulmia ajatellen. Keräsimme aineiston lastentarhanopettajilta sekä maahanmuuttajavanhemmilta. Analysoimme saadun aineiston teemahaastattelussa läpikäytyjen teemojen mukaisesti. Teoreettinen viitekehysemme muodostui siten, että perehdyimme työmme kannalta oleellisiin lakeihin sekä kirja- ja internetlähteisiin liittyen monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen. Otimme selvää erilaisista ohjeistuksista sekä suosituksista, joita varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstöä varten on laadittu. Lisäksi saimme maahanmuuttajakoordinaattorin haastattelusta ajankohtaista tietoa Kemin monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta.

Työmme sisältää kahdet eri johtopäätökset, joissa tulkitsemme aineistoamme monipuolisesti. Opinnäytetyömme aineiston pohjalta voimme todeta, että haastattelemamme lastentarhanopettajat toteuttavat monikulttuurista varhaiskasvatusta valtakunnallisten ohjeistusten sekä suositusten mukaisesti. Varhaiskasvattajan rooli monikulttuurisessa lapsiryhmässä on merkittävä. Maahanmuuttajavanhemmat ovat olleet pääsääntöisesti tyytyväisiä Kemin varhaiskasvatuspalveluihin. Positiivisten näkemysten ohella vanhemmat toivat esille myös kokemiaan haasteita liittyen esimerkiksi kommunikoinnin vaikeuksiin työntekijöiden kanssa.

Avainsanat Monikulttuurisuus, varhaiskasvatus, maahanmuuttajavanhemmat, varhaiskasvattaja, kasvatuskumppanuus

Social Services and Health Care
Degree Programme in School of So-
cial Services
Bachelor of Social Services

Author	Eveliina Köpman, Kristiina Hyrkäs, Minttu Siitonen & Piia Vottonen	Year	2016
Supervisor	Seija Järvi & Sari Leppälä		
Subject of thesis	“Human to human” – Kindergarten teachers’ and immigrant parents’ experiences about multicultural early childhood education		
Number of pages	105 +7		

The aim of our thesis was to find out kindergarten teachers’ opinions on how to accomplish multicultural early childhood education in Kemi. Our second aim was to find out how parents of immigrant families, experience being clients in early childhood education. The goal of our work was to survey the things that need to be consider while working with immigrant families. The aim of our work was to bring both kindergarten teachers’ and parents’ voices heard. Because our subject is current our work is significant and speaks to early childhood education professionals. The experiences that we got from parents of immigrant families can work as guidelines when employees accomplish multicultural early childhood education.

Our thesis is a qualitative work. We collected the data through semi-structured interviews. To this data collection method, we chose because of its conversational nature. Moreover, we experienced the method the most reliable for our work considering the interviewees’ perspective. We collected the data from kindergarten teachers and parents of immigrant families. We analyzed the data according to themes that we handled in the theme interview. Our theoretical framework was formed by getting acquainted with relevant laws, literature and internet references linked to multicultural early childhood education. We examined different kinds of directions and guidelines that have been made for early childhood education professionals. Moreover, we got good information from the immigrant coordinator about Kemi’s multicultural early childhood education.

Our work includes two different conclusion parts where we interpret our data widely and diversely. According to our data we can say that kindergarten teachers who work in Kemi, accomplish multicultural early childhood education according to national directions and guidelines. The early childhood educator’s role is significant in a multicultural group of children. The parents have mainly been satisfied with Kemi’s early childhood education services. In addition to the positive views the families expressed their challenges linked to for example communication problems.

Key words Multiculturalism, early childhood education, parent of im-
migrant family, early childhood educator, educational
partnership

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	9
2.1	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	9
2.2	Tutkimusmenetelmät.....	10
2.3	Analysointimenetelmät	13
2.4	Eettisyys ja luotettavuus	15
2.5	Opinnäytetyöprosessi	17
3	SUOMALAINEN MONIKULTTUURINEN VARHAISKASVATUS.....	22
3.1	Varhaiskasvatusta ohjaavat lait	22
3.2	Suomalainen varhaiskasvatus	26
3.3	Maahanmuuttajat osana Kemin varhaiskasvatusta	28
4	KULTTUURITIE TOINEN VARHAISKASVATTAJA.....	31
4.1	Monenlaisia varhaiskasvattajia ja arvomaailmoja	31
4.2	Monikulttuurinen lapsiryhmä	35
4.3	Varhaiskasvattajat monikulttuurisessa lapsiryhmässä.....	40
5	MAAHANMUUTTAJAPERHE VARHAISKASVATUKSEN ASIAKKAANA	45
5.1	Maahanmuuttajan ensi askeleet suomalaisessa yhteiskunnassa.....	45
5.2	Varhaiskasvatus kotoutumisen tukena	49
5.3	Kasvatuskumppanuus kahden eri kulttuurin välillä	52
6	TULOKSET JA AINEISTON ANALYSOINTI.....	56
6.1	Lastentarhanopettajien haastattelut.....	56
6.2	Maahanmuuttajavanhempien haastattelut	70
6.3	Maahanmuuttajakoordinaattorin haastattelu.....	77
6.4	Kehitysideoita tulevaisuuden monikulttuuriseen työhön	79
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	84
7.1	Lastentarhanopettajat toteuttamassa monikulttuurista työtä.....	84
7.2	Maahanmuuttajaperheet varhaiskasvatuksen asiakkaina	91
8	POHDINTA.....	97
	LÄHTEET	101

ALKUSANAT

Haluamme osoittaa lämpimät kiitokset opinnäytetyöprosessiimme osallistuneille henkilöille. Olemme kiitollisia saamastamme luvasta toteuttaa opinnäytetyömme Kemin varhaiskasvatukseen. Kiitämme haastatteluihin osallistuneita lastentarhanopettajia sekä maahanmuuttajavanhempia hyvin sujuneesta sekä antoisasta yhteistyöstä. Heiltä saamamme tieto sekä kokemukset ovat olleet keskiössä koko opinnäytetyömme ajan. Opinnäytetyön laatiminen ilman haastateltavien panostusta olisi ollut mahdoton tehtävä.

Haluamme kiittää opettajia, jotka ovat olleet apuna sekä tukena opinnäytetyön alkumetreiltä asti. He ovat antaneet meille työmme kannalta arvokkaita ohjeita ja neuvoja. Eriyiskiitokset haluamme antaa opinnäytetyötämme ohjanneille opettajille, Seija Järvelle sekä Sari Leppälälle. Ohjaajamme ovat kannustaneet meitä yhteisen laajan opinnäytetyön laatimisessa sekä rohkaisseet meitä kokeilemaan haastaviltakin tuntuvia asioita.

1 JOHDANTO

Eurooppaan saapui vuonna 2015 yli 1,3 miljoonaa turvapaikanhakijaa, joista 32 476 saapui Suomeen. Väkilukuun suhteutettuna Suomeen saapui vuonna 2015 neljänneksi eniten turvapaikanhakijoita verrattuna muihin EU-maihin. Edeltävinä vuosina hakijamäärät ovat olleet Suomessa 3000-4000 hakijan välillä. EU:n ulkorajoilla oleva vaikea tilanne vaikuttaa tulevaisuudessakin siihen, että turvapaikanhakijoiden vuosittainen määrä tulee jatkossakin pysymään aiempia vuosia korkeamana. Turvapaikanhakijoiden määrän kasvua on vaikea ennustaa. (Sisäministeriö 2016, 9. Viitattu 27.7.2016.)

Opinnäytetyössä halusimme selvittää lastentarhanopettajien kokemuksia siitä, miten he toteuttavat monikulttuurista työtä varhaiskasvatuksessa. Lisäksi tavoitteenamme oli tuoda esille maahanmuuttajavanhempien kokemuksia varhaiskasvatuksen asiakkuudesta. Motiivina työllemme oli sen ajankohtaisuus sekä yhteinen kiinnostuksemme aihetta kohtaan. Vuoden 2016 alkupuolella Kemin varhaiskasvatuksessa oli 48 maahanmuuttajalasta sekä esiopetusryhmissä 18 maahanmuuttajalasta. Lähes jokaisessa Kemin päiväkodissa on kirjoilla maahanmuuttajalapsia tai kaksikielisiä lapsia. (Lappeteläinen 2016.)

Tavoitteenamme oli tuoda esille lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajavanhempien omia näkökulmia sekä ajatuksia liittyen varhaiskasvatukseen. Monikulttuurisessa lapsiryhmässä varhaiskasvatuksen ammattihenkilön tulee kiinnittää huomiota laadittuihin kasvatuskäytäntöihin sekä korostaa kasvatuskumppanuussuhteen merkitystä maahanmuuttajaperheiden vanhempien kohdalla.

Halusimme työmme avulla saada lisää tietoa maahanmuuttajaperheistä varhaiskasvatuksen asiakkaana. Toimme esille konkreettista tietoa siitä, mitä varhaiskasvattajan tulee huomioida työskennellessään monikulttuurisessa lapsiryhmässä. Vanhempien osalta halusimme saattaa tietoon ne asiat, jotka he kokivat merkityksellisiksi liittyen heidän asiakkuuteensa varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyömme sisältää kaksi tutkimuskysymystä. Näitä ovat millä tavoin Kemissä toteutetaan monikulttuurista varhaiskasvatusta sekä miten Kemissä asuvat maahanmuuttajavanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen.

Työmme alussa käsittelemme opinnäytetyön toteutusta. Tämän aiheen sisällä avaamme opinnäytetyön tavoitteet ja tutkimuskysymykset sekä kerromme opinnäytetyössä käytetyistä tutkimusmenetelmistä ja aineiston analyysistä. Pohdimme myös opinnäytetyömme eettisiä kysymyksiä sekä lopuksi käymme läpi koko opinnäytetyöprosessimme. Seuraavaksi kerromme opinnäytetyön kannalta keskeisimmät lait ja asetukset sekä tuomme esille varhaiskasvatuksen keskeisimmät piirteet. Lisäksi kerromme pääpiirteet Kemin varhaiskasvatuksesta silmällä pitäen monikulttuurista näkökulmaamme.

Työmme sisältää kolme eri teoreettista näkökulmaa. Näitä ovat suomalainen monikulttuurinen varhaiskasvatus, kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja sekä maahanmuuttajaperhe varhaiskasvatuksen asiakkaana. Pyrkimyksenämme on, että teoreettinen viitekehys käy vuoropuhelua aineiston analyysin kanssa. Opinnäytetyöhön olemme selvittäneet konkreettisia kehitysideoita, joita saimme lastentarhanopettajilta ja maahanmuuttajavanhemmilta. Aineiston analyysin perustuen laadimme työn loppuun kattavat johtopäätökset. Johtopäätöksissä tuomme esille opinnäytetyömme kannalta keskeisimmät lopputulokset sekä aineiston analyysistä keskeisimpänä esiin nousset asiat. Työmme päättyy pohdintaan, jossa käymme läpi koko opinnäytetyöprosessiamme sekä pohdimme omaa ammatillista kasvua ja kehitystä.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

2.1 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tavoite oli tuoda esille lastentarhanopettajien kokemuksia työskentelystä monikulttuurisessa lapsiryhmässä. Selvitimme esimerkiksi sen, miten kasvatuskumppanuussuhde muodostuu eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa. Tavoitteena oli selvittää työn rikkauksia sekä mahdollisia haasteita ja kehittämisideoita.

Opinnäytetyömme toinen tavoite oli kartoittaa päivähoidon asiakkaana olevien maahanmuuttajavanhempien kokemuksia varhaiskasvatuksesta. Tiedustelimme maahanmuuttajavanhempien omakohtaisia kokemuksia varhaiskasvatuksesta sekä yleisesti sitä, millaisena varhaiskasvatus heidän silmissään näyttäytyy. Työmme tarkoitus oli saada tietoon niitä asioita, joihin tulisi kiinnittää huomiota työskennellessä maahanmuuttajaperheiden kanssa. Halusimme saada maahanmuuttajavanhempien äänet kuuluviin, sillä heidän kokemuksiaan ei ole Kemissä alueella kartoitettu.

Koemme opinnäytetyömme merkitykselliseksi, sillä lastentarhanopettajat sekä maahanmuuttajavanhemmat saivat mahdollisuuden tuoda esille omaa kokemusmaailmaansa sekä ajatuksia monikulttuurisesta työstä. Aiheemme ajankohtaisuuden vuoksi on tärkeää pohtia sitä, miten monikulttuurista varhaiskasvatusta toteutetaan ja miten sitä voitaisiin vielä kehittää.

Opinnäytetyömme tarkoitus oli selvittää Kemissä toimivien lastentarhanopettajien kokemuksia maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävästä työstä. Toinen tarkoituksemme oli selvittää, millaisena maahanmuuttajavanhemmat ovat kokeneet varhaiskasvatuksen. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millä tavoin Kemissä toteutetaan monikulttuurista varhaiskasvatusta?
2. Miten Kemissä asuvat maahanmuuttajavanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen?

2.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista edetä yksityisestä pisteestä yleiseen ymmärrykseen. Se on kiinnostunut useasta yhtäaikaista tekijästä, jotka vaikuttavat lopputulokseen sekä yleiseen ymmärrykseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa etsitään monimuotoista ja objektiivista tietoa. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 25–26.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerätään luonnollisessa sekä todellisessa tilanteessa. Työprosessi edellyttää monia pohdintoja opinnäytetyön eri vaiheista. Ennen työn aloittamista tulee laatia kattava tutkimussuunnitelma, josta löytyy kaikki tarvittava tieto työhön liittyen. On pohdittava sopivia tutkimusasetelmia ja työn lopuksi raportoitava tuloksista. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 127.)

Opinnäytetyössä käytämme yhtä laadulliselle tutkimukselle tyypillisintä aineistonkeruumenetelmää eli haastattelua. Laadullisessa tutkimuksessa haastattelun rinnalla on mahdollista käyttää kyselyä ja havainnointia. Haastattelun sekä kyselyn perusideat ovat selkeitä. Mikäli pyrkimyksenä on selvittää tietyn ihmisen tekoja sekä syitä hänen toiminnalle, on järkevintä kysyä sitä häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 71, 73.)

Haastattelun etuna pidetään joustavuutta sekä helposti muokattavissa olevaa kysymysasettelua. Konkreettisesti haastattelussa haastateltavalla on mahdollisuus tarkentaa sekä toistaa kysymyksiä. Haastattelu ei ole luonteeltaan tietokilpailutyypinen vaan sen tarkoituksena on saada mahdollisimman paljon laadukasta tietoa tutkittavasta asiakokonaisuudesta. Sen etuna pidetään haastattelijan mahdollisuutta toimia havainnoitsijana varsinaisessa haastattelutilanteessa. Tuolloin haastatteliija saa tiedon myös siitä, miten ja missä tilanteessa haastateltava asian esittää. Lisäksi haastatteluun voidaan valita tietoisesti ne henkilöt, jotka asiasta eniten tietävät. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 73–74.)

Haastattelua sovittaessa on tyypillistä, että aineistonkeruuta varten laaditut teemat tai kysymykset annetaan haastateltaville etukäteen. Tällöin heillä on mahdol-

lisuus tutustua aihealueeseen ja pohtia vastauksia ennen varsinaista haastattelutilannetta. Haastattelun eettisyys liittyy tiedottamiseen. Haastateltaville tulee tiedottaa mihin he ovat ryhtymässä ja mitä aihetta haastattelu koskee. Yleisimmin haastateltavat suostuvat haastatteluun, mikäli työn aihealue on heille tuttu ja itse haastattelusta on tiedotettu etukäteen riittävän hyvin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 73–74.)

Toteutimme opinnäytetyömme metodologisen osuuden Kemissä työskentelevien lastentarhanopettajien sekä varhaiskasvatuksessa asiakkaana olevien maahanmuuttajavanhempien kanssa. Opinnäytetyöhön haastattelimme neljää lastentarhanopettajaa. Neljä haastattelua oli määrällisesti sopiva, sillä teemahaastattelun avulla saimme laadukasta ja monipuolista tietoa valitsemistamme teemoista. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittama saamme kelpoisuuden toimia lastentarhanopettajina, jonka vuoksi kiinnostuimme keräämään tietoa juuri lastentarhanopettajilta.

Valitsimme opinnäytetyön toiseksi kohdejoukoksi varhaiskasvatuksen asiakkaina olevat maahanmuuttajavanhemmat. Haastattelemamme vanhemmat valikoituivat satunnaisesti varhaiskasvatuksen piiristä. Emme saaneet haastatteluja varten tulkkia käyttöömmä, joten vanhempien haastattelut olemme toteuttaneet suomen sekä englannin kielellä. Haastattelemamme maahanmuuttajavanhemmat asuvat Kemin alueella ja ovat lähtöisin erilaisista kulttuuritaustoista.

Keskustelimme erilaisista haastatteluvaihtoehdoista ja päädyimme toteuttamaan yksilöhaastattelut lastentarhanopettajille sekä maahanmuuttajaperheiden vanhemmille. Tuolloin haastateltavilla on mahdollisuus kertoa avoimesti oma mielipiteensä miettimättä muiden ajatuksia ja mielipiteitä. Ryhmähaastattelussa ryhmän paine voi vaikuttaa vastauksiin sekä estää negatiivisten asioiden esiintuloa. Ryhmähaastattelussa saattaa olla henkilöitä, jotka tietoisesti dominoivat sekä pyrkivät hallitsemaan keskustelun etenemistä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 211.) Ammattieettisyyttä silmällä pitäen pyrkimyksenämme oli rakentaa haastattelutilanteesta luotettava ja korostaa vaitiolovelvollisuuttamme.

Valitsimme lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajavanhempien kanssa toteutettavaksi aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Sosiaalialalla työskentelyä ajatellen erilaiset keskustelut ja yleisesti vuorovaikutus ovat tärkeitä työmenetelmiä. Lisäksi kasvokkain toteutettava haastattelu antoi mahdollisuuden tarkentaa niin kysymyksiä kuin vastauksiakin. Maahanmuuttajavanhempien kieli- taitoa ajatellen oli hyvä päätös toteuttaa haastattelut kasvokkain. Tämä siksi, että meidän oli mahdollista tarkentaa vanhemmille varhaiskasvatukseen liittyvää termistöä, mikä saattaa olla heille vierasta. Saimmekin hyvän oppimiskokemuksen konkreettisesti paikan päällä toteutettavasta haastattelusta.

Teemahaastattelussa teemat ovat valmiiksi pohdittuja ja ne toimivat ohjenuorana jokaisessa haastattelussa. Teemahaastattelussa on tarkoitus, että valitut teemat tulee käytyä jokaisen haastateltavan kanssa läpi. Haastattelujen ei ole tarkoitus edetä samalla kaavalla, vaan pikemminkin pyrkimyksenä on vapaamuotoinen keskustelu kuitenkin siten, että jokainen teema tulee käytyä läpi. (Eskola 2007, 33.)

Teemahaastattelua voidaan pitää puolistrukturoituna haastatteluna. Tuolloin teema-alueet eli haastattelun aihepiirit ovat kaikille samat. Teemahaastattelussa ei ole strukturoidulle haastattelulle tyypillistä tarkkaa kysymysten järjestystä ja muotoa, vaan se etenee niin sanotusti vapaammin vain tiettyjen teemojen ympärillä, mutta ei kuitenkaan ole syvähaastattelun tavoin täysin vapaa haastattelu. Teemahaastattelu kulkee ennalta valittujen teemojen ympärillä ja sisältää osaltaan myös tarkentavia kysymyksiä. Metodologisesti ajateltuna teemahaastattelu pyrkii selvittämään valitun kohdejoukon tulkintoja asioista, niille annettuja merkityksiä sekä merkitysten syntyä vuorovaikutustilanteissa. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 48.)

Teemahaastattelu vaatii etukäteisvalmisteluja, koska haastattelutilanne rakentuu ennalta laadittujen teemojen ympärille. Pyrkimyksenä tulee olla vastausten löytäminen tutkimuskysymyksiin sekä uusien merkitysten havaitseminen. Teemahaastattelussa teemoja on hyvä lähteä etsimään monia eri asioita silmällä pitäen. On pohdittava tutkimuskysymyksiä sekä sitä, millaisia vastauksia työlleen tarvitsee. Haastatteluteemat tulee liittää teoretietoon, jolloin tutkimuskokonaisuus pysyy kasassa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75; Eskola 2007, 38–39.)

Ennen haastattelupäivien sopimista toimitimme saatekirjeet sekä varhaiskasvatustyksiköihin että maahanmuuttajavanhemmille. Saatekirjeiden tarkoitus oli tiedottaa haastateltaville henkilöille opinnäytetyömme tarkoitus sekä se, mikä haastateltavien rooli työssämme tulee olemaan. Painotimme saatekirjeissä eettisyyttä ja luotettavuutta. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi haastateltavien vapaaehtoisuus sekä anonymiteetti. Tiedottaminen eettisistä näkökulmista antaa luotettavan kuvan opinnäytetyöstämme sekä meistä haastattelijoina.

Työntekijöiden haastattelut tapahtuivat päiväkodin tiloissa ja haastattelutilanteeseen osallistui kaksi opiskelijaa (Kristiina Hyrkäs & Eveliina Köpman). Kysyimme haastateltavilta lupaa nauhoittaa keskustelut. Kerroimme, miten tietoa tulemme käyttämään sekä painotimme, että analysoinnin jälkeen nauhoitteet hävitetään. Näin toimimme eettisesti oikein. Sovimme roolimme siten, että toinen meistä keskittyi ensisijaisesti haastattelemaan. Sillä välin toinen piti huolen, että nauhuri toimii ja yleisesti seurasi keskustelua esittäen tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä.

Maahanmuuttajavanhempien osalta haastattelut tapahtuivat heidän valitsemisensa paikoissa. Tähän haastattelutilanteeseen osallistui toiset kaksi opiskelijaa (Minttu Siitonen & Piia Vottonen). Tiedotimme haastatteluiden alkuun anonymiteetistä sekä vapaaehtoisuudesta. Vanhempien haastattelut tapahtuivat haastatteluteemoista keskustellen, ilman nauhoitusta. Emme nauhoittaneet haastatteluja, sillä koimme haastattelutilanteen luontevammaksi vanhempien kanssa ilman ääninauhurin käyttöä. Teimme rooli- jaon selväksi ennen haastattelutilanteita. Toimimme niin, että toinen meistä keskittyi haastattelemaan ja toinen kirjoitti muistiinpanoja haastatteluiden pohjalta. Lisäksi muistiinpanojen kirjoittaja esitti tarkentavia kysymyksiä tarpeen vaatiessa.

2.3 Analysointimenetelmät

Yleisesti metodikirjallisuus tarkoittaa analyysillä prosessia, joka alkaa tutkimusongelman asettamisesta ja päättyy tulkinnallisiin lopputuloksiin asti. Käytännössä analyysin eri vaiheet linkittyvätkin tiiviisti toisiinsa ja tapahtuvat joiltain osin pääl-

lekkäin. Aineiston analyysitapaa tulee miettiä jo aineistoa kerättyä. Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen työn analyysitavat eroavat selvästi toisistaan. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 136, 143; Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2011, 12.)

Tarkasteltaessa laadullista aineistoa, on tyypillistä, että tutkimusongelma sekä aineisto käyvät vuoropuhelua keskenään. Aineisto itsessään ei useimmiten anna suoria vastauksia tutkimusongelmaan, vaan tarvitaan analyttisiä kysymyksiä, jotka muokkautuvat aineistoon perehdyttyä. (Ruusuvuori ym. 2011, 12–13.) Opinnäytetyössä tarkoituksenamme onkin se, että teoria ja haastattelumateriaali keskustelevat keskenään.

Opinnäytetyömme haastatteluissa on osittain hyödynnetty ääninauhoitusta. Tällöin lähestymisvaiheena aineiston ja tekijän välillä on litterointi. Litteroinnin avulla aineisto muuntuu helpommin käsiteltävään muotoon. Aineiston litterointi nähdään keskeisenä osana aineistoon tutustumisessa. Mikäli aineisto on laaja, ei välttämättä ole hyödyllistä litteroida sitä täysin. Tällöin tekstiksi purettava aineisto voi valikoitua tutkimusongelman kautta siten, että litteroidaan ainoastaan olennaiset asiat opinnäytetyötä koskien. (Ruusuvuori ym. 2011, 13–14.)

Haastattelut analysoimme opinnäytetyössämme teemoittelun avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että analyysivaiheessa haastatteluista esille nousevia asioita tarkastellaan siitä näkökulmasta, mitkä ovat useimmille haastateltaville yhteneväisiä. (Hirsijärvi & Hurme 2011, 173.)

Haastattelumenetelmämme oli teemahaastattelu, minkä vuoksi molemmat työparit päättivät analyysivaiheessakin teemoitella haastattelumateriaalin. Teemoitteluun päädyimme myös siksi, että meillä oli haastatteluissa käytössämme selkeä haastattelurunko. Teemoittelu alkoi siitä, että järjestimme haastatteluissa esiin tulleet asiat eri alateemojen alle. Toinen pareista tulosti haastatteluaineiston, minkä jälkeen he järjestelivät ne teemoittain paperiarkeille. Toinen pareista jäsenteli haastatteluaineiston teemoittain ja näin ollen analysoivat niistä keskeisimmät teemat ja esille nousseet asiat. Molempien parien kohdalla teemoittelu selkeytti sitä, kuinka paljon teemoista tuli tietoa ja mitä aineistosta tuli tuoda opinnäytetyössämme keskeisenä esille.

2.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen yhteiskunnallisen tehtävän tärkein periaate on eettisyys, sillä se on läsnä jokaisessa tutkijan valinnassa. Tutkimuksen eettisyys eriytyy moniin eri näkökulmiin. Nämä ovat tiedon intressin etiikka, hankkimisen etiikka ja tulkitsemisen etiikka. Edellä mainittujen näkökulmien lisäksi on tärkeää huomioida myös tutkimuksessa syntyviä eettisiä haasteita. Näistä mainittakoon julkaisemisen etiikka, käyttämisen etiikka, sosiaalisen vastuun etiikka sekä kollegiaalinen etiikka. On tärkeää miettiä, kenelle, mistä lähtökohdista, mitä varten ja kenen hyödyksi tutkimuksella saatua tietoa tuotetaan. (Pohjola, 2007,12.)

Laadukkaaseen tutkimuskäytäntöön kuuluu tiedeyhteisön tunnustamien, toimintatapojen noudattaminen, eettisesti kestävien ja tieteellisten kriteerien mukainen tutkimusmenetelmien soveltaminen sekä muiden tutkijoiden työn huomioiminen. Edellä mainittujen periaatteiden lisäksi vaaditaan, että koko tutkimusprosessin suunnittelu, toteutus ja raportointi täyttävät tieteelliset vaatimukset. (Pohjola 2007, 13.)

Tutkimusta tehdessä jokaista valintaa on mietittävä eettisyyden näkökulmasta. Erityisesti sosiaalitieteiden tutkimuksissa, koska niissä tarkastelun kohteena on inhimillinen elämä. Tällöin kysymykset, mitä, miksi, miten ja millä seurauksilla tutkitaan, ovat tärkeitä ja niitä onkin tarkasteltava huolella. Tutkimuksissa, joissa kohteena on inhimillinen elämä, voi herätä pohdintoja siihen liittyen, mitä aiheita saa, voi tai pitäisikin tutkia. Olennaisinta on se, miten tutkimusprosessin eri vaiheissa otetaan huomioon eettiset näkökulmat. Tutkimuksissa ilmenneiden vaikeidenkin asioiden on huomattu antavan tukea samanlaisissa tilanteissa eläville sekä antavan ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin. Kaikissa tutkijan valinnoissa on ensisijaisena lähtökohtana mukana olevien ihmisten kunnioittaminen ja heidän oikeutensa. (Pohjola 2007, 17–18.)

Korostamme koko opinnäytetyömme ajan eettisyyttä ja luotettavuutta. Eettisyys sisältyy jokaiseen valintaamme ja näin ollen tekee työstämme eettisesti kestävä. Opinnäytetyömme alkumetreillä pohdimme kiinnostuksen kohteita ja sitä, minkälaista tietoa tarvitsemme selvittääksemme erilaisia tutkimusongelmia. Pohdimme

myös omia motiivejamme aloittaa monikulttuurisuuteen liittyvä opinnäytetyö. Omia motiivejamme olivat kiinnostus aihetta kohtaan sekä halu oppia tietystä ryhmästä, eli tässä tapauksessa maahanmuuttajista. Koska maahanmuuttajat kuuluvat osana suomalaiseen yhteiskuntaan, on tärkeää oppia työskentelemään heidän kanssaan.

Opinnäytetyömme aineistonkeruu tapahtui haastatteluiden avulla. Menimme haastattelutilanteisiin ilman ennakkokäsityksiä tutkittavasta teemasta. Maahanmuuttajavanhempien kohdalla eettisyys näyttäytyi tarkasti sekä selkeästi laaditussa saatekirjeessä. Saatekirjeiden oli taattava täysi ymmärrys vanhemmille siitä, mihin he ryhtyisivät. Haastattelutilanteissakin kiinnitimme huomiota selkeään kielenkäyttöön, jotta välttyttäisiin väärinymmärryksiltä vanhempien osalta.

Tutkimusjoukkomme oli maahanmuuttajavanhempien osalta heterogeeninen, sillä he omasivat erilaisia kulttuuritaustoja. Yhteneväistä haastateltaville oli kuitenkin se, että heistä jokainen oli maahanmuuttajana Suomessa. Opinnäytetyömme tarkoituksena ei ollut etsiä vanhempien yhteneväisiä kokemuksia, vaan saada heidän henkilökohtaista kokemusmaailmaansa selville tarkasteltavasta aihealueesta. Haastattelujoukko oli suhteellisen pieni yleistettäväksi, mutta tarpeeksi laaja tarvittavan tiedon hankkimiseksi. Sekä lastentarhanopettajilta että maahanmuuttajavanhemmilta saatua tietoa emme kuvaa prosentuaalisesti työsämme. Pyrkimyksemme oli tuoda esille konkreettisia kokemuksia todellisesta arjen työstä sekä asiakkuudesta varhaiskasvatuksessa. Ymmärrettävää on, että puhuttaessa inhimillisen elämän kokemusmaailmasta, ei saatua tietoa voida täysin yleistää, sillä jokainen ihminen omaa yksilöllisen kokemusmaailmansa.

Tutkimusta tehdessä on mietittävä, miten kutsua tutkimuksessa mukana olleita ihmisiä. Heitä voidaan kutsua tutkimuskohteiksi, tutkittaviksi, haastateltaviksi, vastaajiksi tai informanteiksi. Tutkimukseen osallistuvia ihmisiä kuvatessa on tärkeää miettiä, millä eri ilmaisuilla ja käsitteillä heitä kuvataan. Tämä siksi, koska niillä voidaan huomaamatta herättää ennakkoluuloja tai asenteellisia suhtautumistapoja joitakin toimintaa tai ryhmää kohtaan. Käsitteiden ja ilmaisujen valitsemisen peruslähtökohtana on oltava tutkimuksessa mukana olevien henkilöiden kunnioittaminen. (Pohjola 2007, 19, 25–26.)

Päätimme kutsua opinnäytetyössämme mukana olleita henkilöitä haastateltaviksi sekä vastaajiksi, koska heidän roolinsa työssämme oli kertoa meille omakohtaisia kokemuksia valitsemistamme teemoista. Haastattelimme heidät kasvotusten ja pyrkimyksenä oli saada aikaan keskustelua liittyen valitsemiimme teemoihin. Halusimme kunnioittaa työssä mukana olleita henkilöitä kuvaamalla heitä neutraalisti. Näin vältimme ennakkoluulojen syntymisen haastateltavia kohtaan.

Rehellisyys ja avoimuus ovat tärkeitä asioita tutkimuseettisiä kysymyksiä pohdittaessa. Tutkimuksen lähtökohdat sekä tarkoitus on kuvattava tarkasti siinä mukana oleville ihmisille. Luottamuksellisuus on tutkimuksen yksi tärkeä vaatimus. On myös painotettava, että tutkimusta lukevat ulkopuoliset henkilöt eivät voi tunnistaa heitä missään vaiheessa. (Pohjola 2007, 19–20.)

Haluamme opinnäytetyössämme turvata työhön osallistuvien henkilöiden oikeudet sekä korostaa heidän yksityisyydensuojaa. Työssä emme julkaise nimiä tai yhteystietoja sekä emme tuo ilmi mitään sellaista tietoa, joka vahingoittaisi haastateltavia tai saattaisi heidät tunnistettaviksi. Pidämme koko opinnäytetyöprosessin ajan mielessä eettiset näkökulmat. Neljän opiskelijan yhteistyö antaa mahdollisuudet laajaan reflektointiin, jonka avulla voimme pohtia jokaista prosessimme eri vaihetta luottamuksellisesti.

2.5 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi lähti liikkeelle siitä, että jokainen meistä neljästä alkoi pohtia omia mielenkiinnon kohteitaan sekä opinnäytetyön aihepiiriä. Keväällä 2015 meillä oli oppikurssi liittyen opinnäytetyöhön. Saimme tehtäväksi työstää kesän 2015 aikana ideapaperin, jonka tarkoitus oli antaa suuntaa tulevalle tutkimussuunnitelmalle. Ideapaperi tuli palauttaa elokuun loppuun mennessä.

Kristiina ja Eveliina tekivät kesällä 2015 yhteisiä kesäopintoja. Kesäopintojen yhteydessä keskustelu taittui tulevaan opinnäytetyöprosessiin sekä siihen, mistä molemmat olivat ajatelleet työtä tehdä. Sekä Eveliinalla että Kristiinalla oli muu-

tamia ideoita mielessä, mutta vahvimpana ajatuksena toteuttaa opinnäytetyö liittyen monikulttuurisuuteen. Yhteiset mielenkiinnon kohteet johtivat siihen, että he alkoivat työstää yhdessä ideapaperia, jonka palauttivat 28.7.2015.

Sekä Minttu että Piia olivat molemmat opinnäytetyön alkumetreiltä saakka pohtineet työn toteuttamista liittyen monikulttuurisuuteen. Idean löytymisen jälkeen Mintun ja Piian ajatukset sekä yhteiset mielenkiinnon kohteet opinnäytetyötä koskien tavoittivat toisensa. Ajatusten yhteneväisyys johti siihen, että he alkoivat työstää ideapaperia. Ideapaperin he palauttivat 9.7.2015.

Minttu ja Piia päättivät toteuttaa työnsä vanhempien näkökulmaa pohtien, sillä tästä aiheesta ei löytynyt kovinkaan montaa työtä entuudestaan. Lisäksi Mintun ja Piian halu saada juurikin vanhempien äänet kuuluviin, oli olennaisessa osassa työn näkökulman valinnassa. Mintulla ja Piialla oli aikaisempaa kokemusta monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta, sillä he olivat toteuttaneet työharjoittelut monikulttuurisissa lapsiryhmissä. Tästä johtuen he halusivat saada monipuolisia näkökulmia sekä tietoa koskien monikulttuurista varhaiskasvatusta.

Ideapaperin palauttamisen jälkeen saimme kaikki tietää opinnäytetyömme ohjaajat. Molemmat parit sopivat ohjaajien kanssa ensimmäiset ohjausajat syksyllä 2015. Ohjaustuntien jälkeen työparit alkoivat laatia tutkimussuunnitelmaa ja tutustua erilaisiin aineistonkeruumenetelmiin sekä lähdekirjallisuuteen. Lisäksi parit tutustuivat siihen, millaisia tutkimuksia aikaisemmin oli tehty monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta.

Tutkimussuunnitelmaa laatiessa Eveliinalla ja Kristiinalla oli jo melko selvää, mitä työ tulee käsittelemään sekä millä menetelmällä aineisto kerätään. Eveliina ja Kristiina palauttivat tutkimussuunnitelman 20.11.2015. Mintun ja Piian osalta oli selvää, että pari tulee toteuttamaan opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmän haastatteluiden avulla. Tutkimussuunnitelman palautusvaiheessa moni asia oli kuitenkin vielä tarkennusta vailla. Minttu ja Piia palauttivat tutkimussuunnitelman arvioitavaksi 19.11.2015.

Joulukuussa 2015 meillä oli tutkimussuunnitelmaseminaari, jossa jokainen opiskelija esitteli oman opinnäytetyösuunnitelmansa. Seminaarin aikana huomasimme paljon yhteneväisyyksiä tutkimussuunnitelmissamme. Opinnäytetyöseminaarin jälkeen opettajat ehdottivat meille yhteisiä ohjausaikoja, sillä meidän työemme teoreettiset viitekehykset muistuttivat selkeästi toisiaan. Sovimmekin yhteisen ohjausajan. Opettajat ehdottivat meille, että yhtenä vaihtoehtona voisi olla yhden laajan opinnäytetyön tekeminen neljän opiskelijan ryhmässä. Ohjaustunnin jälkeen jokainen meistä neljästä jäi miettimään, onko halukas aloittamaan opinnäytetyön laatimisen neljän opiskelijan ryhmässä. Ennen joululomaa olimme tehneet päätöksen toteuttaa työ yhdessä.

Tammikuun ja helmikuun 2016 aikana Eveliina, Piia ja Minttu olivat suuntaavassa harjoittelussa. Tuolloin keskityimme koko ryhmän voimin tutustumaan lähdekirjallisuuteen sekä teimme paljon ajatustyötä siitä, mitä tuleva kevät sekä kesä tuovat opinnäytetyömme tiimoilta tullessaan. Teimme myös opinnäytetyön aikataulusuunnitelman. Hiihtoloman jälkeen maaliskuussa 2016 laadimme opinnäytetyöllemme yhteisen sisällyluettelon ja yhdistimme siihen kaksi tutkimussuunnitelmaa. Lähetimme tutkimuslupahakemuksen Kaisa Rauvalle maaliskuun lopussa ja pian sen jälkeen meille myönnettiin tutkimuslupa.

Otimme yhteyden Kemin varhaiskasvatuksen aluejohtajiin tiedustellen heiltä yhteistyötä lastentarhanopettajien haastatteluja koskien. Olimme puhelimitse yhteyksissä ensimmäisiin varhaiskasvatusyksiköihin 31.3.2016, jonka jälkeen lähetimme sähköpostitse saatekirjeet yhteistyötä tekeville lastentarhanopettajille. Saatekirjeiden lähettämisen jälkeen otimme päiväkoteihin uudelleen yhteyttä noin kahden viikon kuluttua, jolloin lastentarhanopettajat olivat saaneet miettiä haluavatko antaa meille haastattelun.

Lastentarhanopettajat olivat kiinnostuneita työstämme ja saimmekin helposti koottua tarvittavan joukon haastateltavia. Kun lastentarhanopettajat olivat antaneet meille suostumuksensa yhteistyöhön, sovimme tarkemmat haastatteluajan kohdat sekä aloimme viimeistellä haastatteluteemojamme ja teemahaastattelun runkoa. Ohjaavat opettajat tarkistivat haastatteluteemat ennen niiden lähettämistä yhteistyötä tekeville lastentarhanopettajille. Koska haastateltavat pyysivät

saada tutustua haastatteluteemoihimme etukäteen, lähetimme ne heille hyvissä ajoin ennen varsinaista haastattelupäivää.

Lastentarhanopettajien haastattelut toteutimme huhtikuun 2016 aikana. Haastattelutilanteiden jälkeen kuuntelimme nauhoitetut haastattelut uudelleen ja litteroimme niistä työtämme koskien oleellisimmat asiat. Nauhoitimme kolme haastattelua ja yhdestä haastattelusta laadimme kattavat muistiinpanot. Kun olimme saaneet haastateltua kaikki lastentarhanopettajat sekä litteroitua aineistot, tulostimme koko aineiston helpommin käsiteltävään muotoon. Aineiston tulostamisen jälkeen järjestimme tekstin leikkaamalla ja liimaamalla ne haastatteluteemojen alle. Näin saimme tietää, kuinka paljon materiaalia valitsemamme teemat sisälsivät sekä mikä opinnäytetyömme kannalta on järkevintä tuoda aineiston analyysissä esille.

Maahanmuuttajavanhemmat kartoitimme Kemin alueella toimivista varhaiskasvatussyksiköistä. Laadimme vanhemmille saatekirjeet, jotka toimitimme heille eri tavoin. Saimme koottua melko helposti tarvittavan joukon haastateltavia ja tämän jälkeen aloimme laatia haastatteluteemoja, joiden pohjalta tulisimme haastattelut toteuttamaan. Maahanmuuttajavanhempien haastattelut toteutimme toukokuun 2016 aikana. Lisäksi näimme eräät vanhemmat uudelleen vielä heinäkuussa 2016, sillä halusimme esittää heille tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelutilanteiden jälkeen jäsentelimme saadun materiaalin, eli muistiinpanot helpommin luettavaan muotoon.

Toukokuussa ja kesäkuussa 2016 jatkoimme opinnäytetyömme teoreettisen viitekehyksen työstämistä, sillä nyt meillä oli tiedossa, minkä tyyppisellä teoretisella tuemme haastatteluaineistoa. Monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta löytyi mielestämme riittävästi tietoa liittyen haastattelumateriaaliin. Aineistoon tutustumisen aikana huomasimme, kuinka hyvin teoreettinen viitekehysemme tukee saamaamme haastatteluaineistoa. Kun olimme saaneet teoreettisen viitekehyksen lähes valmiiksi, aloitimme aineiston analysoinnin heinäkuussa 2016. Tämän jälkeen oli johtopäätöksien laatimisen vuoro.

Heinäkuun loppu ja elokuun alku 2016 kuuluivat viimeistellessä opinnäytetyötä. Tuolloin kokoonnuimme koko ryhmänä tutkailemaan työtämme sekä laatimaan työmme yhteisiä osuuksia, kuten tiivistelmää, johdantoa ja pohdintaa. Koko opinnäytetyöprosessin ajan olemme pitäneet yhteyttä eri tavoin, kuten puhelimitse, sähköpostitse tai sopimalla tapaamisia.

3 SUOMALAINEN MONIKULTTUURINEN VARHAISKASVATUS

3.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait

Erilaiset lait määrittävät ja ohjaavat varhaiskasvatuksen toteuttamista. Näistä yleisimpänä voidaan pitää perustuslakia, joka sisältää ihmisten perusoikeudet sekä velvollisuudet. Lain tarkoituksena on muodostaa valtiosääntöinen perusta, joka turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden ja yksilön vapauden sekä oikeudet ja edistää oikeudenmukaisuuden toteutumista yhteiskunnassa. (Suomen perustuslaki 731/1999 1:1.2 §. Viitattu 19.7.2016.)

Perustuslain toisessa luvussa käsitellään ihmisten perusoikeuksia, tuomme seuraavaksi työmme kannalta keskeisimmät pykälät esille. Kuudennessa pykälässä mainitaan yhdenvertaisuus, joka korostaa sitä, että jokainen ihminen on yhdenvertainen lain edessä. Pykälän mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lisäksi pykälä painottaa sitä, että lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti yksilöinä sekä heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. (Suomen perustuslaki 731/1999 2:6.1-3 §. Viitattu 19.7.2016.)

Perustuslain toisen luvun 11. pykälä käsittelee uskonnon ja omantunnon vapautta. Haluamme nostaa tämän pykälän esille, sillä työmme liittyy olennaisesti monikulttuurisuuteen. Tämän pykälän mukaan jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Tähän vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. (Suomen perustuslaki 731/1999 2:11. 1–2 §. Viitattu 19.7.2016.)

Varhaiskasvatuslaki ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista. Varhaiskasvatuslain tarkoituksena on antaa lapselle oikeus varhaiskasvatukseen, joka on suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatukseen, opetuksen ja hoidon muodostama kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 1:1.1 §. Viitattu 25.7.2016.)

Varhaiskasvatustalain määrittelemän varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Tavoitteena on toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset ja varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Lisäksi tavoitteena on antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Tavoitteena on myös tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarvittaessa tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa monialaisessa yhteistyössä sekä turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Lain mukaan varhaiskasvatuksen tulisi kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan. Laki painottaa toisten ihmisten kunnioittamista ja yhteiskunnan jäsenyyttä sekä varmistaa lapsen mahdollisuutta osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lisäksi varhaiskasvatuksen tulisi toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatustalaki 36/1973 1:2a §. Viitattu 25.7.2016.)

Varhaiskasvatustalaki velvoittaa varhaiskasvatushenkilöstön ja perhepäivähoidontyöntekijän laatimaan jokaiselle lapselle henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Siihen tulee kirjata tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi siihen tulee kirjata lapsen mahdollinen tuen tarve, tarvittavat tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttaminen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tulee lain mukaan laatia yhteistyössä henkilöstön ja lapsen huoltajien kanssa. Lapsen mielipide tulee selvittää ja ottaa huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa

laadittaessa. Tarvittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan voivat osallistua myös muut tahot, jotka tukevat lapsen kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista tulee varhaiskasvatuslain mukaan arvioida ja tarkistaa vähintään kerran vuodessa tai tätä useammin, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 1:7a §. Viitattu 25.7.2016.)

Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa tulee lapsen mielipide ja toiveet selvittää sekä ottaa ne huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla. Myös lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi lapsille sekä heidän huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973 1:7b §. Viitattu 25.7.2016.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista säädetään laissa sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset. Sen mukaan lastentarhanopettajana voi toimia henkilö, jolla on vähintään kasvatustieteiden kandidatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuvat opinnot. Lisäksi lastentarhanopettajana voi toimia henkilö, joka on suorittanut ennen lain voimaantuloa tehtävään soveltuvan sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoa edeltäneen ammattikorkeakoulututkinnon, opistoasteisen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan ammatillisen tutkinnon tai muun sellaisen tutkinnon, joka on tuottanut kelpoisuuden toimia sosiaalihuollon ammatillisissa tehtävissä. Lastenhoitajana voi toimia henkilö, jolla on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai muu vastaava tutkinto. Lastenhoitajana voi toimia myös sellainen henkilö, joka on ennen lain voimaantuloa suorittanut kouluasteisen sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammatillisen tutkinnon tai jonkun muun sellaisen tutkinnon, joka on tuottanut kelpoisuuden toimia kyseisessä tehtävässä. (Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005 7 §, 8 §, 15 § & 16 §. Viitattu 25.7.2016.)

Yksi varhaiskasvatusta ohjaavista laista on yhdenvertaisuuslaki. Sen tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi tulleen oikeusturvaa. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 1:1 §. Viitattu 25.7.2016.) Varhaiskasvatuksen osalta yhdenvertaisuuslaki näyttäytyy nimenomaan yhdenvertaisuuden edistämisenä sekä syrjinnän ehkäisemisenä. Varhaiskasvatuksen tulee yhdenvertaisuuslain mukaan arvioida yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhtyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin toteutumisen edistämiseksi. Varhaiskasvatuksella tulee olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 2:6.1–2 §. Viitattu 25.7.2016.)

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 3:3.1 §. Viitattu 25.7.2016.)

Laki kotoutumisen edistämisestä pyrkii tukemaan sekä edistämään maahanmuuttajien kotoutumista sekä mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Kyseinen laki edistää tasa-arvon toteutumista ja yhdenvertaisuutta sekä positiivista vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Laki kotoutumisen edistämisestä linkittyy varhaiskasvatukseen siten, että päivähoidon nähdään edistävän lapsen sekä koko perheen kotoutumisprosessia. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 1:1 1§. Viitattu 25.7.2016; Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 26.7.2016.)

Lain keskeinen tavoite on tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä. Tavoitteena on myös edistää etnisiä suhteita ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajaryhmien osallisuutta sekä tukea mahdollisuuksia oman kulttuurin ja kielen ylläpitämiseen. Maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen tulee huomioida

kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten yleisessä suunnittelussa, toiminnassa sekä seurannassa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 3:29 1–2§. Viitattu 25.7.2016.)

3.2 Suomalainen varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan pienten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta. Sen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kehitystä, kasvua ja oppimista. Varhaiskasvatuspalveluja tuottavat kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palveluntuottajat. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimissa yksiköissä. Toiminnan järjestämisestä vastaa ammattitaitoinen kasvatusalun henkilöstö. Varhaiskasvatuksen sekä yhteisen kasvatustehtävän onnistuminen vaatii tiivistä yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta kasvattajien ja lasten vanhempien välillä. (Stakes 2005, 11. Viitattu 17.11.2015.)

Varhaiskasvatus pitää sisällään lapsen eri elämäntilanteissa tapahtuvan kasvatuksen, hoidon ja opetuksen. Pyrkimyksenä on tukea lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista sekä edesauttaa hyvinvointia. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatukselle on vaihtoehtoisia toteutusmuotoja, joita ovat päiväkodit, esikoulu, perhepäivähoito sekä kerho- ja leikki-toiminta. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista vuorovaikutusta sekä yhteistoimintaa, missä lapsen vapaalla leikillä on suuri merkitys. Varhaiskasvatus perustuu pedagogisten menetelmien hallintaan. Tämä sisältää kokonaisvaltaisen näkemyksen lapsen oppimisesta, kehityksestä ja kasvusta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö; Stakes 2005, 11. Viitattu 17.11.2015.)

Varhaiskasvatuksen arvopohja linkittyy vahvasti lapsen oikeuksien sopimukseen, kansallisiin säädöksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Jokaisella lapsella on samat oikeudet ja jokaista lasta on kunnioitettava tasavertaisesti. Lapsen oikeuksien sopimukseen on kirjattu lasten kasvun ja kehityksen kannalta erityisen oleellisia asioita, joita jokaisen kasvattajan tulisi pohtia omassa työssään. Näistä neljä keskeistä ovat syrjimättömyys, lapsen osallisuus, lapsen etu sekä oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen. (Heinonen & Kuikka 2013, 202–204; YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 7–8, 11,14. Viitattu 1.8.2016.)

Monikulttuurisuus liitetään yleensä vain maahanmuuttajiin, mutta todellisuudessa se on olennainen osa yhteiskuntaamme. Kulttuuri liittyy meihin jokaiseen, joten sitä ei voida liittää ainoastaan maahanmuuttoon. Monikulttuurisuuden käsite on huomattavasti laajempi, kuin päiväkotimaailmassa osataan edes ajatella. Kyseiseen termiin liitetään usein esimerkiksi etnisyys, kulttuurit ja kielet sekä niihin linkittyvä uskonnollinen monimuotoisuus, sukupuolikysymykset ja sosioekonominen tilanne. Monikulttuurisuus liitetään vain harvoin saman kansallisuuden sisällä toimiviin lukuisiin alaryhmiin, joiden elämäntyyli ja arvomaailma saattavat erota merkityksellisesti toisistaan. Yhteiskunnallisesti monikulttuurisuuden käsite voitaisiinkin yhdistää moniin eri kulttuureihin, eikä jälleen vain maahanmuuttajiin. (Paavola & Talib 2010, 11; Räsänen 2005, 95.)

Varhaiskasvatuksen toteuttamisesta on kirjattu erikseen periaatteet, joiden pohjalta varhaiskasvatusta tulisi toteuttaa. Näitä periaatteita ovat turvalliset ihmissuhteet sekä turvattu kasvu, kehitys, oppiminen ja ympäristö, jossa lapsella on mahdollisuus leikkiä turvallisesti ja monipuolisesti. Lisäksi lapsella on oikeus iän ja kehitystasonsa mukaan tulla ymmärretyksi sekä kuulluksi. Hänellä on myös oikeus erityiseen tukeen sitä tarvittaessa. Viimeisimpänä on kirjattu lapsen oikeudesta omaan kulttuuriin, uskontoon, äidinkieleen ja katsomukseen. (Stakes 2005, 11. Viitattu 17.11.2015.)

Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu eri kieli- ja kulttuuri-taustaisten lasten varhaiskasvatuksen toteuttamisesta. Vieraasta kulttuurista tulevalle lapselle tulee antaa mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen sekä toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee lapsen sekä perheen mahdollisuuksia oppia suomen kieltä. Suomalaisen varhaiskasvatuksen lähtökohtana on esimerkiksi tasa-arvo tyttöjen ja poikien välillä. Kasvattajan tehtävä on tukea lasten välisiä sosiaalisia kontakteja sekä ohjata lapsia toimimaan ryhmän jäsenenä. Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttää kulttuurista ymmärrystä, jolloin on mahdollisuus taata tasavertainen ja vastavuoroinen kumppanuussuhde. Kasvattajan ja vanhempien väliset keskustelut ovat erittäin tärkeitä, sillä vanhemmille tulee tiedottaa suomalaisen varhaiskasvatuksen periaatteista sekä tavoitteista, mutta lisäksi painottaa oman

kielen säilymisen tärkeyttä. Valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu, että ensisijainen vastuu lapsen oman kulttuurin ja kielen säilymisestä on vanhemmilla. Jokaiselle lapselle laadittavassa varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan yhteistyössä vanhempien kanssa lapsen kielen ja kulttuurin tukemisesta. Lapsen identiteettiä voidaan vahvistaa tuomalla omaa kulttuuritaustaa esille varhaiskasvatuksen arjessa. (Stakes 2005, 11. Viitattu 17.11.2015.)

3.3 Maahanmuuttajat osana Kemin varhaiskasvatusta

Kemissä varhaiskasvatuspalveluja tarjoaa yksitoista päiväkotia, joissa järjestetään koko- ja osapäivähoitoa. Päiväkodin toiminta keskittyy maanantaista perjantaihin kello 6.30 ja 17.00 välille. Lisäksi Kaivolinnan vuoropäiväkoti tarjoaa lapsille ympärivuorokautista hoitoa asiakasperheiden tarpeiden mukaisesti. Kemin varhaiskasvatusyksiköt on jaoteltu alueittain ja jokaisen yksikön toiminnasta vastaa aluejohtaja. Kemissä varhaiskasvatuksen johtajana toimii Kaisa Rauvala. (Kemin kaupunki 2015, viitattu 1.8.2016.)

Eri kieli- ja kulttuuritaustan omaaville lapsille järjestetään varhaiskasvatus kaupungin tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä. Päiväkodeissa vieraskieliset lapset harjoittelevat suomen kieltä arjen eri toimintojen kautta, kuten vertaisryhmässä toimien. Lapsen ja perheen lähtökohdat sekä erityistarpeet arvioidaan varhaiskasvatuskeskusteluissa. Esille nousseet asiat huomioidaan tilanteeseen sopivilla menetelmillä. (Angeria 2013, 21. Viitattu 1.6.2016.)

Kemin kaupungin toiminta-ajatukseksi on kirjattu laadukkaiden palveluiden järjestäminen asukkaille sekä seudullisen hyvinvoinnin edistäminen. Kemissä päiväkotityöllä on pitkät perinteet ja voikin sanoa, että päivähoito on ollut Kemissä painopistealue. Päivähoitotoimintaa on Kemissä järjestetty jo 1920-luvulta lähtien, sillä teolliset työpaikat mahdollistivat työssäkäynnin myös naisille. Kemin varhaiskasvatuksen toiminta-ajatukseksi on kirjattu lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen hyvään ja tasapainoiseen elämään. (Jaakkola ym. 2011, 3. Viitattu 5.6.2016.)

Kemin kaupungin toimintaa ohjaavia arvoja ovat turvallisuus, luovuus, taloudellisuus, suvaitsevaisuus ja avoimuus. Nämä tulisi jokaisen Kemissä työskentelevän varhaiskasvatuksen työntekijän tiedostaa, koska ne antavat pohjaa yhteisille arvoille. Lisäksi Kemin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan on valittu suomalaisen varhaiskasvatuksen ja kaupungin omien arvojen pohjalta tärkeimmät asiat. Näitä ovat turvallisuus, oikeudenmukaisuus, lapsuus ja asiakaslähtöisyys. (Jaakkola ym. 2011, 3. Viitattu 5.6.2016.)

Kemin kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen laatukäsikirjassa huomioidaan maahanmuuttajalasten tarpeet integroimalla heidät tavallisiin lapsiryhmiin. Varhaiskasvatuksessa opetuskielenä käytetään suomea, joten tämä mahdollistaa kielen oppimisen ja antaa lapsille mahdollisuuden toimia tulevaisuudessa helpommin yhteiskunnassamme. Myös maahanmuuttajavanhemmilla on oikeus tietää varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toimintatavoista. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen tarjoajan on järjestettävä tulkin palveluja, jotta maahanmuuttajavanhemmat pystyisivät esittämään kysymyksiä ja tarkentamaan saamaansa tietoa. (Jaakkola ym. 2015. Viitattu 23.7.2015.)

Meri-Lapin seudulliseen kotouttamisohjelmaan (2014-2017) on kirjattu kuntien peruspalvelujen kehittämisen tavoitteista sekä toimenpiteistä. Maahanmuuttajien kotoutumisen edellytyksenä ovat tehokkaat sekä saatavilla olevat peruspalvelut. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tärkeimpiä tavoitteita ovat lapsen ja perheen tukeminen kahden kulttuurin välisessä kasvussa sekä maahanmuuttajien erityistarpeiden huomiointi sekä yhdenvertaisuuden takaaminen. Näin ollen maahanmuuttajalapsella on yhtäläinen oikeus kantaväestöön verraten osallistua varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Yhdenvertaisuuden kunnioittaminen luo pohjaa kaksikielisyydelle sekä auttaa perhettä kasvamaan kahteen eri kulttuuriin. Lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin arvostaminen on tärkeää, sillä mikäli lapsi osaa omaa äidinkieltään, on suomen kielen oppiminenkin helpompaa. (Angeria 2013, 20,22. Viitattu 1.6.2016.)

Opinnäytetyöhön haastattelimme Kemin maahanmuuttajakoordinaattoria Roosa Lappeteläistä. Koordinaattorin haastattelun avaamme tarkemmin aineiston analyysi osiossa. Lappeteläinen mainitsi meille haastattelussaan äskettäin laaditusta

Suomi toisena kielenä (S2) opetus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ohjeistuksesta. Hän lähetti meille liitteen kyseisestä ohjeistuksesta, jotta pääsimme tutustumaan siihen tarkemmin. Ohjeistuksen tarkoitus on antaa vinkkejä varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen työntekijöille maahanmuuttajalasten kanssa tehtävään työhön. Tutkailimme ohjeistusta ja huomasimme sen olevan hyvin käytännönläheinen. Ohjeistuksessa tiedotetaan, miten maahanmuuttajaperheen kanssa toimitaan, kun varhaiskasvatuksen asiakkuus alkaa. Lisäksi oppaasta löytyy selkeät ohjeet kielen kehityksen arviointiin sekä päiväkodissa toteutettavaan arjen työhön maahanmuuttajalapsen parhaaksi. (Suomi toisena kielenä (S2) opetus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa 2016, 1,3,5. Viitattu 31.7.2016.)

4 KULTTUURITIE TOINEN VARHAISKASVATTAJA

4.1 Monenlaisia varhaiskasvattajia ja arvomaailmoja

Kulttuuria pidetään laajana käsitteenä, sillä sen voi ymmärtää monesta eri lähtökohdasta katsoen. Kiteytettynä se pitää sisällään yhteiset uskomukset, tavat, arvot sekä käytöksen, jota yksilöt käyttävät vuorovaikutuksessa toimiessaan muiden saman yhteisön jäsenten kanssa. Kulttuurin sisäiset tavat kulkevat sukupolvelta toiselle oppimisen kautta. Jokaisella ihmisellä on tarve kuulua johonkin sosiaaliseen ryhmittymään, jossa hän saa arvostusta sekä hyväksyntää. (Frisk & Tulkki 2005, 6–7.)

Monikulttuurisessa lapsiryhmässä toimiessa kasvattajan on hyvä tiedostaa, että suomalainenkin kulttuuri on aikojen saatossa muuttunut. On otettava huomioon, että valtakulttuurin sisällä on paljon erilaisia alakulttuureja. Mikäli kasvattaja ei tunne omaa kulttuuriaan, hän voi kokea uhkana vieraat kulttuurit ja nähdä ne jopa vaarallisina sekä kilpailevina omaa kulttuuria vastaan. Omaa kulttuuria ja sen tunnuspiirteitä pidetään yhteiskunnassamme normaaleina ja itsestään selvinä. Kun lähdetään pohtimaan yhteiskuntaa avarakatseisemmin oman kulttuurin ulkopuolelle, on todettavissa hyvinkin pian, kuinka rajoittunutta oma ajattelu on. Työntekijän tulee huomioida, että eri kulttuuritaustan omaavilla henkilöillä maailmankuva voi olla erilainen kuin kasvattajalla itsellä. Tuolloin arvot, asenteet, normit ja käsitykset saattavat olla hyvinkin erilaisia ja poiketa totutuista malleista. (Halme & Vataja 2011, 99.)

Varhaiskasvattajan työ edellyttää henkilökohtaisten arvoasetelmien pohtimista. Lastentarhanopettajan omilla asenteilla ja arvomaailmalla on suuri merkitys kasvatustyötä toteuttaessa. Eettistä kasvatusta voidaan pitää suurena osana koko varhaiskasvatusorganisaation toimintaa. Näin ollen sen tulee näkyä kaikessa päiväkodin toiminnassa. Varhaiskasvattaja valitsee toiminnalleen sisällöt ja menetelmät, joista voidaan suoraan nähdä varhaiskasvattajan oma arvomaailma. Parhaimmillaan työntekijä voi edistää omilla asenteillaan yhteiskunnallisen tasavertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden toteutumista. (Halme & Vataja 2011, 98.)

Monikulttuurinen arki tuo haasteita kasvattajan omalle kasvulle sekä toiminnalle, mutta myös koko yhteisön muuttumiselle. Kasvattaja voi kokea haasteellisena sitoutumisen toimimaan monikulttuurisessa lapsiryhmässä, samalla tarkastellen omaa maailmankuvaansa. Uudet vaatimukset sekä uudenlaisen tiedon sisäistäminen vaativat elinikäistä oppimista. Kasvattaja saattaa turhautua ja tuntea itsensä riittämättömäksi tilanteissa, joissa häneltä vaaditaan jatkuvasti uuden opettelua sekä uusia vaatimuksia. (Paavola & Talib 2010, 75.)

Kasvattajan tulisi työssään kohdata arvostavasti jokainen ihminen, riippumatta hänen elämäntilanteestaan, ymmärryksestään tai luonteestaan. Erilaisten persoonien arvostaminen on tärkeää, sillä jokaisella persoonalla on oma tehtävänsä yhteiskunnassamme. Kaikille tulee antaa mahdollisuus omaan persoonalliseen elämäänsä, sillä jokaisen on tarkoitettu elää elämäänsä omana itsenään. Kasvattajan sisäistettyä edellä mainittu, hän osaa arvostaa erilaisia elämäntarinoita. (Mattila 2007, 14–15.)

Kasvattajat kohtaavat työssään monia eri kulttuuritaustaisia perheitä. Perheiden kohtaamiseen ei voi varautua, eikä kasvattaja aina tiedä miten keskustelu tulee etenemään. On tärkeää, että työntekijä tiedostaa epävarmuuden olevan normaalia eikä ahdistu tilanteesta. Erilaisuuden hyväksyminen edistää työntekijän sietokykyä sekä auttaa poistamaan epävarmuutta uusissa tilanteissa. (Halme & Vataja 2011, 100.)

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien kasvattajien on tärkeää luoda luottamuksellinen suhde asiakasperheisiin. Varhaiskasvatuksessa työntekijän luotettavuutta voidaan kuvailla esimerkiksi vaitiolovelvollisuuden noudattamisena. Varhaiskasvattaja toimii aina lapsen ja perheen parhaaksi, eivätkä hänen toimet ja motiivit perustu itsekkäisiin syihin. On tärkeää, että ammattikasvattaja osaa työnsä sekä pitää kiinni sovituista asioista. (Mattila 2007, 24.)

Kun perhe tuntee olonsa kunnioitetuksi ja ymmärretyksi, säilyy myös luottamuksellinen suhde. Ymmärretyksi tuleminen merkitsee asiakkaan kuulemistä ja hänen elämäntarinansa vastaanottamista myös silloin, kun se poikkeaa kasvattajan

omasta elämäntarinasta. Kasvattajan kunnioitus ja arvostus perhettä kohtaan näkyy ja vaikuttaa asenteissa ja arjen eri vuorovaikutustilanteissa. Perheiden on helppo luottaa työntekijään, jonka seurassa tuntee olonsa luontevaksi ja hyväksytyksi. (Mattila 2007, 25.)

Kasvattaja tarvitsee oikeamielisyyttä, jotta hän voi toimia työssään oikeudenmukaisesti. Oikeamielisuus on tahtotila, jossa työntekijällä on kyky ja halu toimia oikeudenmukaisesti. Oikeamielisuus ja empatia voidaan liittää toisiinsa. Empatia tarkoittaa kykyä asettua toisen asemaan sekä kykyä myötätuntoon. On tärkeää nähdä asiat toisen ihmisen näkökulmasta, ymmärtäen hänen elämäntarinansa. (Mattila 2007, 28.)

Työntekijöillä voi olla ennakkokäsityksiä vierasta kulttuuria kohtaan. Ennakkokäsitykset vaikuttavat yleisesti työskentelyyn sekä siihen, miten työntekijät kohtaavat varhaiskasvatuksen asiakkaina toimivat maahanmuuttajaperheet. Ennakkokäsityksiä tulee pohtia ja oppia tunnistamaan, jolloin niiden työstäminen voi alkaa. Ennakkokäsitykset voivat näyttäytyä monella eri tapaa, kuten vieraan kulttuurin mitätöimisenä ja eksotiikan ihannoimisena. (Halme & Vataja 2011, 99.)

Varhaiskasvattajien moraaliset ja kategorisoivat asenteet vaikeuttavat asiakkaan arvostavaa kohtaamista. Niiden perusteella työntekijä leimaa tai luokittelee asiakkaita. Työntekijän pyrkiessä täydellisyyteen, voi asiakkaan inhimillinen epätäydellisyys saada työntekijän toimimaan tuomitsevasti ja ylimielisesti. Tuolloin olisi tärkeää kysyä itseltään, mitä tunteita mikäkin asia hänessä herättää sekä mistä syntyneet tunteet mahdollisesti johtuvat. Tunteiden tuntuessa kiusallisilta olisi hyvä kysyä itseltään, miksi ne ovat kiusallisia. Vastauksia kysymyksiin ei tarvitse sanoa ääneen, riittää, että niitä pohdiskelee itse. Totuus omista tunteista ja ajatuksista voi olla itselle vaikea, mutta niiden kohtaaminen kasvattaa omia voimavaroja niin työntekijänä kuin ihmisenäkin. (Mattila 2007, 16–18.)

Monikulttuurista varhaiskasvatusta toteuttavan henkilön tulee olla kulttuuritietoinen sekä ammattitaitoinen varhaiskasvattaja. Työntekijän tulee tiedostaa, että jokainen perhe on yksilöllinen sekä omaa yksilölliset arvonsa ja toimintatapansa.

Tämän vuoksi työntekijän tulee keskustella vanhempien kanssa heidän käsityksistään. Vaikka varhaiskasvattaja olisikin kulttuuritietoinen, tulee hänen tiedostaa, että perheet ovat yksilöllisiä ja jokainen perhe on kohdattava avoimesti ilman ennakkoluuloja. Ammattikasvattajan pitäisi keskustella perheen toiveista sekä kasvatuskäsityksistä. Tulee ymmärtää, että jokaisella perheellä on synnyinmaansa kulttuurin lisäksi myös oma niin sanottu perhekulttuuri. Maahanmuuttajaperheen näkökulmasta tarkasteltuna varhaiskasvatuksen asioiden konkreettinen ja käytännönläheinen kertominen sekä kertaaminen ovat eriarvoisen tärkeitä. (Kivijärvi 2012, 249.)

Jokaisella perheellä on oma perhekulttuurinsa. Tämä tarkoittaa sitä, että perheiden arkikäyttäytyminen rakentuu kullekin perheelle ominaisten teemojen pohjalle. Näitä teemoja voivat olla esimerkiksi kaikkien lapselle tarjoutuvien interventioiden hyödyntäminen, sosiaalisen ja taloudellisen hyvinvoinnin korostaminen, uskonnollinen toiminta, perheen yhdessäolo harrastusten parissa tai molempien vanhempien urakehityksen eteen uurastaminen (Rantala 2002, 21.) Edellä mainitut teemat rakentuvat monitasoisten vuorovaikutussuhteiden kautta ympäristöön (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 20).

Ekokulttuurinen teoria rakentuu ajatukselle siitä, että lapsen kehitys tapahtuu päivittäisissä toiminta- ja vuorovaikutustilanteissa koti- ja varhaiskasvatusympäristössä. Tämä ajatus tukeekin kasvuympäristöjen tiiviin yhteistyön merkitystä, jotta lapsen kehitystä tukevan toiminnan suunnittelu ja sen toteuttaminen olisivat tarkoituksenmukaisia. Tämä tiivis yhteistyö ja sen kautta yhteisten merkitysten luominen kodin ja varhaiskasvatuksen välille näkyy myös kasvatuskumppanuudessa. (Rantala 2002, 22–23. Viitattu 5.8.2016; Kaskela & Kekonen 2006, 32.)

Ekokulttuurinen teoria tarkastelee perhettä aktiivisena omaan elämäänsä vaikuttavana tekijänä. Ekokulttuurisessa teoriassa kulttuuri nähdään osana perheen arkea sekä lähiympäristöä. Perheen elämää määrittävät yhteiskunnassa kulttuuriset arvot ja uskomukset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät, mutta myös perhe itsessään luo omaa kulttuuriaan. (Rantala 2002, 21. Viitattu 5.8.2016.)

Ekokulttuurisen teorian mukaan perhe luo itse sosiaalista ympäristöään ja päivittäisiä rutiinejaan perheelle itselleen sopiviksi. Perhe ei siis vain mukaudu ympäristön vaatimuksiin. Eri perheet reagoivat eri tavoin olosuhteiden muutoksiin ympäristössä, jolloin vanhemmat tekevät erilaisia ratkaisuja arjen tilanteissa. Lapsen kehityksen kannalta ekokulttuurista teoriaa katsottaessa voidaankin huomata, että yhtä lailla perhe kuin ympäristökin vaikuttavat lapsen kehitykseen. (Rantala 2002, 21–22. Viitattu 5.8.2016.)

4.2 Monikulttuurinen lapsiryhmä

Yleisesti ottaen monikulttuurisuudella tarkoitetaan erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista sekä tasa-arvoista kulttuurien rinnakkaiseloa. Kuten yleisesti ajatellaan, monikulttuurisuus ei viittaa ainoastaan erilaisten ihmisten rinnakkaiseloon, vaan se tulisi nähdä poliittisena ohjelmana eli yhteiskunnan rakenteiden muuttamisena. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri kulttuurien edustajat sekä eri kulttuurit ovat tasa-arvoisia keskenään. Tällaisessa yhteiskunnassa pyrkimys olisi, että eri kulttuureista tulevat yksilöt toimisivat toisiaan arvostaen, jolloin he muodostaisivat toimivan ja kunnioittavan kokonaisuuden. (Räty 2002, 46–47.)

Lapsi oppii havainnoimalla ympäristöään sekä siihen liittyviä tapoja sekä normeja. Lapsen elinympäristössä toimivien ihmisten käyttäytyminen antaa lapselle mallin, miten yhteisössä toimitaan, tervehditään, pukeudutaan ja mitkä asiat koetaan hyväksytyinä. Koska lapsi on oppinut ympäristöstään tietyt normit, voi uudet asiat tuntua pelottavilta ja epänormaaleilta suhteutettuna lapsen aikaisempaan kokemusmaailmaan. (Frisk & Tulkki 2015, 9.)

Erytisesti kriisialueilta tulleiden lasten kotoutuminen voi olla vaikeaa. Lapsi voi mielessään pohtia tapahtuneita asioita, kuten väkivaltaa ja erilaisia menetyksiä. Suomeen asettunut maahanmuuttajalapsi ei todennäköisesti ole aikaisemmin ollut päiväkodissa eikä muussakaan ohjatussa ja pedagogisesti suunnitellussa toiminnassa. Tällöin lapsi voi tiedollisesti olla ikäisiään jäljessä. (Räty 2002, 147.)

Varhaiskasvatuksen tulee olla laadukasta ja näin ollen sitä tulee pystyä arvioimaan pedagogisesti. Tämä pätee myös maahanmuuttajalasten kanssa toteutettavassa varhaiskasvatuksessa. Laatua voidaan määrittää hyvänä kasvatustulososana. Tuolloin kasvattajalla on kyky hahmottaa toiminnan tavoitteet, sisällöt ja menetelmät. Edellä mainitut tukevat lasta kasvussa ja kehityksessä kokonaisvaltaisesti. Jokaiselle lapselle suunnitellaan omat tavoitteet, sisällöt ja menetelmät yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yksiköllisyys näkyy siinä, että kasvattajat huomioivat lasten mahdolliset tuen tarpeet sekä heidän vahvuudet. (Kivijärvi 2012, 250.)

Lapsen ominaista tapaa toimia kuvataan leikkimisenä, liikkumisena, eri taiteen alueisiin liittyvänä ilmaisemisena sekä tutkimisena. Nämä toiminnot tukevat lasten käsitystä omasta itsestään sekä mahdollistavat heille osallistumisen erilaisiin arjen toimintoihin. Toimintaa suunnitellessa kasvattajien tulee huomioida lasten ominaiset tavat toimia. Lisäksi ne ohjaavat koko kasvatusyhteisön toimintatapaa. (Stakes 2005, 20. Viitattu 17.11.2015.)

Varhaiskasvatusta suunnitellessa arjen toimintaympäristöillä on merkittävä rooli. Toiminnan tulee olla monipuolista ja tukea lasta monella eri osa-alueella. Lapsiryhmässä tulee tukea lasten keskinäisiä vertaissuhteita sekä vuorovaikutussuhteita. Maahanmuuttajataustaisten lasten kanssa työskennellessä kielen kehityksellä on tärkeä asema. Kaikki arjen toiminnot ovat opetustilanteita, joissa lapsilla on mahdollista oppia esimerkiksi kieltä sekä käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa. Lisäksi jokaisen lapsen itsetunnon tukeminen on äärimmäisen tärkeää. (Kivijärvi 2012, 250.)

Monikulttuurisessa lapsiryhmässä on tavallista, että jokaisen lapsen kielellinen kehitys on eri tasolla. Tästä huolimatta jokaiselle lapselle tulee luoda mahdollisuus osallistua ryhmän toimintaan. Toimintaan osallistuminen takaa lapselle yhdenvertaisuuden tunteen. Pienryhmäpedagogiikka on erityisen toimiva päiväkodissa, jossa on maahanmuuttajalapsia. Se mahdollistaa lasten osallisuuden kaikkiin toimintoihin, vaikka kielitaito olisikin heikko. Pienryhmätoiminnassa varhaiskasvattajalla on merkittävä rooli, sillä hän ohjaa leikkiä ja samalla voi sanoittaa maahanmuuttajalapsen leikkiä muulle ryhmälle. (Kivijärvi 2012, 252.)

Päiväkodin arki rakentuu rutiineista, jotka auttavat lasta hahmottamaan sekä opimaan päivän kulun. Monikulttuurinen lapsiryhmä voi vaatia asioiden konkretisointia erilaisten välineiden avulla. Kasvattajien tulee huomioida asioiden selkeys, toistot ja eri aistikanavien käyttö. Maahanmuuttajalasten kanssa voi hyödyntää erilaisia keinoja, kuten kuvakommunikaatiota. Papunetin kuvatyökalussa kuvat on suunniteltu selkeiksi ja jaoteltu aihepiireittäin. Kasvattaja voi hyödyntää erilaisia kuvia lapsiryhmän tarpeiden mukaan kuitenkin siten, että ne hahmottaisivat ja selkeyttäisivät lasten arkea. (Kivijärvi 2012, 250; Papunet 2016.)

Maahanmuuttajalasten tuen tarpeita saatetaan aliarvioida, sillä monesti luullaan heidän sopeutuvan uuteen asuinmaahansa hyvin. Kasvattajan on kuitenkin muistettava, että lapsi tarvitsee paljon tukea sopeutuakseen uuteen tilanteeseen. Hänen on opittava uusi kieli, mutta samalla kehitettävä omaa jo opittua äidinkieltään. Yhteiskunnallinen muutos edellyttää yksilöiltä, yhteisöiltä ja kansakunnilta muutosta sekä uusiutumista. Lukutaitoa ei voida enää pitää vain kouluopetuksesta seuraavana perustaitona. Lukutaito nähdään avaintaitona, jolla on merkitystä lapsen oppimisessa, henkisessä kasvussa, työnteossa sekä yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä toimimisessa. (Räty 2002, 147; Linnakylä 2000, 107.)

Monikulttuurinen lapsiryhmä rikastuttaa jokaista ryhmän lasta sekä kasvattajia. Jos pienelle lapselle opetetaan vain valtakulttuuriin kuuluvia piirteitä, hänen tulevaisuuden maailmankatsomus voi olla hyvin niukka. Monikulttuurinen päiväkotitarjoaja suomalaisille lapsille mahdollisuudet harjaannuttaa kansalaistaitoja, joista on ehdottomasti lapselle hyötyä toimiakseen tulevaisuuden globaalissa maailmassa. Monikulttuurisen päiväkodin arki pitää sisällään suvaitsevaisuutta sekä ennakkoluulottomuutta ja stereotyyppien poistamista. Jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus olla lapsi omana itsenään. (Halme & Vataja 2011, 43–44.)

Lapset huomaavat ryhmässä toimiessaan ulkoisia eroavaisuuksia jo hyvin varhain päiväkotikäisenä. Lapset saattavat kiinnittää huomiota ihonväriin sekä sosiaalisten tilanteiden tuomiin keskinäisiin eroihin. Tietoisuus eroista saattaa joh-

taa siihen, että lapset eivät suostu toimimaan yhdessä lasten kanssa, jotka omaavat erilaisuuden piirteitä. Kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja antaa lapsille mahdollisuuden tutkia, kysyä ja ihmetellä eroavaisuuksia. Hän toimii lasten tukena sekä opettaa esimerkillisesti, miten erilaisuuteen tulisi suhtautua. Kasvattajan mallintamisella on suuri merkitys, sillä sen kautta lapsi oppii mikä on hyväksyttyä ja miten tulisi toimia. (Halme & Vataja 2011, 43–44.)

Ei pidä ajatella, että monikulttuurisuuskasvatus kuuluu vain etnisille vähemmistöille, sillä sen tulee kuulua kaikille. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodissa on parantanut lapsiryhmän yhteishenkeä. Monikulttuurisuuskasvatus on aikojen saatossa tuonut valtakulttuuriin kuuluville lapsille avarakatseisuutta sekä parempia oppimistuloksia akateemisissa aineissa. Kasvattajat saattavat ajatella monikulttuurisuuskasvatuksen olevan tarpeellista vain erinäisten konfliktitilanteiden tullen. Monikulttuurisuuskasvatus tulisi sisällyttää päiväkodin toimintaan sekä sen tulisi antaa suuntaa asioiden tutkiskelulle. (Halme & Vataja 2011, 43–44.)

Monikulttuurisuuskasvatus on käsitteenä laaja, joten se voidaan pilkkoa pienempiin osiin. Näitä ovat sisältöjen eheyttäminen, oikeudenmukaisuuspedagogiikka, tiedon konstruointi, ennakkoluulojen vähentäminen sekä sosiaalisten ja koulukulttuuristen rakenteiden vahvistaminen. Varhaiskasvatuksessa sisältöjen eheyttäminen tarkoittaa, että kasvattaja kiinnittää huomiota kulttuurillisiin näkökulmiin sisällöllisissä orientaatioissa. Varhaiskasvattaja toteuttaa oikeudenmukaisuuspedagogiikkaa huomioiden toiminnassaan jokaisen lapsen taustat. Menetelmien tulisi olla yhteistoiminnallisia sekä huomioida lasten erilaiset oppimistyyli. Tiedon konstruointi pitää sisällään sen, miten tieto rakentuu riippuen siitä, mistä kulttuurista on kyse. Ennakkoluulojen vähentäminen tarkoittaa sananmukaisesti sitä, että lapsille opetetaan, miten toimia erilaisia ihmisiä kohtaan. Ennakkoluulojen vähentäminen on riippuvainen varhaiskasvattajasta sekä siitä, minkä tyyppisiä toimintoja sekä materiaaleja hän hyödyntää. Sosiaalisten ja koulukulttuurien rakenteiden muuttaminen johtaa siihen, että on tehtävä rakenteellisia muutoksia, jotta jokaiselle lapselle taataan mahdollisuus osallistua ja menestyä. Arvioinnin tulee olla oikeudenmukainen sekä sovellettavissa eri taustoista tuleville lapsille. Useat varhaiskasvatuksessa hyödynnettävät arviointimenetel-

mät ovat liian vaativia, koska niissä tulee osata hyvin suomen kieltä. Varhaiskasvatuksessa käytettävä opetussuunnitelma ohjaa kasvattajan työtä ja näin ollen monikulttuurisuuden tulee näkyä osana sitä. Lapsiryhmän jokainen yksilö ja hänen taustansa tulee huomioida toimintaa suunnitellessa. (Halme & Vataja 2011, 44–45.)

Maahanmuuttajalasten kanssa toimiessa on hyvä tutustua käytännön työtä helpottaviin menetelmiin. Lapsiryhmään voi tuoda maskotin, joka on nimeltään maailmanmatkaaja nalle. Nallen mukana kulkee tiedotusvihko. Nalle vieraillee vuorolleen jokaisen lapsen kotona. Päiväkodissa kasvattaja käy yhdessä lasten kanssa läpi nallen kuulumisia ja näin ollen jokaiselle lapselle tarjoutuu mahdollisuus tutustua eri kulttuuritaustan omaaviin perheisiin. Myös valokuvat toimivat hyvänä havainnollistavana välineenä lapsille. Jokainen perhe voi laatia kuvakollaasin, jossa he kertovat kuvina tavoistaan sekä lempipuuhihistaan. Näin jokaiselle lapselle taataan mahdollisuus tuoda päiväkotiin osa oman perheen kanssa vietettyä aikaa. Päiväkodissa on myös mahdollisuus tutkia karttapalloa sekä tutustua eri maiden kulttuurillisiin piirteisiin, kuten soittimiin, lauluihin, leikkeihin sekä kirjoihin. Olisi tärkeää, että jokainen lapsi saisi esitellä pienen palan omaa kulttuuriaan muulle lapsiryhmälle. Tämä mahdollistaa lapselle arvostuksen tunteen. (Halme & Vataja 2011, 46–47.)

Kunnissa on ollut keskustelua maahanmuuttajalasten keskittämisestä tiettyihin päiväkoteihin sekä hajasijoituksista kaupungin eri päiväkoteihin. Keskittämistä perustellaan eri kulttuuriryhmien tuella, kasvattajien ammattitaitoisuudella sekä lapsen oman äidinkielen tukemisella ja mahdollisilla suomi vieraana kielenä -opinnoilla. Keskittämistä perustellaan lapsen oman kielen ja kulttuurin säilymisellä. Tuolloin samaa kieltä puhuvia lapsia olisi enemmän. Käytännön syistä johtuen lapset on hajasijoitettu eri päiväkotiyksiköihin keskittämisen sijaan. On tavallista, että vanhemmat haluavat viedä lapset lähimpään päiväkotiin. Hajasijoitus nähdään järkevämpänä, koska tuolloin suomen kielen ja kulttuurin oppiminen on maahanmuuttajalapselle tehokkaampaa sekä se estää heidän eristäytymästä. (Räty 2002, 165.)

Hajasijoitus johtaa siihen, että monessa päiväkodissa maahanmuuttajaperhe saapuu päivähoidon piiriin yllättäen, jolloin varhaiskasvatuksen henkilöstö ei ole ehtinyt valmistautumaan tilanteeseen. Vaikean tilanteen tullen haaste tulee ottaa vastaan avoimin mielin, sillä jo pienillä asioilla voi saada perheen olon tervetulleeksi. Yhteisen kielen puuttuessa jo muutaman sanan opettelu välittää lapselle sekä perheelle viestiä, että kasvattaja arvostaa perhettä ja on kiinnostunut heidän kulttuurillisista piirteistä. (Räty 2002, 165.)

4.3 Varhaiskasvattajat monikulttuurisessa lapsiryhmässä

Monikulttuurisuus on lähivuosina lisääntynyt huomattavasti varhaiskasvatuksen saralla. Mikäli vieraan kulttuurin lapsia saapuu yllättäen varhaiskasvatuksen piiriin, saattavat kasvattajat tuntea olonsa epävarmaksi ja mietteliääksi sen suhteen, miten uusien tulokkaiden kanssa tulisi toimia. Kasvattajan vähäinen tieto kulttuurillisesta monimuotoisuudesta voi aiheuttaa alkuun vaikeita tilanteita niin kasvattajille kuin lapsillekin. (Paavola & Talib 2010, 75.)

Monikulttuurinen lapsiryhmä vaatii ympärilleen turvallisia kasvattajia sekä myönteistä ilmapiiriä. Mikäli vuorovaikutus toimii lasten keskinäisissä suhteissa sekä kasvattajan ja lapsen välisessä suhteessa, on ryhmän toimivuus vakaalla pohjalla. Maahanmuuttajalapsi saattaa tarvita ensimmäisinä hoitopäivinä konkreettisesti jonkun kasvattajista kulkemaan rinnalleen. Kasvattajien tulee pohdita, kuka lasta tukee ensimmäisinä hoitopäivinä ja kehen lapsi voi turvautua. Maahanmuuttajalapselle tulee luoda turvallisuudentunne, jolloin hänen energiansa ei kulu asioiden varmisteluun ja ymmärtämiseen. Lapsella tulisi olla energiaa leikkiä sekä toimia lapselle ominaisella tavalla. Varhaiskasvattajien on pohdittava, miten uusi lapsi saadaan mahdollisimman hyvin ryhmään mukaan. Toimintaa suunniteltaessa tulee valita tietoisesti ryhmäyhtymistä tukevia leikkejä ja toimintoja. (Kivijärvi 2012, 252.)

Kulttuuritietoisien varhaiskasvattajan tulee kohdata perheet tasavertaisesti. Monikulttuurisessa arjessa työntekijöiltä vaaditaan avoimuutta ja joustavuutta. Olisi hyvä tunnistaa yleisimpiä kulttuurillisia piirteitä ja uskonnollisia tapoja. Varhaiskasvattajilla tulisi olla rohkeutta kysyä vanhemmilta heidän kulttuuristaan ja siihen

liittyvistä kasvattajille tuntemattomista tavoista. Kuitenkin olisi hyvä muistaa, että perheet niin Suomessa kuin muuallakin maailmalla omaavat yksilöllisen perhekulttuurin. Työntekijän on vältettävä perheiden lokeroimista heidän kulttuurillisten piirteiden mukaan. (Halme & Vataja 2011, 100.)

Kulttuuritietoiseen varhaiskasvattajaan voidaan liittää muutamia erityispiirteitä. Kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja kohtaa jokaisen perheen arvostavasti sekä kunnioittavasti. Hän välttää etnosentrisyyttä eli oman kulttuurin korostamista. Yhdessä tärkeäksi kulttuuritietoisesta varhaiskasvattajan ominaisuudeksi voidaan liittää halukkuus ja kiinnostus asioiden selvittämiseen sekä jokaisen uuden lapsen kulttuurin tutustumiseen. Kulttuurienvälinen pätevyys voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen. Näitä ovat kulttuurien tietämys, tilannesidonnainen kulttuuriosaaaminen sekä kyky yhteiskunnan kielenkäytön tulkitsemiseen. Kulttuuritietoiselta varhaiskasvattajalta tulisi löytyä taitoa jokaiselta edellä mainitulta osa-alueelta. (Halme & Vataja 2011, 99, 101.)

Kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja on avoin. Avoin varhaiskasvattaja osaa toimia kasvatuskumppanuussuhteessa kunnioittavasti huomioiden perheiden näkökulmat sekä hän on sensitiivinen omille asenteilleen. Hän näkee monikulttuurisen työn erot uuden oppimisen mahdollisuuksina. Monikulttuurisessa työssä tarvitaan joustavaa asennetta sekä huumorintajua. (Halme & Vataja 2011, 99, 101.)

Kulttuuripätevyydellä varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan kasvattajan kulttuurilista sensitiivisyyttä sekä kykyä kohdata ja toimia oman kulttuurinsa ulkopuolelta tulevien ihmisten kanssa. Kulttuuripätevyys voidaan jakaa kolmeen osaan, joita ovat tieto-, tunne ja käytösosa. Tieto-osaan sisällytetään kasvattajan tietämys uudesta uskonnosta, ruokailutottumuksista, kielestä, uskomuksista sekä sosiaalisuuteen liittyvistä tavoista. Tunne-osaan voidaan liittää positiivinen ajattelu erilaisuudesta sekä kasvattajan halu ymmärtää perhettä ja toisinaan myös ratkoa ammatillisesti erilaisia ristiriitatilanteita. Käytös-osa puolestaan pitää sisällään arvostuksen maahanmuuttajaperhettä kohtaan sekä halun olla loukkaamatta perhettä. (Kivijärvi 2012, 249.)

Kasvattajan tulee nähdä lapsen kehitys kahden eri kulttuurin välillä rikkautena. Tuolloin lapsella on mahdollisuus saada kokemus monikulttuurisuudesta. Kasvattajan tulee kasvuympäristön kautta välittää lapsille arvostusta ja hyväksyntää. Lisäksi lapsi tarvitsee tukea kulttuurillisten erojen ja ristiriitojen ymmärtämisessä. Kasvattajan tulee ymmärtää, että maahanmuuttajaperheillä voi olla raskaita kokemuksia lähimenneisyydessä, eikä perheellä itsellä ole aina lapsen tukemiseen voimavaroja. Voimavarojen hiipumiseen voi olla monia syitä. Perheenjäsenet ovat voineet olla maahanmuuttotilanteessa pitkiäkin aikoja erossa toisistaan ja kun he kaikki asettuvat asumaan Suomeen, voi arki olla alussa haastavaa. Perheen sisäisiä ristiriitoja voi aiheuttaa uuteen ympäristöön sopeutuminen sekä kasvatustapojen erilaisuus valtakulttuuriin nähden. Suomalaiselle kulttuurille on tyypillistä, että suomalaiset lapset ja nuoret itsenäistyvät varhain. Monella yhteisöllisemmästä kulttuurista olevalla perheellä on vaikeuksia sen ymmärtämisessä. Koska maahanmuuttajalapset ja -nuoret omaksuvat uuden kulttuurin paljon ennen vanhempiaan, voi ristiriitoja aiheuttaa perinteiset kasvatustavat sekä uudet tavat toimia. Maahanmuuttajaperhettä tukee parhaiten se, että he saavat olla osana yhteiskuntamme palveluita, kuten päivähoitoa, terveydenhoitoa, neuvolaa ja koulua. (Räty 2002, 163–164.)

Eri perheillä voi olla hyvinkin tiukkoja kulttuurillisia säännöksiä, kun taas jotkut perheet suomalaistuvat nopeasti. Perheen henkilökohtaisia perinteitä ja tapoja tulisi aina kunnioittaa. Kulttuuripiirteet ja uskonto näkyvät suomalaisessa varhaiskasvatuksen arjessa merkittävästi. Maahanmuuttajaperheen kulttuurin kunnioittaminen tarkoittaa sitä, että lapsille järjestetään vaihtoehtoista toimintaa esimerkiksi seurakunnan järjestämien toimintojen ajaksi. Toisinaan on perheitä, jotka toivovat päiväkodin ”suomalaistavan” lapsen hyvin nopeasti. Tuolloin perimmäisenä ajatuksena vanhemmilla on, että lapset välttyisivät uuden kielen oppimiseen liittyviltä ongelmilta. Kasvattajan tehtävä on painottaa maahanmuuttajavanhemmille oman kielen tärkeyttä ja kehottaa heitä ylläpitämään sitä kotona. Tämä antaa lapselle mahdollisuuden oman kulttuurin jatkumiseen. Jotta lapselle mahdollistuu luonteva kaksikulttuurisuus, hänen omaa kieltään ja kulttuuriaan on tuettava päivähoitossa. (Räty 2002, 167.)

Kasvattajalta vaaditaan interkulttuurista osaamista monikulttuurista työtä toteuttaessa. Interkulttuurisella osaamisella tarkoitetaan laajentunutta itseymmärrystä, kriittistä suhtautumista työhön, empatiaa sekä erilaisten elämänmuotojen ja todellisuuksien hahmottamista. Parhaimmillaan varhaiskasvatuksessa interkulttuurinen osaaminen mielletään yhteiskunnallisella tasolla jopa investoinniksi tulevaisuuteen. Kun jo varhaiskasvatuksen tasolla kiinnitetään huomiota monikulttuuriseen osaamiseen, voidaan tulevaisuudessa välttyä lasten syrjäytymiseltä. Tällöin heistä voidaan odottaa kasvavan täysipainoisia ja koulutettuja yhteiskuntamme jäseniä. Interkulttuurinen osaaminen vaatii kasvattajalta erilaisten konfliktien pohtimista niin työkavereiden kuin lasten vanhempienkin kanssa. Ammatilliseen osaamiseen panostaminen sekä sen kehittäminen suojaavat työntekijää uupumukselta ja antaa heille mahdollisuuden toimia ongelmitta vieraista kulttuureista tulleiden perheiden kanssa. Osaava kasvattaja antaa parhaan mahdollisen tuloksen lapsiryhmälle. (Paavola & Talib 2010, 82–83.)

Jokaisella ammattikasvattajalla on oma oppimistyylinsä. Se näyttäytyy päivittäin kasvattajan tyylissä opettaa lapsiryhmää. Visuaalinen kasvattaja tuo opetuksessaan esille paljon kuvia sekä kirjoja ja opettaa lapsia taiteellisin keinoin. Audittiivinen kasvattaja käyttää opetuksessaan pääsääntöisesti puhetta. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee tiedostaa oma oppimistyylinsä ja sen vaikutukset lapsiryhmän eri yksilöiden oppimiseen. Kasvattajan olisi hyvä yhdistellä erilaisia oppimistyyliä. Esimerkiksi audittiivinen kasvattaja voi tuoda toiminnoissaan esille erilaisia kuvia sekä värimaailmoja. (Halme & Vataja 2011, 39.)

Helsingissä on valmisteltu Ota koppi! -materiaali, joka on suunnattu 4–8-vuotiaille lapsille sekä heidän vanhemmilleen, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Tämä materiaali on tarkoitettu eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kielen kehityksen ja osallisuuden vahvistamiseen. Materiaali on laadittu varhaiskasvatuksen henkilöstölle, neuvolatyöntekijöille sekä opettajille alkuopetuksessa. (Ota koppi! Viitattu 4.8.2016.)

Materiaali painottaa toisen ihmisen aitoa sekä kunnioittavaa kohtaamista riippumatta siitä, mikä hänen kulttuurinsa on. Lisäksi Ota koppi! -ohjelma tuo esille varhaiskasvattajan kulttuuritietoisuutta, joka luo perustan kriittisyydelle, kyvyille

nähdä asiat eri näkökulmista ja osata asettua toisen ihmiseen asemaan sekä tuntea myötätuntoa. Lisäksi kulttuuritietoisuus luo perustan sopeutumis- ja toimintakyvylle sekä kyvyn vaikuttaa muuttuvissa olosuhteissa. Ohjelmassa keskiössä on vuorovaikutus lasten sekä heidän vanhempiansa kanssa. (Ota koppi! Viitattu 4.8.2016.)

Materiaali tuo hyvin esille sen, kuinka tärkeä aikuisen rooli lapsen kielen kehityksessä on. Aikuinen antaa mallin lapselle, jolloin aikuisen tulisi miettiä myös omaa sanaton viestintäänsä. Lisäksi materiaalissa korostuu kasvatusympäristön merkitys sekä lasten luontainen tapa toimia. Varhaiskasvattajan tehtävänä onkin rakentaa varhaiskasvatusympäristö, jossa huomioidaan sillä hetkellä olevat lapset ja heidän tarpeensa. Materiaalissa tuodaan esille havainnoinnin, dokumentoinnin sekä arvioinnin tärkeys. Näiden kautta kasvattaja voi vastata lapsen tarpeisiin, rakentaa toimintaa ja opetusta lasten omille kokemuksille. (Ota koppi! Viitattu 4.8.2016.)

5 MAAHANMUUTTAJAPERHE VARHAISKASVATUKSEN ASIAKKAANA

5.1 Maahanmuuttajan ensi askeleet suomalaisessa yhteiskunnassa

Maahanmuuttajaksi voidaan määritellä henkilö, joka on muuttanut maasta toiseen. Hän voi oleskella väliaikaisesti maassa, tai olla siellä pysyvästi. Maahanmuuttaja voi siis olla esimerkiksi henkilö, joka ei ole syntynyt sen hetkessä maassa, mutta on luonut sinne sosiaalista verkostoa. Maahanmuuttaja on yleiskäsite monesta eri termistä. (Paavola & Talib 2010, 30.)

Turvapaikanhakijaksi katsotaan henkilö, joka etsii itselleen suojelua saapumalla vieraaseen maahan. Uudesta maasta henkilön tulee hakea oleskeluoikeutta. Turvapaikkaprosessin aikana selvitetään myös, onko kyseisellä henkilöllä muita perusteita oleskeluluvan saamiseksi. Henkilö voidaan määritellä turvapaikanhakijaksi siihen asti, kun hänen pakolaisasemansa on tutkittu. (Paavola & Talib 2010, 32.)

Pakolaisstatuksen omaava henkilö on joutunut pakenemaan kotimaastaan ja hänellä on perusteltu syy pelätä joutuvansa vainon uhriksi. Vainon uhriksi joutumisen syitä voivat olla rotu, uskonto, kansallisuus, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuuluminen tai henkilökohtainen poliittinen mielipide. Pakolaisstatuksen voi saada henkilö, jolle jokin valtio myöntää turvapaikan tai yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu toteaa henkilön olevan kriteerien mukaan pakolainen. (Maahanmuuttovirasto 2015; Paavola & Talib 2010, 30.)

Kiintiöpakolaisella tarkoitetaan turvapaikkaan tietyssä kiintiössä tulevaa henkilöä. Budjetti määrittää pakolaiskiintiön vuosittaisen määrän. (Paavola & Talib 2010, 32.) Siirtolaiseksi katsotaan henkilö, joka muuttaa maasta toiseen omasta tahdostaan esimerkiksi opiskelun tai työn vuoksi. Suomeen EU:n ulkopuolelta tulevien siirtolaisten on haettava oleskelulupa ja tarvittaessa työlupa. Paluumuuttajalla puolestaan tarkoitetaan henkilöä, joka on asunut ulkomailla, mutta muuttaa takaisin kotimaahansa. Paluumuuttajat voivat muuttaa Suomeen pysyvästi ilman erillistä tutkintaa. (Vartiainen-Ora 2005, 14.)

Kun maahanmuuttaja asettuu asumaan hänelle vieraaseen maahan, hänen tulee oppia erilaista tietoa ja taitoa pystyäkseen toimimaan uudessa yhteiskunnassa. Tärkeimpinä asioina voidaan pitää kielen oppimista, työn- tai opiskelupaikan hankkimista sekä erilaisten kontaktien löytämistä. Nämä edesauttavat huomattavasti maahanmuuttajien kotoutumista ja vuorovaikutuksen kehittymistä uudessa maassa. (Infopankki 2015. Viitattu 3.11.2015.)

Kun henkilö muuttaa vieraaseen maahan, joutuu hän kohtaamaan uuden kulttuurin. Tällöin hän joutuu niin sanotusti lapsen asemaan, sillä vanhat ja totut toimintamallit eivät enää päde. Lisäksi oma arvomaailma ja asenteet, joita on totuttu pitämään oikeina, saattavat olla uudessa maassa jopa paheksuttavia. Tästä johtuen maahanmuuttaja joutuu uuteen maahan kotoutuessaan opettelemaan ja omaksumaan uuden kulttuurin sekä siihen liittyvät asenteet, arvostukset, toiminnot sekä kielen osaksi omaa minuuttaan. (Alitolppa-Niitamo 1994, 24.)

Uuden kulttuurin sisäistäminen sekä siihen sopeutuminen on elinikäinen prosessi. Se, miten yksilö kokee uuden kulttuurin sisäistämisen, on vaihtelevaa. Joku voi kokea, että uusi kulttuuri on itseä rikastuttava kokemus, joka auttaa ihmisenä kasvamisessa. Toinen saattaa vuorostaan kokea, että uuden kulttuurin sisäistäminen on haastavaa ja saa elämän tuntumaan vaikealta. Onkin pitkälti yksilöstä, maahanmuuttoon johtaneista syistä sekä hänen kokemuksistaan riippuvaista, miten uuteen kulttuuriin sopeutuu sekä kuinka uuteen maahan kotoutuu. (Alitolppa-Niitamo 1994, 24.)

Kulttuurin vaihtumisen kokemukset voidaan nähdä useiden eri tekijöiden summana. Persoonallisuudella on osuutta siihen, miten uusiin asioihin reagoidaan. Muuttamiseen johtaneilla syillä on vaikutus siihen, miten uusi kulttuuri vastaanotetaan. Mikäli muutto uuteen maahan on ollut vapaaehtoista, on uuden kulttuurin omaksuminen luontevampaa verraten pakon edessä tapahtuneeseen muuttoon. Sopeutumisen kannalta tärkeää on, millaisen vastaanoton maahanmuuttaja kokee saavansa uudessa maassa. (Alitolppa-Niitamo 1994, 24–25.)

Ennen sopeutumistaan uuteen kulttuuriin, joutuu maahanmuuttaja läpikäymään erilaisia vaiheita. Nämä vaiheet on määritelty odottelu- ja suunnitteluvaiheeksi, pelon kohtaamiseksi, kuherruskuukaudeksi ja stressivaiheeksi. (Pitkänen 1997, 28.) Uuteen kulttuuriin sopeutumista katsotaan kriisin vaiheiden näkökulmasta. Psykkisen kriisin aiheuttaa muutto uuteen maahan, jossa henkilö joutuu kohtaamaan vieraan kulttuurin. Tämä johtuu siitä, että tällöin maahanmuuttaja joutuu elämäntilanteeseen, jossa hänen aiemmat kokemuksensa sekä totut toimintamallit eivät riitä. Kriisi koetaan elämänmullistuksena, joka on alkuun stressaava sekä raskas. Lopulta kriisi voi kuitenkin muuttua elämää avartavaksi kokemukseksi, mikäli ongelmat kyetään ratkaisemaan. (Alitolppa-Niitamo 1994, 25.)

Yksilön sopeutuminen uuteen maahan saattaa sisältää vaikeita asioita. Maahanmuuttaja voi surra sitä, mitä on maahanmuuton takia menettänyt. Surun aikana maahanmuuttajan pitäisi kyetä sopeutumaan uuteen asuinmaahan ja elinympäristöön sekä luoda itselleen samanaikaisesti sosiaalista verkostoa. Psykkiseen kriisiin kuuluu erilaisia vaiheita, joissa kriisin laukaisseita syitä käsitellään eri tavoilla. (Alitolppa-Niitamo 1994, 25–26.)

Kun yksilö käy läpi sokkivaihetta, kieltää hän todellisuuden, eikä suostu käsittelemään kriisissä olevaa asiaa. Yleisimmin sokkivaiheessa oleva henkilö saattaa olla ulkoisesti katsottuna rauhallisen ja hallitun oloinen, mutta hän läpikäy sisälleen kaaosta. Miellettäessä sokkivaihetta maahanmuuttoon, kehittyy se vähitellen, yleensä ensimmäisten kahden vuoden aikana. Alkuun henkilö saattaa kokea kaiken uudessa maassa korostuneen myönteisesti, sillä kaikki kielteinen saataan pyrkiä torjumaan tietoisuudesta. Uudet asiat nähdään mielenkiintoisina sekä jännittävinä, sillä yksilö saattaa olla helpottunut esimerkiksi siitä, että hän on päässyt turvallisesti uuteen maahan. Mikäli henkilö on muuttanut pakolaisena uuteen maahan, saattaa hän tuntea syvää kiitollisuutta uutta maata kohtaan. Lisäksi useat maahanmuuttajat kokevat tyhjyyttä ja heidän tunnemaailmansa saattaakin olla lamaantunut. (Alitolppa-Niitamo 1994, 25–26.)

Sokkivaiheen jälkeen seuraa reaktiovaihe. Reaktiovaiheessa oleva maahanmuuttaja avaa silmänsä tapahtuneille asioille ja alkaa käsitellä niitä mielessään.

Reaktiovaiheen tehtävänä on todellisuuden yhdistäminen aikaisempiin tapahtumiin siten, että kuva uudesta elämäntilanteesta on mahdollisimman todenmukainen. Yksilön tiedostaessa realistisesti muuttuneen elämäntilanteensa, saattaa tämä aiheuttaa voimakkaan tunteiden kirjon, joita hän pyrkii hallitsemaan erilaisin psyykkisin puolustusmekanismein. Ajan saatossa pienet vastoinkäymiset ja hankaluudet kasautuvat vahvoiksi kokemuksiksi, jotka laukaisevat kriisin. Sokkisekä reaktiovaiheessa yksilö tuntee usein surua, epätoivoa, tyhjyyttä sekä voimattomuuden tuntua. Nämä vaiheet saattavat aiheuttaa jopa vihaa ja epätoivoisia tekoja. Edellä mainittujen oireiden lisäksi on mahdollista, että esiintyy erilaisia stressioireita sekä psykosomaattisia reaktioita. (Alitolppa-Niitamo 1994, 26–27.)

Kriisin läpikäymisvaiheessa kriisissä ollut henkilö alkaa suuntautua kohti tulevaisuutta. Tällöin kielteiset kokemukset maan sekä kulttuurin vaihtoon liittyen alkavat antaa mahdollisuuden myönteisille seikoille, joita uudessa elämäntilanteessa voidaan nähdä. Maahanmuuttoon liittyvät erilaiset tunteet saavat uusia näkökulmia, eivätkä ne ole enää ainoastaan positiivisia kuten sokkivaiheessa tai negatiivisia kuten reaktiovaiheessa. Kriisin läpikäymisvaiheessa tilanne ja kriisi hyväksytään ja omaksutaan osaksi omaa elämää. Kriisin läpikäymisvaihe voidaan katsoa läpi elämänmittaiseksi. Jotta yksilö pystyisi hyväksymään uuden elämäntilanteen ja maan, tulee hänen saada sosiaalisia kontakteja kantaväestön yksilöihin. (Alitolppa-Niitamo 1994, 27.)

Viimeisenä vaiheena kriisin läpikäymisessä on uudelleenorientoitumisvaihe. Kun henkilö läpikäy tätä vaihetta, saavuttaa hän henkisen kypsyyden tunteen. Tämä tarkoittaa osaltansa sitä, että uuteen maahan muutto sekä sopeutuminen eivät vaadi enää henkisesti niin paljoa. Tässä vaiheessa koettu kriisi saattaa saada jopa myönteisiä näkökulmia tulevaisuudessa. Maahanmuuton aiheuttama kriisi eroaa osaltansa perinteisesti määritellyistä kriiseistä. Se kestää pidemmän aikaa sekä sen aiheuttamia syitä on enemmän kuin muissa kriiseissä. Maahanmuutto vaikuttaa suuresti henkilön minuuteen ja kokemuksiin itsestä. Uusi ja vieras ympäristö ei anna tukea maahanmuuttajalle samalla tavoin kuin vanha ja tuttu ympäristö. (Alitolppa-Niitamo 1994, 27–28.)

5.2 Varhaiskasvatus kotoutumisen tukena

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutteista yhteistyötä. Maahanmuuttajien tulee osallistua yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään tasavertaisesti valtaväestön kanssa. Tällöin heille määräytyy samanlaiset oikeudet kunnallisten ja valtion omistamien palveluiden käyttämiseen. Maahanmuuton myötä esiin tulee myös tietynlaiset velvollisuudet, joita jokaisen täytyy opetella noudattamaan. (Paavola & Talib, 2010, 29.)

Kotouttamisen tavoitteena on, että maahanmuuttajat pystyvät toimimaan yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä. Haasteellisena asiana kotouttamisessa voidaan nähdä kulttuurillinen moninaisuus ja eri ryhmien erityistarpeiden huomioon ottaminen. Vaihtoehtoisena toimintana tasavertaisen kohtelun sijaan voitaisiin nähdä erilaisten käytäntöjen toteuttaminen, jotka huomioivat jokaisen ryhmän tarpeita. (Paavola & Talib 2010, 29.)

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöiden tulee antaa vieraasta kulttuurista tulevalle lapselle mahdollisuus oppia suomen kieltä niin luonnollisissa kuin ohjatuissakin tilanteissa. Lisäksi työntekijöiden tulee painottaa vanhemmille oman äidinkielen tärkeydestä sekä heidän keinoistaan tukea lapsen oman äidinkielen kehittymistä. Tarkoituksena on, että varhaiskasvatuksessa saadaan aikaan pohja lapsen monikulttuuriselle identiteetille ja toiminnalliselle kaksikielisyydelle varhaiskasvatuksen ja kodin yhteistyössä. Tavoitteena olisi kaksikielinen- ja kulttuurinen lapsi, joka on kotoutunut suomalaiseen yhteiskuntaan sekä on ylpeä omasta kulttuuriperinnöstään. (Kivijärvi 2012, 247–248.)

Lapsen kasvaminen kahteen kulttuuriin on hänen oikeutensa. Varhaiskasvatusympäristön tulee antaa tukea lapsen kaksikielisen- ja kulttuurisen identiteetin kehittymiselle, sillä oman äidinkielen taitaminen edistää kotoutumista sekä lujittaa lapsen kulttuuri-identiteettiä ja oman persoonallisuuden kehittymistä. Lisäksi oma äidinkieli on ajattelun, tunteiden sekä käsitteiden kieli. Äidinkieli ja sen kehittyminen ovat myös tärkeitä siinä suhteessa, että äidinkielen avulla lapsi kommunikoi oman perheensä kanssa. Kun perheen sisällä on yhteinen kieli, jonka avulla voi-

daan kommunikoida perheenjäsenten kesken, eivät perheen sisäiset valtasuhteet vääristy. Jotta lapsi voi oppia uuden kielen, tulee hänen hallita vahvasti oma äidinkieltensä. Tämän vuoksi on tärkeää, että perhe tukee lapsen äidinkielen kehitystä varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstön antamien ohjeiden sekä tuen avulla. (Kivijärvi 2012, 253.)

Maahanmuuttaja tekee henkilökohtaisen kotouttamissuunnitelman viranomaisen kanssa. Tämän suunnitelman tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä kielen taito sekä muita taitoja, joita tarvitaan suomalaisessa yhteiskunnassa. Kotouttamissuunnitelmassa tulee huomioida koko perheen kotoutuminen sekä sitä edistävät ja tukevat tekijät. Mikäli on kyse alle 18-vuotiaasta lapsesta, ei hänelle välttämättä tehdä henkilökohtaista kotouttamissuunnitelmaa, mutta sitä on kuitenkin tarjottava, mikäli lapsi tai hänen vanhempansa sitä pyytää. (Kivijärvi 2012, 247–248.)

Puhuttaessa päivähoitoikäisestä lapsesta, voidaan hänen kotouttamissuunnitelmansa tehdä erikseen tai sisällyttää lapsen yksilölliseen varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen suunnitelmaan. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee ottaa huomioon maahanmuuttajalapsen vanhempien kulttuurinen tausta sekä heidän näkemyksensä kasvatuksen ja opetuksen toteuttamisesta. Maahanmuuttajalapsen kotouttaminen alkaakin useimmiten varhaiskasvatuksen piirissä. Päivähoidon avulla maahanmuuttajalapsi socialisoituu ja saa olla vuorovaikutuksessa kantaväestön lasten kanssa. Vertaisryhmässä lapsella on mahdollisuus harjoitella sosiaalisia taitoja sekä oppimiseen liittyviä asioita ja suomen kieltä. Lisäksi varhaiskasvatuksen kautta lapsi kiinnittyy omaan asuinympäristöönsä. Edellä mainitut asiat puolestaan helpottavat myöhemmässä vaiheessa lapsen kouluun siirtymistä. (Kivijärvi 2012, 248–249.)

Kun maahanmuuttajaperhe tulee varhaiskasvatuksen asiakkaaksi, on koko prosessiin varattava riittävästi aikaa. Vanhemmat eivät aina tiedä mikä päiväkotito on ja mitä siellä tapahtuu. Vanhempien toiveita tulisi kuunnella sekä rohkaista heitä tulemaan tutustumaan yhdessä lastensa kanssa päiväkodin arkeen. Heidän kanssaan tulee keskustella päiväkodin yleisistä käytännöistä, kuten esimerkiksi

asianmukaisesta pukeutumisesta. Kasvattajan tulee hyödyntää erilaisia menetelmiä, kuten kuvakortteja, jotka auttavat perhettä pysymään keskustelussa mukana. Jokainen läpikäyty keskustelu lisää perheen luottamusta kasvattajiin. Vanhempien lisäksi myös lapsi voi kokea päivähoidon vieraana ja outona asiana. Lapsella ei välttämättä ole aikaisempaa kokemusta askartelutuokioista tai leikkikalusta. Näin ollen ne voivat aiheuttaa hämmennystä ja pelon tunteita. Luotettava aikuinen takaa lapselle turvallisuuden tunteen, jolloin lapset tottuvat päiväkodin tapoihin ja rytmiin nopeasti. (Räty 2002, 166.)

Länsimaisessa kulttuurissa lastenkasvatus, vanhusten sekä vammaisten hoito kuuluivat ennen perheelle. Nämä tehtävät kuuluvat nykyään länsimaissa pääosin julkisen sektorin hoidettaviksi. Ei-länsimaisissa kulttuureissa eli yhteisöllisissä kulttuureissa, lastenkasvatuskin on yhteisöllistä, kun taas länsimainen kulttuuri korostaa yksilöllistymistä. Yhteisöllisissä kulttuureissa perhe on vahva instituutio, johon yleensä kuuluu suuri joukko sukulaisia. Suomessa perheet ovat yhteydessä sukulaisiin vapaaehtoisesti, eikä kulttuuristen normien perusteella. Julkisen sektorin instituutiot, kuten päivähoito ja koulu ovat nykypäivän kasvatuksessa apuna ja tukena. (Alitolppa-Niitamo, Söderling & Fågel 2005, 45; Rotkirch 2013, 6. Viitattu 14.6.2016.)

Lastenkasvatuksen kautta voidaan helposti välittää omia kulttuuriperinteitä sukupolvelta toiselle. Kasvatuksen avulla lapset oppivat oman äidinkielen ja kulttuurisidonnaiset arvot, normit sekä roolit. Länsimaissa lapsuus nähdään usein tietynmittaisena ajanjaksona, joka on irrallaan aikuisuudesta. Ei-länsimaisissa yhteiskunnissa lapsuus nähdään päinvastaisena. Maatalousvaltaisissa kulttuureissa on eroja siinä, miten tytöt ja pojat kasvatetaan. Pojista halutaan vahvoja, päättäväisiä ja ulospäinsuuntautuneita, kun taas tyttöjä halutaan sitoa kodin ympäristöön. Kulttuurista riippuu myös se, mikä on lapsen asema. Joissain kulttuureissa on vanhempien sisarusten velvollisuutena huolehtia pienemmistä sisaruksista ja auttaa perheen äitiä arjen askareissa. (Mäkelä 1993, 41.)

Niissä kulttuureissa, joissa pidetään tärkeänä perheen yhdessä pysymistä, auktoriteettien tottelemista sekä perheen vanhuksista huolehtimista, korostetaan las-

ten kasvatuksessa tottelevaisuutta ja riippuvaisuutta vanhemmistaan. Kulttuureissa, joissa taas itsenäinen päätöksenteko, itseensä luottaminen, luovuus ja itsenäisyys ovat arvostettuja piirteitä, on salliva ja vapaa kasvatustapa yleisesti hyväksyttyä. Lasten kasvatuksessa itsenäisyyteen pyrkiminen on yksi länsimaisien kulttuurien korostuksista. Länsimaisissa kulttuureissa vanhemmuus nähdään vain tietynä ajanjaksona elämässä, joka kestää lapsen täysi-ikäisyyteen asti. Tämän jälkeen vanhemmalla ei ole lastaan kohtaan velvollisuuksia ja lapsen toivotaan olevan itsenäinen. Monissa muissa kulttuureissa vanhemmuus kuitenkin nähdään elinikäisenä ajanjaksona ja jossa perheen yhtenäisyyttä korostetaan lasten ollessa jo aikuisia. Vanhemman näkemys omasta sekä lapsen roolista perheessä riippuu hyvin pitkälti kulttuurista. (Alitolppa-Niitamo 1993, 88–89.)

5.3 Kasvatuskumppanuus kahden eri kulttuurin välillä

Varhaiskasvatuksessa ammatillisia suhteita kuvataan kumppanuussuhteiksi. Niitä voi olla esimerkiksi kasvatuskumppanuus, työkumppanuus ja oppimiskumppanuus riippuen siitä, ketkä ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Keskusteluissa pääpisteinä ovat avoin ja luottamuksellinen suhde, jolloin jokaisella on mahdollisuus tuoda esiin omia, subjektiivisia näkemyksiään sekä käsityksiään. Hyvä ammatillinen suhde edellyttää jokaiselta osapuolelta avoimuutta, tasavertaisuutta, kunnioitusta sekä monia muita asioita, joita yleensäkin ihmissuhteissa huomioidaan. (Nummenmaa & Karila 2011, 29.)

Kasvatuskumppanuus varhaiskasvatuksessa tarkoittaa vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan yhteistä sitoutunutta toimintaa, jonka päämääränä on edesauttaa lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen prosessien tukemisessa. Jotta yhteistyö olisi mahdollisimman toimivaa, edellyttää se vanhemman ja ammattikasvattajan keskinäistä luottamusta, toistensa kunnioittamista ja tasavertaisuutta. Suhde vanhemman ja päiväkodin henkilöstön välillä auttaa lapsia toimimaan ja elämään kodin sekä päivähoidon ympäristöissä. Tämä tukee lapsen oppimista, kasvua ja kehitystä. (Stakes 2005, 31.)

Vanhemmilla on ensisijainen oikeus sekä vastuu lapsen kasvatuksesta. Lisäksi heillä on lähin tuntemus ja tietämys oman lapsensa tarpeista ja taidoista. Varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstöllä on koulutuksen kautta ammatillista tietoa ja osaamista siitä, miten varhaiskasvatusympäristössä tulisi toimia. Lisäksi heillä on vastuu siitä, että kasvatuskumppanuus toteutuu tasavertaisesti kaikilla osapuolilla. (Stakes 2005, 31.)

Kasvatuskumppanuuden syntyminen alkaa molemminpuolisella tutustumisella. Tutustumiskäyntiä olisi hyvä ehdottaa perheelle, kun päivähoitopaikka on vahvistettu. Tutustumiskäynnin tavoitteena on käydä keskustelua lapsen päivähoiton aloituksesta, perheen odotuksista sekä mahdollisista toiveista. Lapsen aloittaessa päivähoitoa, voi vanhemmilla esiintyä ennakoajatuksia ja kysymyksiä liittyen varhaiskasvatukseen. Kasvattajan olisi hyvä tietää edellä mainituista asioista, jotta hän voisi auttaa perhettä sopeutumaan uuteen tilanteeseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41.)

Aloituskeskustelun ajankohta sovitaan ennen kuin lapsen päivähoiton olisi tarkoitus alkaa. Tällöin vanhemmille jää aikaa pohtia tulevaa sekä valmistella lasta päivähoiton aloitukseen. Aloituskeskustelu toteutetaan kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti, eli kuuntelemalla ja kunnioittamalla perhettä sekä luottamusta ja dialogia rakentaen. Tutustumalla perheeseen ennen lapsen päivähoiton aloitusta, työntekijällä on mahdollisuus luoda vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden pohjaa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

Päivähoidon henkilökunnan tehtävänä on osallistua lapsen hoitoon ja kasvatukseen vanhempien rinnalla. Työntekijän on tärkeää asettua vanhemman vierelle tukeakseen vanhempaa lapsen kasvatuksessa. Tällöin vanhemmalle tulisi kokemus siitä, että päivähoiton henkilökunta toimii yhteisymmärryksessä vanhemman kanssa lasta koskevissa asioissa. Päävastuu kumppanuussuhteen rakentamisesta ja ylläpitämisestä on ammattikasvattajan vastuulla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20.)

Lapsen johdonmukainen kasvatus edellyttää yhdenmukaisia kasvatusmenetelmiä päivähoiton ja kodin välillä. Niin vanhemmat kuin päiväkodin henkilökunta

ovat asiantuntijoita lasta koskien. Vanhempien asiantuntijuus sijoittuu lapsen toimijuuteen perhepiirissä ja päiväkodin henkilöstö on kasvatuksen asiantuntijoita. Vanhempien sekä päivähoidon henkilöstön tiedon ja kokemusten perusteella voidaan toteuttaa lapsen kokonaisvaltaista kasvatusta, mikä tähtää lapsen tasapainoiseen kehittymiseen. Kasvatuskumppanuus rakentuu keskinäiselle vuorovaikutukselle, jonka periaatteina ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus sekä dialogisuus. (Stakes 2005, 31; Laukkanen, Lühr & Salpakivi 1979, 175; Kaskela & Kekkonen 2006, 32.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on lisäksi myös vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Lapsen muihin aikuissuhteisiin verrattuna juuri lapsen ja vanhemman välinen tunnesuhde on ensiarvoisen tärkeä. Jotta kasvattaja pystyy tukemaan suhdetta, hän tarvitsee muun muassa tietoa siitä, millainen merkitys lapsen ja vanhemman välisellä vuorovaikutuksella on sekä kuinka sitä voisi edistää ja tukea. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

Kasvatuskumppanuuden ensisijainen lähtökohta on lapsen tarpeiden eli edun ja oikeuksien tavoittelu. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on mainittu, että vanhemmat ja kasvattajat ovat kaksi tärkeintä tahoa lapsen kasvun tukemisessa. Heidän keskinäiset tiedot ja taidot rakentavat parhaat edellytykset lapsen hyvinvoinnille. Kasvatuskumppanuuteen liittyvät asiat, arvot ja vastuut on hyvä keskustella selviksi sekä vanhempien että työyhteisön muiden kasvattajien kesken. (Stakes 2005, 31.)

Vanhempien tulee saada osallistua tilaisuuksiin, joissa he voivat keskustella oman lapsensa varhaiskasvatuksesta sekä toisten lasten vanhempien kanssa hoito- ja kasvatustoiminnasta. Lasten vanhemmilla tulee olla oikeus vaikuttaa päivähoitoyksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja arviointiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25.)

Kasvatuskumppanuuden yksi tärkeä tavoite on erilaisten keskustelujen järjestäminen. Nämä voivat olla henkilökohtaisia keskusteluja kasvattajien kanssa tai ryhmäkohtaisia, kaikille vanhemmille avoimia vanhempainiltoja. Yksi kasvatus-

kumppanuuden erittäin tärkeä tavoite liittyy lapsen havainnointiin arjen toiminnoissa. Vanhempien sekä kasvattajien yhteiset havainnot lapsesta auttavat huomaamaan tuen tarpeen alueita ja näin ollen he voivat lähteä yhdessä pohtimaan oikeaa strategiaa lapsen tukemiseksi. (Stakes 2005, 31–32.)

Vuorovaikutus maahanmuuttajavanhempien kanssa ei ole aina helppoa, sillä yhteistä kieltä ei välttämättä ole. Jotta asiat saataisiin tuotua selkeästi esille ja väärinymmärryksiltä vältyttäisiin, on joissain tapauksissa tärkeää käyttää tulkkia. Tulkin käyttö on perheen ja viranomaisen oikeus, mutta myös viranomaisen velvollisuus. Virallisena tulkkina voi toimia ainoastaan tulkin koulutuksen käynyt henkilö. Perheiden lapset oppivat useimmiten nopeammin suomen kielen kuin heidän vanhempansa, mutta lapsia ei kuitenkaan tule käyttää tulkkina, sillä tämä vääristä perheen sisäisiä valtasuhteita sekä saattaa rasittaa lasta. Lisäksi työyhteisöissä voi mahdollisesti työskennellä eri kulttuureista tulevia työntekijöitä ja he voivat tulkata arkipäivän asioita, mutta heitä ei voi myöskään käyttää virallisina tulkkeina. (Kivijärvi 2012, 249.)

Maahanmuuttajavanhempien kanssa kasvatuskumppanuutta rakentaessa erilaiset keskustelut ovat välttämättömiä. Usein kasvattaja voi olla kiperän kysymyksen edessä: millä kielellä perheen kanssa on mahdollista kommunikoida? Lähi-vuosina Suomeen muuttaneet ihmiset omaavat varsin rajoittuneen kielitaidon, josta seuraa välttämätön tulkin tarve. Tulkkauspalveluiden käyttäminen edellyttää harjoittelua, sillä vuorovaikutus ei aina ole niin luontevaa kuin tavallisessa kasvokkain käytävässä keskustelussa. Tulkin tarve on erityisen suuri, mikäli varhaiskasvatuksessa esiintyy ongelmallisia ja välittömästi ratkaistavia asioita. Jokaista tulkkia sitoo vaitiolovelvollisuus esiin tulleista asioista. On kuitenkin ikävää, että tulkin vaitiolovelvollisuuteen ei aina luoteta. Joissakin tilanteissa esimerkiksi maahanmuuttajavanhemmat eivät halua tulkkia paikalle, sillä he pelkäävät omien henkilökohtaisten asioiden paljastuvan ulkopuolisille. On oikeudenmukaista, että vanhemmille tiedotetaan, mikä tulkkauspalvelu on, miten se toimii sekä painotetaan luotettavuutta ja vaitiolovelvollisuutta. (Säävälä 2013, 129–130.)

6 TULOKSET JA AINEISTON ANALYSOINTI

6.1 Lastentarhanopettajien haastattelut

Lastentarhanopettajien yksilöhaastattelut toteutimme ennalta sovittuna ajankohdaksi päiväkodeissa. Ennen haastattelutilannetta lähetimme haastateltaville sähköpostitse saatekirjeet, jotka pohjustivat tulevaa haastattelua. Lähetimme heille myös haastatteluteemat, sillä usea haastateltava pyysi niitä, jotta osaisi valmistautua varsinaiseen haastatteluun. Yhteistyö ja viestinvälitys haastateltavien kanssa toimi hyvin ja menimme haastattelutilanteeseen mielenkiinnolla sekä avoimella mielellä. Mukana meillä oli ääninauhurit sekä muistiinpanovälineet siltä varalta, että emme saa nauhoittaa haastattelua. Opinnäytetyömme eettisyyttä ajatellen varmistimme ennen haastattelun alkua, saammeko nauhoittaa haastattelut. Ääninauhurin käyttö helpotti aineiston analysointia ja mahdollisti sen, että haastatteluun oli mahdollista palata yhä uudelleen. Neljästä yksilöhaastattelusta nauhoitimme kolme haastattelua sekä yhdestä laadimme kattavat muistiinpanot.

Saatekirjeessä ilmoitimme, että haastatteluun tulee kulumaan aikaa korkeintaan tunti. Pysyimme jokaisessa haastattelussa hyvin aikataulussa ja näin ollen saimme analysoitavaa materiaalia noin neljältä tunnilta. Huomasimme aina haastattelujen jälkeen, että saamamme tieto oli mielenkiintoista ja keskustelimme haastattelujen jälkeen esiin nousseista asioista. Jokaisen haastattelun jälkeen aloitimme niiden työstämisen kuuntelemalla ja litteroimalla materiaalia. Emme kokeneet työmme kannalta tarpeelliseksi litteroida koko aineistoamme, vaan poimimme litteroitavaksi työmme sekä haastatteluteemojen kannalta oleellimmat asiat, kuitenkin pitäen jatkuvasti mielessä tutkimuskysymyksemme. Keskustelimme aineistossa esiintyvistä asioista ja huomasimme pian, että lastentarhanopettajien haastatteluista löytyi yhteneväisyyksiä sekä eroavaisuuksia.

Ensimmäisessä teemassa tiedustelimme lastentarhanopettajilta yksikön perustietoja, kuten henkilöstörakennetta sekä heidän koulutustaustaansa. Jokaisessa yksikössä työskenteli sekä lastentarhanopettajia että lastenhoitajia. Tiedustelimme myös maahanmuuttajalasten määrää ryhmässä sekä suurimpia maahan-

muuttajaryhmiä päiväkodissa. Nämä tiedot auttoivat meitä haastattelijoina hahmottamaan päiväkodin rakenteen. Vaitiolovelvollisuuden sekä anonymiteettisuojan puitteissa emme paljasta tarkempia tietoja ensimmäisestä teemasta, jotta varhaiskasvatusyksiköt eivät olisi tunnistettavissa.

Teoreettisessa viitekehyksessä tuomme esille, että maahanmuuttajaperheen tullessa varhaiskasvatuksen asiakkaaksi, tulee koko prosessille varata riittävästi aikaa. Lisäksi kasvattajan tulee vastata perheiden tarpeisiin sekä tiedottaa heille päiväkodin yleisistä käytännöistä. Varhaiskasvattajan on huomioitava, että varhaiskasvatus saattaa olla perheille vieras asia. (Räty 2002, 166.) Toinen haastatteluteemamme liittyi kasvatuskumppanuuteen. Kasvatuskumppanuudesta keskustellessa kaksi haastateltavaa totesivatkin, että kumppanuussuhteen rakentuminen maahanmuuttajavanhempien kanssa vie enemmän aikaa, kuin suomalaisien vanhempien kanssa. Tätä toinen haastateltava perusteli sillä, että maahanmuuttajavanhemmilla voi olla hyvin erilainen kulttuuriperinne sekä suhtautuminen viranomaisiin kohtaan. Vanhemmat saattavat suhtautua epäilevästi päivähoitojärjestelmään, koska se ei ole heidän kotimaassaan tavanomaista. Vanhemmilla on tapana ajatella, että kasvattajat ovat korkeammalla heihin verrattuna, kun taas suomalaiset vanhemmat ymmärtävät, että työntekijät ovat heidän kanssaan samanarvoisia. Toinen haastateltava totesi, että kumppanuussuhde syntyy pikkuhiljaa.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys vahvistaa, että kasvattajat ovat usein kiperien kysymysten edessä yhteisen kielen puuttumisen vuoksi. Koska kasvatuskumppanuussuhteen muodostuminen vaatii avoimuutta, luotettavuutta sekä molemminpuolista kunnioitusta, on pohdittava, miten vanhempien kanssa näitä asioita lähtee rakentamaan, kun puhe ei riitä kommunikoinnin välineeksi. (Nummenmaa & Karila 2011, 29; Säävälä 2013, 129–130.) Kaikki neljä haastateltavaa toivat esille, että kasvatuskumppanuussuhteen syntymistä vaikeuttaa vanhempien useimmiten heikko suomen kielen taito.

”No sehän on sillä tavalla että, ne on rakentunu pikkuhiljaa. Se kasvatuskumppanuushan on pitkälti sitä, että me joka aamu nähdään ja

otetaan lapsi vastaan ja sitten kun päivä päättyy me myös annetaan lapsi ja kerrotaan vähän miten on mennyt.”

Yksi haastateltava toteaa, että vuorovaikutustilanteet ovat todella haastavia ja yhdellä sanalla sanottuna vaikeita tilanteita. Riippuu paljon vanhemmasta, miten he puhuvat suomen kieltä. Haastatteluissa nousi esille, että tavallisesti lapset puhuvat paremmin suomea kuin heidän vanhempansa. Tämä voi johtua siitä, että lapset syntyvät Suomessa, joka luonnollisesti helpottaa suomen kielen oppimista.

Kaksi haastateltavaa kuvasivat päivittäisiä vuorovaikutustilanteita siten, että he ottavat vastaan lapsen aamulla ja luovuttavat hänet iltapäivällä vanhemmille, jolloin kerrotaan, miten lapsen päivä on mennyt. Tilannetta kuvataan ikään kuin kuulumisien vaihtamisena. Toinen haastateltavista otti esille, että aina lapsen päivästä kerrottaessa ei voi taata vanhemman ymmärrystä. Esimerkkinä haastateltava kertoi, että vanhemmat voivat mennä hämilleen, jos heidän lapsensa itkee vanhempien tullessa hakemaan lastaan. Tuolloin kasvattajalla on vaikeuksia löytää keinoja kertoakseen vanhemmille, että itkua ei ole kestänyt koko päivää, vaan se johtuu jostakin tietystä asiasta. Samassa yhteydessä haastateltava totesi, että lapsen oppiessa jotakin uutta tai hoitopäivän sujuessa erityisen hyvin, olisi mukava saada kerrottua iloiset sekä positiiviset asiat vanhemmille ymmärrettävästi. Haastateltavan mukaan pitkään jatkunut kasvatuskumppanuussuhde maahanmuuttajavanhempien kanssa on rikkaus sekä vuosia kestänyt yhteistyö helpottaa kommunikointia.

Laki velvoittaa kasvattajia laatimaan yhteistyössä vanhempien kanssa jokaiselle lapselle varhaiskasvatussuunnitelman (Varhaiskasvatustilannelaki 36/1973 1:7a §. Viitattu 25.7.2016). Kaksi haastateltavaa painottivat maahanmuuttajavanhemman yhdenmukaista oikeutta varhaiskasvatuskeskusteluihin suomalaisten vanhempien tavoin. Kasvatuskumppanuussuhteeseen voi liittää olennaisena osana varhaiskasvatuskeskustelut, aloituskeskustelut sekä kaikki päivittäiset vuorovaikutustilanteet. Kaikki neljä haastateltavaa kertoivat, että heillä on käytössään tulkki varhaiskasvatuskeskusteluissa, joita pidetään vähintään kerran toimintakauden aikana. Tulkkauksen palveluiden käyttö maahanmuuttajavanhempien kanssa on yleistä sekä suotavaa. Tulkkauksen avulla vanhemmille yhteneväiset oikeudet tulla

ymmärretyksi sekä ymmärtää varhaiskasvatuksen tavoitteita ja toimintatapoja. (Jaakkola ym. 2015. Viitattu 23.7.2015.)

Kaksi haastateltavaa toivat esille aloituskeskustelut, joissa on mukana tulkki. Toinen haastateltava avasi aloituskeskustelun tarkoitusta ja kertoi sen selventävän vanhemmille päivähoidon tarkoitusta, käytäntöjä, tiloja. Aloituskeskustelussa vanhemmilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä, toiveita sekä kertoa omasta taustastaan ja lapsestaan. Teoreettinen viitekehysemme tuki hyvin haastateltavien esille tuomia asioita. Teoria painotti aloituskeskustelujen tärkeyttä yhtenä kasvatuskumppanuussuhteen muodostumisen elementtinä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

Varhaiskasvatuskeskustelujen tulkkaukset tapahtuu joko fyysisesti tulkin ollessa läsnä tai puhelintulkkauksena. Kaikki haastateltavat kokivat tulkkauksen auttavan asioiden ymmärryksessä. Kahdella haastateltavalla on lisäksi kokemusta puhelintulkkauksesta, mutta he eivät kumpikaan ole kokeneet sitä toimivaksi. Puhelintulkkauksessa elekieli jää pois, eikä tulkkaukset ole luontevaa, koska katsekontaktia ei ole. Tulkkaukset ovat erittäin tärkeitä tuki varhaiskasvatuksessa, sillä se takaa asioiden molemminpuolisen ymmärryksen. Se on vanhempien sekä kasvattajien oikeus. Tulkkaukset edistävät kasvattajan sekä vanhempien välisen kumppanuussuhteen muodostumista. (Kivijärvi 2012, 249.)

Kysyimme haastateltavilta varhaiskasvatuskeskustelujen sujuvuudesta maahanmuuttajavanhempien kanssa. Neljästä haastateltavasta kaksi kertoivat, että varhaiskasvatuskeskustelut vievät enemmän aikaa maahanmuuttajataustaisen vanhemman kuin kantaväestöön kuuluvan vanhemman kanssa. Keskusteluissa aikaa kuluu maahanmuuttajavanhempien kanssa enemmän esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmakaavakkeisiin tutustuessa sekä tulkkauksissa. Tulkki ei aina ymmärrä mitä asioilla tarkoitetaan ja näin ollen viestistä ei aina saa selkeää. Toinen haastateltava kertoi, että aikaa kuluu sen vuoksi enemmän, koska vanhemmat ovat hyvin aktiivisia ja tiedonhaluisia keskustelijoita kun tulkki on paikalla ja ymmärrys taattua. Kolmas haastateltava totesi, että aikaa ei kulu varhaiskasvatuskeskusteluihin sen kauempaa, kuin suomalaisenkaan vanhemman kanssa.

Neljäs haastateltava ei ottanut niinkään kantaa ajankäyttöön, vaan pohti enemmän sitä, kuinka luontevaa keskustelu tulkkauksen välityksellä on ja onko mahdollista, että tulkki ja vanhemmat tuntevat jostakin toisensa. Tuolloin haastateltava pohti, uskaltaako hän ottaa niin henkilökohtaisia kuin kasvatuksellisiakin asioita esille. Haastateltava on kuitenkin ajatellut, että hänen on otettava asiat esille, jotta niitä saadaan eteenpäin. Teoreettisesta viitekehyksestämmä käy ilmi, että joissakin tilanteissa vanhemmat saattavat suhtautua tulkkaukseen epäilevästi sekä pelätä omien asioidensa paljastumista ulkopuoliselle. (Säävälä 2013, 129–130.) Edellä mainittua asiaa eivät lastentarhanopettajat tuoneet esille, vaan yksi heistä kertoi omista pohdinnoistaan tulkkauksen luotettavuutta kohtaan.

Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja voi toimia suomalaisessa yhteiskunnassa täysivaltaisena jäsenenä. Tämä edellyttää suomen kielen opettelua sekä hallitsemista ja tiettyjen velvollisuuksien noudattamista. (Paavola & Talib, 2010, 29.) Keskustelimme haastateltavien kanssa asioiden tiedottamisesta maahanmuuttajavanhemmille. Tiedotuksella haastattelussa tarkoitimme kaikkea päiväkodissa tapahtuvaa tiedottamista. Kaikki haastateltavat painottivat tiedotteiden laatimista suomeksi. Yksi haastateltava perusteli tätä sillä, että vanhemmat joutuvat tuolloin ottamaan itse vastuun suomen kielen oppimisesta. Toinen haastateltava painotti, että kun ollaan suomessa ja käytetään suomalaista palvelua, ovat tiedotteetkin suomen kielisiä.

Minttu Rätty painottaa teoksessaan, että jokainen läpikäyty keskustelu lisää perheen luottamusta kasvattajiin. Kun puhe ei aina riitä, on mahdollista hyödyntää erilaisia apuvälineitä, kuten kuvakortteja. (Rätty 2002, 166.) Jokainen haastateltava kertoi erilaisista tiedotusmenetelmistä, jotka he ovat yksiköissään kokeneet toimiviksi. Hyviä tiedotusmenetelmiä vastaajien mukaan olivat arjen keskustelut, joissa käytettiin apuna vuosikalenteria sekä kuvakortteja, maahanmuuttajavanhemmille suunnattu vanhempainilta sekä kaikille pidettävät varhaiskasvatuskeskustelut. Vanhemmille suunnattuja tiedotteita pyrittiin haastateltavien mukaan selostamaan vanhemmille, mikäli tilanne sitä vaati. Selostuksessa käytettiin apuna elekieltä tai mahdollisesti englannin kieltä.

Erilaisista kulttuurillisista lähtökohdista saapuneet henkilöt ajattelevat monista asioista eri tavalla, kuin kantaväestöön kuuluvat. Heidän maailmankuvansa voi olla erilainen ja näin ollen myös arvot, asenteet, normit ja käsitykset voivat poiketa kantaväestölle tyypillisistä asioita. (Halme & Vataja 2011, 99.) Kasvatuskumppanuuteen liitimme yhdeksi alateemaaksi kasvatuspäämäärät, rajojen asettamisen lapselle sekä erilaiset kasvatukselliset näkemykset. Kasvatuspäämääristä keskustellessa haastateltavien mieleen nousi monenlaisia pohdintoja. Jokainen haastateltava kertoi, että maahanmuuttajavanhemmilla on hyvin erilaiset näkemykset lasten kasvatuksesta, rajojen asettamisesta sekä yleisistä säännöistä.

Teoreettisessa viitekehyksessä mainitsemme, että kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja ymmärtää perheiden yksilöllisyyden sekä kohtaa heidät avoimesti ilman ennakkoluuloja. Kasvattajien tulisi keskustella maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa heidän toiveista sekä kasvatuskäsityksistä. Lisäksi asioita tulisi havainnollistaa konkreettisesti, ohjeistaa sekä tarpeen tullen toistaa jo aikaisemmin kerrottu asia. (Kivijärvi 2012, 249.) Yksi haastateltava lastentarhanopettaja pohti, johtuvatko suuret näkemuserot lasten kasvatukseen liittyen kehityksestä, erilaisuudesta vai yleisestä maailman muuttumisesta. Hänen mukaansa vanhempia on ohjeistettu, kuinka heidän tulee toimia suomalaisessa yhteiskunnassa. Kasvattajat ovat joutuneet painottamaan esimerkiksi sitä, että lapset kulkevat huoltajien mukana ja huoltajat ovat ensisijaisesti lapsistaan vastuussa. Kaksi haastateltavaa kertoivat, että he ovat huomauttaneet maahanmuuttajavanhempia lasten nukkumaanmenoajoista, sillä lapset ovat olleet päiväkodissa väsyneitä. Keskustelun kautta oli käynyt ilmi, että lapsilla ei ollut varsinaisia nukkumaanmenoajoja.

Suomalaiselle kulttuurille on tyypillistä, että lapset ja nuoret itsenäistyvät varhain. Maahanmuuttajavanhemmilla voi olla vaikeuksia sen ymmärtämisessä. (Räty 2002, 163–164.) Yksi haastateltava kertoikin, että hän on havainnut maahanmuuttajaperheiden vanhempien pitävän lapsiaan pidempään pienempänä, kuin suomalaisessa kulttuurissa on tapana. Maahanmuuttajavanhemmat ovat itse tuoneet esille, että heitä kauhistuttaa, koska lapsilta vaaditaan niin pienenä omatoimista syömistä sekä pukeutumista. Toinen haastateltava kertoi havainnoistaan, että perheissä toimitaan hyvin pitkälti siten, että aikuiset ovat omana joukkonaan

ja lapset omana joukkonaan, huomattavasti vanhempien alapuolella. Yksi haastateltava oli pohtinut lasten roolia kotona. Se perustuu hänen mukaansa hyvin pitkälti siihen, että tytöt auttavat äitiä kotitöissä, kun taas pojilla on enemmän vapauksia toimia itsenäisesti. Yksi haastateltava painotti, että eroista huolimatta he eivät voi työssään vaatia maahanmuuttajaperheiltä liikojä. Teoreettisessa viitekehyksessä toimme esille sen, kuinka tärkeää kasvattajan on ymmärtää sekä kunnioittaa perheen elämäntarinaa myös silloin, kun se poikkeaa kasvattajan omista näkemyksistä (Mattila 2007, 25). Ei voida vaatia, että perheet muuttuvat silmänräpäyksessä vaan pikkuhiljaa keskustellen toimintamalleista sekä ohjeistaen suomalaisuuteen.

”On, on kaukana toisistaan. Että kyllähän me ja meidän suomalaisten tulee ajatella se, että heidän kasvatusta on se mitä heidän maassaan on. Ja meidän kasvatusta on tätä päivää. Voi ajatella, että meillä se oli semmoista ehkä 40-50 luvulla.”

”Kyllä me joudutaan niinku käymään keskustelua vanhempien kanssa. Herkästi vanhemmat antavat periksi lasten tahdolle jos ne haluavat jotakin. Löysemmät on rajat.”

Maahanmuuttajilla on oikeus ylläpitää omaa kulttuuriaan ja kieltään (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 3:29 1–2§. Viitattu 25.7.2016). Minttu Rätty painottaa teoksessaan, että perheen henkilökohtaisia tapoja tulisi aina kunnioittaa. Perheen tulisi ylläpitää omaa kieltään sekä kulttuuriaan kotiooloissa. Päivähoidon tulee kuitenkin tukea lapsen oman kielen ja kulttuurin säilymistä, jotta lapselle mahdollistuu luonteva kaksikulttuurisuus. (Rätty 2002, 167.) Perheen henkilökohtaisilla tarpeilla tarkoitimme perheen omaa kieltä, kulttuuria sekä uskontoa ja niiden näkyvyyttä päiväkodin arjessa. Haastattelijat kertoivat meille käytännöistään, miten heidän yksiköissään toimitaan, kun monta eri kulttuuria kohtaavat. Jokainen haastateltava kertoi, että lasten omaa kulttuuria ei tuoda päivittäin arjen toiminnoissa esille.

”Eriolaisuus on otettu huomioon toimintasuunnitelmassa. Vanhemmilta ollaan saatu tietoa heidän kulttuurista.”

*”Mun mielestä se arki on kaikille lapsille samanlaista, oli ne sitte koto-
sin mistä vaan.”*

Kristillisten, uskonnollisten tai seurakunnan järjestämien toimintatuokioiden ajaksi maahanmuuttajalapselle tulisi järjestää vaihtoehtoista toimintaa, mikäli lapsi ei voi tietyin syin niihin osallistua (Räty 2002, 167). Haastatteluista käy ilmi, että kristillisistä tapahtumista tiedotetaan vanhemmille ja kysytään lupaa, saako lapsi osallistua johonkin tiettyyn ja erilaiseen toimintaan. Mikäli vanhemmat kieltävät osallistumisen, lapselle järjestetään päiväkodissa vaihtoehtoista toimintaa. Yksi haastateltava nosti esille, että uskontokasvatus heidän päiväkodissaan näkyy vain juhlapyhinä. Tuolloin uskontoa ja kristillistä kasvatusta ei tuoda esille, vaan pikemminkin lapsilähtöisesti keskustellaan mitä tietty tapahtuma tuo lapselle mieleen.

”...onhan meillä esimerkiksi vasun kannessa tällöinen kohta kuin uskontokasvatus ja näin, että laitetaan ruksi kyllä/ei, mutta se mikä näissä on, että ne ei ole niin ahdasmielisiä kummiskaan että kummiski se meidän tämänhetkinen uskontokasvatus täällä päiväkodissa perustuu niihin juhlapäiviin.”

”...joulu on joulu tai pääsiäinen on pääsiäinen. Et jos lapselta kysyy esimerkiksi, mä oon isoilta kysynyt joihinkin vuosina et mitä on pääsiäinen. Lapselle se tarkoittaa suklaata ja pääsiäismunia ja kaikkea tämmöstä mitä nykyään tuuaan esille. Ja joulu, ei se tuo mitään jumalansanaa esille vaan se tuo sitä joulua. Mitä se on, se on hiljentymistä. Joulupukki tulee ja saahaan lahjoja. Lapset käsittää juhlapyhät eri tavalla.”

Jokainen haastateltava painotti, että oman kielen ja kulttuurin säilyminen lapsen elämässä on vanhempien vastuulla. Yksi haastateltava kertoi, että vanhemmat saattavat yrittää puhua kotona jatkuvasti suomea, mutta se ei ole kovin kannattavaa, sillä mikäli vanhempi on oppinut kielen väärin, hän opettaa niitä lapsilleen

myös väärinä. Kielelliset virheet huomataan haastateltavan mukaan päiväkodissa esimerkiksi väärissä sanajärjestyksissä.

”Olen monesti sanonu perheille, että kun olette sielä omassa perhepiirissä niin puhukaa sitä omaa kieltä. Älkää yrittäkö puhua Suomea. Pakottakaa lapset puhumaan myös vähäsen sitä teijän kieltä ja sitten kun me tullaan päiväkotiin me puhutaan täällä lapsille suomen kieltä ja teille suomen kieltä. Mää itse koen sen tärkeänä, että se heidän oma kieli ja kulttuuri säilyy myös lapsille. Ja ettei tulisi semmosta huonoa suomen kieltä.”

”Mehän toivotaan tietenki, että ne vanhemmat sielä kotona puhuu sitä heidän kieltä.”

Maahanmuuttajaperheen aikakäsityksestä keskustellessa haastateltavat kertoivat hieman eriäviä mielipiteitä. Yksi haastateltava nosti esille, että täytettävien lomakkeiden palautus ei ole kovin tarkkaa, kun taas yksi haastateltava kertoi, ettei aikakäsitys juurikaan poikkea yleisestä aikakäsityksestä. Yhden haastateltavan mukaan aamulla hoitoon tuleminen voi tapahtua ajallaan, mutta haku saattaa viivästyä. Yksi haastateltava oli kokenut, että aikakäsitys poikkeaa huomattavasti, joka näkyy varsinkin silloin, kun lapset aloittavat päivähoiton. Rytmiiä perheen arkeen tuo kuitenkin erilaiset vanhemmille suunnatut kielikurssit, jotka alkavat tavallisesti aamulla tiettyyn aikaan ja päättyvät iltapäivästä. Haastateltava toteaa kuitenkin, että vanhemmat oppivat uuden aikakäsityksen melko pian.

Varhaiskasvatuksen yksi keskeinen tavoite on luoda pohjaa monikulttuuriselle identiteetille. On tärkeää, että perhe kotoutuu suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta on myös ylpeä omasta kulttuuritaustastaan. (Kivijärvi 2012, 247–248.) Kaikki neljä haastateltavaa pitivät varhaiskasvatusta erittäin tärkeänä osana maahanmuuttajaperheen kotoutumisprosessia. Tätä he perustelivat esimerkiksi kielen kehittymisenä ja oppimisena sekä kontaktina suomalaiseen väestöön. Lisäksi kahdesta haastattelusta nousi esille päivähoiton tarpeellisuus mahdollisimman pian perheen muutettua Suomeen. Tätä he perustelevat sillä, että lasten omak-

suessa suomalaisia tapoja he vievät niitä myös kotiin. Päivähoito antaa myös tietyn rytmin perheen arkeen. Yksi haastateltava mainitsi, että päiväkotia saattaa olla ensimmäinen ja mahdollisesti ainut taho, mihin perhe on yhteyksissä muutettuun Suomeen. Haastateltava pitääkin siis erilaisia päivittäisiä keskusteluja erityisen tärkeänä.

Kotoutumisprosessista keskustellessa kaksi haastateltavaa nostivat esille luottamussuhteen syntymisen perheen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Aluksi vanhemmille on ollut vaikeaa jättää lapsi oudoille ihmisille hoitoon, kun yhteistä kieltä ei ole ollut. Toinen haastateltavista mainitsi, että hän tervehtii perheitä myös vapaa- aikana, jos heitä sattuu näkemään. Tämä antaa perheelle hyväksytyntunnetta, kun he kokevat, että heillä on kontakteja suomalaiseen väestöön. Teoreettinen viitekehysemme tukee hyvin haastateltavien esiin tuomia asioita. Mattila painottaa teoksessaan, että perheelle on tärkeää saada hyväksytyntunnetta ja ymmärretty olo. Luottamussuhteen säilymisen edellytyksenä on, että perhe tuntee olonsa tervetulleeksi sekä kunnioitetuksi. (Mattila 2007, 25.)

Kolmas haastatteluteemamme liittyi erilaisuuden kohtaamiseen päiväkodissa. Haastattelussa erilaisuudella sekä sen kohtaamisella tarkoitimme sitä, kuinka erilaisuus näkyy päiväkodissa vai näkyykö se mitenkään ja jos näkyy, niin miten siihen reagoidaan. Haastattelemamme neljä lastentarhanopettajaa olivat kaikki sitä mieltä, että maahanmuuttajalapsiin liittyvässä erilaisuuden kohtaamisessa ei ole ollut päiväkodissa ongelmaa, vaan lapset ovat suhtautuneet siihen normaalisti.

Yksi haastateltava mainitsi, että maahanmuuttajalapsia ei missään nimessä saisi laittaa omaksi ryhmäkseen, vaan heidät tulisi integroida suomalaiseen varhaiskasvatusryhmään, jotta lapsen kehitys edistyisi jokaisella eri osa-alueella. Minttu Rätty kertoo teoksessaan sekä hajasijoituksen, että keskittämisen hyödyt. Vaikkakin keskittäminen antaa lapselle oma kulttuurin tuen, yleisesti pidetään järkevämpänä maahanmuuttajalasten hajasijoitusta. Hajasijoitus takaa paremmat edellytykset suomen kielen oppimiselle sekä ehkäisee maahanmuuttajia eristävyydestä suomalaisesta väestöstä. (Rätty 2002, 165.)

Lähes jokainen haastateltava toi esille, että lapset ovat toisilleen lapsia. He eivät näe rasismia vaan toteavat, että toinen lapsi saattaa olla erilainen kuin hän itse. Yksi haastateltava kertoi, että lapsen kysyessä erilaisuuteen viittaavista merkeistä, kuten kielestä ja vaatetuksesta työntekijät kertovat selvästi sen kuuluvan kyseisen lapsen kulttuuriin. Kaikki lastentarhanopettajat painottivat erilaisen puheutumisen olevan hyväksyttävää. Halme & Vataja kirjoittavat teoksessaan, että lapset huomaavat ulkoisia eroavaisuuksia jo pieninä. He voivat kiinnittää huomiota esimerkiksi ihonväriin tai erilaiseen puhetyyliin. Kulttuuritietoisien varhaiskasvattajan toimintatapoihin kuuluukin tarjota lapselle mahdollisuus tutkia, kysyä sekä ihmetellä erilaisuutta. Koska lapsi havainnoi jo pienestä pitäen ympärillään tapahtuvia asioita, on varhaiskasvattajan omalla toiminnalla suuri merkitys erilaisuudesta keskustellessa. (Halme & Vataja 2011, 43–44.) Erilaisuudesta keskustellessa kaksi haastateltavaa kertoivat, että maahanmuuttajataustaisten vanhempien ja suomalaisten vanhempien välillä ei ole ollut havaittavissa ennakkoluuloja puolin tai toisin.

Neljänneksi haastatteluteemaksi valitsimme arjen työvälineet sekä työntekijöiden valmiudet tehdä maahanmuuttajatyötä. Lähes kaikki haastateltavat painottivat työntekijän motivaation tärkeyttä toteuttaessa maahanmuuttajatyötä. Lisäksi kaksi haastateltavaa kertoivat, että ottavat vapaa-ajallaan mielellään selvää maahanmuuttajiin liittyvistä asioista sekä tutustuvat esimerkiksi kirjallisuuteen ja lehtiartikkeleihin. Yksi haastateltava mainitsi, että hän tutustuu maahanmuuttajiin liittyviin asioihin työaikanaan esimerkiksi keskustelemalla perheiden kanssa ja vähän utelemallakin asioita. Yksi haastateltava totesi, että hänen mielestään työntekijöiltä ei voi vaatia omalla vapaa-ajalla tutustumista maahanmuuttajia koskeviin asioihin. Hänen mukaansa kyseiset asiat tulee hoitaa lastentarhanopettajille määrätyn suunnitteluajan puitteissa.

Arjen työvälineistä keskustellessa kävi ilmi, että missään varhaiskasvatusyksikössä ei ole käytössä mitään erityisiä kaavakkeita tai ohjeistuksia miten monikulttuurista työtä tulisi toteuttaa. Sen sijaan kaksi haastateltavaa kertoivat, että ovat tutustuneet työpaikallaan Mamu-kansioon, jossa on esitettyä hyvin suurpiirteisesti eri kulttuureille tyypillisiä piirteitä.

Haastateltavat kertoivat, että heillä on keskustelun, puheen, ilmeiden ja eleiden rinnalla käytössään kuvakommunikaatiokortit sekä tukiviittomat. Nämä auttavat lapsia hahmottamaan päivän kulun. Kaikki haastateltavat kertoivat, että heillä on ollut mahdollisuus osallistua maahanmuuttajapainotteisiin koulutuksiin. Lisäksi kaksi haastateltavaa toivoivat enemmän koulutusta erityisesti liittyen käytännönläheiseen työhön. Yksi haastateltava mainitsi, että osallistuu mielellään tarjottuihin koulutuksiin, kun taas yksi haastateltava kertoi, että ei koe tarvitsevansa lisäkoulutusta työhönsä. Ammatilliseen osaamiseen sekä sen kehittämiseen panostaminen antaa työntekijälle paremmat edellytykset toimia maahanmuuttajaperheiden kanssa (Paavola & Talib 2010, 82–83).

Kysyimme haastateltavilta, että minkälaista tietoa he kokevat vielä tarvitsevansa toteuttaessaan monikulttuurista työtä. Haastatteluista kävi ilmi, että jokainen haastateltava kokee tarvitsevansa hieman erilaista tietoa toteuttaessaan maahanmuuttajatyötä. Yksi haastateltava kommentoi, että tarvitsee tietoa vähän jokaiselta osa-alueelta eli kaikkennäköistä tietoa, kun taas yksi haastateltava ei koe tarvitsevansa minkään tyyppistä lisätietoa maahanmuuttajiin liittyvästä työstä ja heidän tavoistaan. Tätä hän perustelee sillä, että päiväkodissa opetellaan suomen tapoja ja kulttuuria. Yksi haastateltava mainitsi, että olisi helpompi työskennellä, mikäli tietäisi hieman enemmän perheen taustoista, kun he tulevat varhaiskasvatuksen asiakkaiksi. Tätä haastateltava perusteli sillä, että tuolloin osaisi huomioida perheen mahdollisia erityistarpeita sekä ymmärtäisi heitä paremmin.

Viidennessä haastatteluteemassa halusimme selvittää työntekijöiden henkilökohtaisia arvoja ja asenteita vieraita kulttuureja sekä sieltä tulevia perheitä kohtaan. Halme ja Vataja painottavat, että työntekijöiden olisi hyvä pysähtyä pohtimaan omia arvoja sekä asenteitaan kasvatustyötä tehdessä (Halme & Vataja 2011, 98). Kaksi haastateltavaa painottivat, että omia arvoja sekä asenteita on hyvä pysähtyä pohdiskelemaan. On tunnistettava sekä tiedostettava omat arvot ja asenteet, eikä negatiivissävytteiset asenteet saa näkyä arjen työssä. Molemmat haastateltavat painottivat avarakatseisuutta sekä avoimuutta. Kulttuuritietoisuuden varhaiskasvattajan yhtenä tärkeänä ominaisuutena pidetään avoimuutta. Tuolloin kasvattaja on sensitiivinen omille asenteilleen. (Halme & Vataja 2011, 99.)

Toiset kaksi haastateltavaa kertoivat, että eivät koe tarpeelliseksi pohtia omia arvojaan ja asenteitaan. Toinen heistä perusteli tätä siten, että omat arvot ja asenteet ovat hänellä kohdillaan, sillä ne ovat hänessä itsessään jo valmiina. Toinen haastateltava kertoi, että maahanmuuttajaperheet ovat lähellä hänen sydäntään ja kertoi toivovansa, että saisi tehdä heidän kanssaan työtä myös tulevaisuudessa.

”Tärkeintä on et sä tunnet itses.”

”Tää on siis niinku just sillai mun sydäntä lähellä nää maahanmuuttajalapset, että haluaisin tehdä todellaki heidän kanssaan sitä työtä jatkossakin.”

Yksi työntekijä otti esille, että hänelle ei ole tullut vastaan koko työhistoriansa aikana tilannetta, jossa jonkun työtiimin jäsenen arvoja sekä asenteita olisi jouduttu puntaroimaan. Hän kuvaili työtiimiään avoimeksi ja sallivaksi. Haastateltava painotti, että maahanmuuttajatyössä olisi hyvä kohdata ihminen ihmisenä.

”Ihminen kun tulee tämmöseen työpaikkaan, jossa on näin paljon eri kulttuureja ja kansallisuuksia pitää olla hirvittävän avoin. Siis sillä tavalla, että pitää pystyä kohtaamaan ihminen ihmisenä.”

Viimeisenä asiana halusimme selvittää maahanmuuttajatyöhön liittyviä haasteita, rikkauksia ja kehittämisalueita sekä tulevaisuuden näkymiä. Viimeiseen teemaan ei liittynyt alakysymyksiä, vaan haastateltavat saivat kertoa avoimesti teemaan liittyviä asioita. Haastattelujen perusteella päällimmäisenä haasteena haastateltavat kokevat yhteisen kielen puuttumisen. Se vaikeuttaa asioiden selvittämistä, kuten esimerkiksi kielen kehityksen viiveiden havaitsemista. Yhteisen kielen puuttuminen johtaa myös siihen, että tieto kasvattajien ja vanhempien välillä ei yksinkertaisesti aina kulje. Tällöin kasvattajat tuntevat työnsä haastavammaksi sekä raskaammaksi, sillä koko ajan tulee selvittää ja varmistella ovatko vanhemmat ajan tasalla erinäisistä asioista.

Toisena haasteena moni haastateltava koki ajan rajallisuuden. Yhden haastateltavan mukaan työtä olisi monella saralla, mutta on huomioitava ja pohdittava lapsen sen hetkisiä tarpeita sekä taitotasoa. Hän painotti, että tällä hetkellä yksi tärkeä painopiste on asetettu 5-vuotiaiden lasten kielen oppimiselle ennen esikoulun alkua. Toinen haastateltava koki, että aikaa menee enemmän siinä, kun vanhemmat saattavat olla luku- ja kirjoitustaidottomia, jolloin kaavakkeiden ja asioiden hoitaminen, kuten hoitoaikojen ilmoittaminen jäävät työntekijöiden huolehdittavaksi. Kolmas haastateltava kertoi, että asioiden artikulointi vie enemmän aikaa. Työntekijän on pohdittava, miten asian vanhemmille esittää mahdollisimman ymmärrettävästi. Haastateltava kuitenkin totesi, että on myös rikkaus nähdä perheen kehitys asioista keskustellessa. Neljäs haastateltava koki, että perheen kulttuurilliset piirteet, kuten kohteliaisuus sekä myötämielisyys saattavat haitata todellista asian ymmärtämistä.

”Ehkä haastavaa on tietysti just se, että yhteisen kielen puute, että sehän se on se haasteellinen täällä arjessa. Ja sitte tietenki ne kasvatukselliset erot ja sit ehkä se, että jos siellä jollaki lapsella huomataan joku ongelma kehityksessä tai se miten sitä sillee sitte vietäs eteenpäin. Että miten ne vanhemmat sen ymmärtää ja miten me voidaan tukea sitä lasta siinä arjessa.”

Yksi haastateltava kertoi, että perheen taustoja ei välttämättä monen yhteistyövuodenkaan jälkeen tiedä. Haastateltava painotti, että olisi helpompi työskennellä ennen kaikkea asiakkuuden alkaessa perheiden kanssa, kun tietäisi edes jotakin heidän taustoistaan. Näitä asioita ei haastateltavan mukaan ole helppo kysyä edes kumppanuussuhteen rakentumisen jälkeen. Tieto perheen taustoista auttaisi luomaan kokonaiskuvan perheestä. Kotimaassaan koetut asiat saattavat heijastua lapsiin ja näkyä arjen toiminnoissa.

Jokainen haastateltava näki monikulttuurisen työn sekä monikulttuurisen lapsiryhmän ehdottomasti rikkautena sekä mahdollisuutena. Työ nähdään haastateltavien mukaan rikkautena sekä maahanmuuttajalasten, että suomalaisten lasten näkökulmasta. Myös teoria painottaa monikulttuurisuuden olevan rikkaus mo-

nesta eri näkökulmasta katsottuna. Monikulttuurisessa lapsiryhmässä suomalaiset lapset saavat harjoittaa kansalaistaitoja. Monikulttuurisuuden näyttäytyminen päiväkodin arjessa lisää suvaitsevaisuutta ja ennakkoluulottomuutta eri toimijoiden kesken. Parhaimmillaan monikulttuurisuuskasvatus on parantanut lapsiryhmän yhteishenkeä. (Halme & Vataja 2011, 43–44.)

”Lapsethan ne on ne rikkaus. Perheet ja niiden kanssa tehtävä yhteistyö niin sehän on ollu kans se aivan mahtava rikkaus ja sitte, että se monikulttuurisuus yleensä on mun mielestä se rikkaus.”

”Tää on ollu siis niin ihana rikkaus tehdä työtä lasten ja perheitten kanssa, että mulla ei ainakaan ole ollu sen kanssa minkäänlaista ongelmaa vaan päinvastoin.”

6.2 Maahanmuuttajavanhempien haastattelut

Maahanmuuttajaperheiden vanhempien yksilöhaastattelut toteutimme ennalta sovittuna aikana heidän valitsemissaan paikoissa. Ennen haastattelua toimimme saatekirjeet eri tavoin vanhemmille. Saatekirjeiden avulla pohjustimme haastattelua sekä siihen liittyvää anonymiteettiä. Saatekirjeiden toimittamisen jälkeen menimme tapaamaan maahanmuuttajavanhempia ja tiedustelemaan mahdollista halukkuutta osallistua opinnäytetyöhömmme. Yhteistyövanhempien kanssa sovimme, että olemme myöhemmin heihin yhteydessä tarkemmin haastattelupaikasta- ja ajankohdasta. Emme lähettäneet heille ennalta haastatteluteemoja, sillä vanhempien osalta vaarana oli väärinymmärryksen riski varhaiskasvatukseen liittyvän termistön suhteen. Yhteydenpito vanhempien kanssa sujui pääosin hyvin.

Haastatteluita ajatellen halusimme tilanteen olevan mahdollisimman rento ja avoin. Tämän vuoksi emme halunneet ottaa tilanteeseen mukaan ääninauhuria, sillä nauhuri saattaa tehdä jo ennalta jännittävästä haastattelutilanteesta jäykemmän. Toteutimme haastattelutilanteet siten, että toinen toteutti varsinaisen haastattelun ja toinen kirjasi muistiinpanoja käytävästä keskustelusta.

Saatekirjeessä kerroimme haastattelun toteutuvan joko suomeksi tai englanniksi, riippuen täysin haastateltavan kielitaidosta. Haastattelu toteutettiin vanhempien toivomalla kielellä. Ilmoitimme saatekirjeessä, että haastatteluun varattava aika on yksi tunti. Haastattelutilanteissa huomasimme kuitenkin sen, että yksi tunti oli liian lyhyt. Tämä johtui osaltansa siitä, että asioita täytyi välillä tarkentaa, jotta välttyttäisiin väärinymmärryksiltä. Lopulta haastatteluihin käytetty aika oli kaksikertainen alkuperäisestä suunnitelmasta. Saimmekin siis analysoitavaa materiaalia aina yhdeltä haastattelukerralta noin kahden tunnin verran.

Analyysivaiheessa huomasimme, että haluaisimme lisätietoa yhden haastattelemamme perheen vanhemmilta. Tämän vuoksi päätimme ottaa yhteyttä kyseessä oleviin vanhempiin, jotta saisimme esittää heille lisäkysymyksiä. Lisäkysymyksiä oli neljä. Nämä lisäkysymykset olimme kysyneet ennakkoon muilta vanhemmilta, joten analysoinnin luotettavuuden vuoksi oli tärkeää saada esittää lisäkysymykset myös kyseisille vanhemmille.

Teemahaastattelun tarkoituksena on käydä haastatteluteemoja läpi keskustellen vapaamuotoisesti haastateltavien kanssa. Teemahaastattelun tarkoituksena ei siis olekaan edetä jokaisen haastateltavan kanssa samalla kaavalla. (Eskola 2007, 33.) Tästä syystä teemahaastattelu oli mielestämme sopivin vaihtoehto maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa toteutettavaksi sen keskustelevan luonteen vuoksi. Halusimme, että haastattelutilanne olisi mahdollisimman luonteva, avoin sekä keskusteleva. Tämän vuoksi suljimme pois muut haastattelutavat. Meille alusta alkaen olikin selvää, että käyttämämme haastattelumuoto olisi teemahaastattelu.

Haastatteluiden jälkeen kävimme kahdestaan tilannetta läpi jokaisen teeman osalta. Totesimme, että haastatteluteemamme ovat olleet hyviä, sillä saimme niiden avulla vastauksia tutkimuskysymykseemme. Tilannekatsauksen jälkeen siirryimme koodaamaan saamamme muistiinpanomateriaalin helpommin analysoitavaan muotoon. Haastatteluja läpikäydessä huomasimme, että haastateltavilta saamamme vastaukset olivat sekä yhteneväisiä, että toisistaan poikkeavia.

Ensimmäisessä haastatteluteemassa halusimme saada tietoa perheistä. Kysyimme esimerkiksi heidän lähtömaataan ja sitä, milloin he ovat saapuneet Suomeen. Haastateltavat olivat tulleet Suomeen erilaisista lähtökohdista sekä maista ja erinäisten syiden vuoksi. Kuten teoriaosiossa olemmekin tuoneet esille, ovat maahanmuuttajat eriäväinen joukko eri kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä. Lisäksi heidän maahanmuuttoon johtaneet syyt ovat toisistaan eroavaisia. (Vartiainen-Ora 2005, 14.) Ensimmäisessä teemassa tiedustelimme haastateltavien perherakennetta sekä sitä, mistä heidän arkensa koostuu. Nämä tiedot auttoivat meitä hahmottamaan perheiden lähtökohtia ja toimivat lisäksi keskustelun avauksena sekä luottamuksen rakentajina. Näiden ennakkotietojen jälkeen oli helpompi siirtyä keskustelemaan varhaiskasvatukseen liittyvistä teemoista.

Toinen haastatteluteemamme oli päivähoiton aloittaminen. Aihekirjallisuus painottaa maahanmuuttajavanhempien tietämättömydestä varhaiskasvatusta kohtaan (Räty 2002, 165–166). Keskustellessamme päivähoiton aloittamisesta kävi kuitenkin ilmi, ettei varhaiskasvatus ollut haastateltaville uusi asia. Yksi haastateltavista kertoi, että oli kuullut ennalta suomalaisesta varhaiskasvatuksesta sukulaisiltaan, jotka asuivat Suomessa. Haastateltavilla oli lähtömaansa päivähoitosta tietoa, joten he vertasivat sitä suomalaiseen päivähoitoon. Kaikki haastateltavat totesivat, että päivähoito on hyvä asia. Yksi haastateltavista perusteli vastustaan sillä, että hän uskoo ja luottaa päivähoiton työntekijöihin ja heidän ammattitaitoonsa toimia ammattikasvattajina. Lisäksi yksi haastateltavista painotti sitä, että kokee varhaiskasvatuksen hyvänä asiana myös sen vuoksi, että päivähoitossa lapset saavat oppia leikkimällä, eikä koulumaisella tavalla. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassakin korostetaan turvallisia ihmissuhteita sekä turvattua ympäristöä lapsen kasvulle. Lapselle tuleekin antaa mahdollisuus leikkiä turvassa ympäristössä ja oppia leikin kautta. (Stakes 2005, 11. Viitattu 12.8.2016.)

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että vain osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä olivat ottaneet heidät hyvin sekä arvostavasti vastaan asiakkuuden alkessa. Teoriassa painotetaan työntekijöiden huomiointia sen suhteen, että eri kulttuuritaustan omaavilla henkilöillä maailmankuva voi olla erilainen kuin kasvatta-

jalla itsellä. Tämän vuoksi ammattikasvattajan on tärkeä tiedostaa omat arvo-
maailmat, jotta hän pystyy kohtaamaan maahanmuuttajavanhemmat arvosta-
vasti. (Halme & Vataja 2011, 99.)

Yksi vastaajista kertoi, että hänellä on positiivisia kokemuksia sen suhteen, että
varhaiskasvatuksen henkilökunta on opastanut ja kertonut asioista suomalaiseen
varhaiskasvatukseen liittyen. Kyseinen vastaaja puhui siitä, että hänen mieles-
tään on tärkeää, että vanhemmille kerrotaan varhaiskasvatuksen rutiineista ja
siitä, mitä lapsen hoitopäivät pitävät sisällään. Teoriaosuudessamme tuodaan
ilmi vanhemmille asioiden tiedottamisen tärkeydestä. Päiväkodin henkilöstön tu-
lisikin tiedottaa vanhemmille päiväkodin tavoista sekä siitä, mitä päiväkodin arki
pitää sisällään. (Räty 2002, 166.)

Teoriassa painotetaan aloituskeskustelun tärkeyttä, sillä sen avulla voidaan tu-
tustua perheeseen ennen lapsen päivähoiton aloitusta. Aloituskeskustelu tulee
toteuttaa kasvatuskumppanuuden periaatteita noudattaen. Tämä tarkoittaa sitä,
että työntekijöiden täytyy kuunnella sekä kunnioittaa vanhempia sekä rakentaa
luottamussuhdetta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.) Kaikki vastaajat kertoi-
vat olleensa aloituskeskusteluissa ja totesivatkin sen hyväksi ja hyödylliseksi
asiaksi. Kuten teoriassakin mainitaan, yksi haastateltavistamme kertoi, että aloi-
tuskeskustelussa on tärkeää tutustua molemminpuolisesti sekä kertoa päivähoi-
don henkilökunnalle lapsen toimintatavoista.

Kolmas haastatteluteemamme käsitteli yhteistyötä päiväkodin kanssa. Kaikki
vastaajista kertoivat puhuvansa joka päivä työntekijöiden kanssa arkipäivän asi-
oista, kuten siitä, miten lasten päivä on mennyt. Haastateltavat totesivat yhte-
neväisesti, että kaikkien työntekijöiden kanssa ei ole helppoa keskustella. Vastaa-
jat perustelivat tätä sillä, että yhteistä kieltä työntekijän ja vanhemman välillä ei
välttämättä löydy. Yksi vastaaja kertoo, että hän haluaisi keskustella lapsen liit-
tyvistä asioista enemmänkin, mutta kokee kielimuurin ongelmaksi. Lisäksi yksi
haastateltava puhui omasta kokemuksestaan asiakkuuden alkamisesta. Hänellä
oli käsitys, että hänen tulisi ymmärtää kaikki informaatio, mitä työntekijät hänelle
kertovat suomeksi. Teoriassakin korostetaan arjen kommunikointitilanteiden vai-
keutta, sillä maahanmuuttajavanhemmalla sekä ammattikasvattajalla ei löydy

välttämättä yhteistä kieltä. (Kivijärvi 2012, 249.) Vastaajat toivoivat apukeinoja arjen kommunikaatiotilanteisiin päivähoidon henkilökunnan kanssa. Varhaiskasvattajan tulisikin hyödyntää erilaisia kommunikointimenetelmiä, mikäli yhteistä kieltä vanhempien kanssa ei ole. Teoriassa nostettiin esille esimerkiksi kuvakorttien käyttäminen arjen vuorovaikutustilanteissa. Kuvakorttien avulla voidaan helpottaa vanhemman keskustelussa mukana pysymistä. (Räty 2002, 166.)

Eroavaisuutta vastaajilta löytyi kysyessämme, tarvitsevatko he tukea ja apua varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Osa vastaajista koki tuen ja avun tarpeelliseksi. Yksi vastaajista kertoi, että työntekijät auttavat asioissa, jotka eivät välttämättä liity heidän työnkuvaansa, kuten virastojen suomenkieliset lomakkeet ja ohjeistukset. Kyseinen vastaaja koki tärkeäksi, että varhaiskasvatuksen henkilöstöltä saa apua ja tukea, kun sitä tarvitsee. Edellisestä vastauksesta poiketen yksi haastateltava toteaa, että henkilökunta päiväkodissa on lapsia varten, jolloin avuntarpeessa hän hakee avun itselleen muualta, kuin varhaiskasvatuksen piiristä.

Monikulttuurinen työote vaatii työntekijältä avoimuutta sekä joustavuutta. Työkenneltäessä monikulttuurisessa ympäristössä, tulisi työntekijän tunnistaa yleisimpiä kulttuurillisia piirteitä sekä uskonnollisia tapoja. (Halme & Vataja 2011, 100.) Kaikki vastaajat kokivat tärkeänä asiana, että työntekijät kunnioittaisivat sekä ymmärtäisivät asiakasperheiden omaa kulttuuria. Keskustelua kaikkien perheiden kanssa syntyi siitä, että he kertoisivat varhaiskasvatuksen henkilöstölle mielellään omasta kulttuuristaan. Yksi vastaajista korosti työntekijöiden kiinnostuneisuutta eri kulttuureita kohtaan tärkeänä myös siinä suhteessa, että kulttuuritietoisuuden avulla ymmärrettäisiin toisia ja toisten toimintatapoja paremmin. Yhteneväistä oli haastateltavien halu kertoa omasta kulttuurista ja toive siitä, että päivähoidon työntekijät kyselisivät siitä enemmän. Myös teoretiedon mukaan työntekijällä tulisi olla rohkeus kysyä vanhemmilta heidän kulttuuristaan sekä siihen liittyvistä työntekijälle vieraista asioista (Halme & Vataja 2011, 100).

Kysyttäessä negatiivisista sekä positiivisista kokemuksista varhaiskasvatukseen liittyen, nousi esille eroavaisuuksia vastaajien välillä. Yksi vastaajista kertoi hänellä olevan niin negatiivisia kuin positiivisiakin kokemuksia päivähoidosta. Muut

vastaajista totesivat, että heillä on ainoastaan positiivisia kokemuksia varhaiskasvatuksesta. Positiivisina asioina vastaajat näkivät työntekijöiden huolellisuuden sekä kärsivällisyyden lapsia kohtaan. Lisäksi vastaajat kokivat, että työntekijät hoitavat työnsä kaikin puolin hyvin. Yksi vastaajista kertoi negatiivisen kokemuksen liittyvän henkilökemioihin, mutta painotti, että negatiiviset kokemukset ovat ainoastaan aikuisten välisiä, eivätkä ne liity lapsiin. Henkilökemiasta syntyneiden negatiivisten kokemusten pohjalta haastateltava pohti, ovatko kaikki varhaiskasvattajat suvaitsevaisia sekä valmiita tekemään työtä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa.

Neljäs haastatteluteemamme käsitteli yhteisiä sääntöjä. Kaikki vastaajat kokivat tärkeäksi sen, että kotona ja päiväkodissa on sääntöjä. Eroavaisuutta vastauksista löytyi siinä suhteessa, että osa vastaajista korosti kodin ja päivähoidon sääntöjen yhteneväisyyden tärkeyttä. Yksi vastaaja painotti ammattikasvattajan roolin tärkeyttä vanhemman ollessa poissa. Kyseisen vastaajan mielestä päivähoidon työntekijän tulee olla ”balanssissa” lempeyden ja lujouden välillä. Lisäksi hänen mielestään tulee osata kieltää lasta tarpeen vaatiessa. Yksi vastaajista kertoi, että säännöt ja rutiinit kotona sekä päivähoidossa ovat tärkeitä, mutta ei korostanut kuitenkaan niiden yhteneväisyyden tärkeyttä.

Tähdittäessä lapsen johdonmukaiseen kasvatukseen, tulisi kasvatustieteen olla yhdenmukaisia päivähoidon sekä kodin välillä. Sekä vanhemmat että ammattikasvattajat ovat asiantuntijoita lapsen toimijuuteen liittyen. Tämän vuoksi kasvatuskäytännöistä olisi tärkeä keskustella, jotta voitaisiin toteuttaa lapsen kokonaisvaltaista kasvatusta, joka tähtää lapsen tasapainoiseen kehittymiseen. (Stakes 2005, 31; Laukkanen, Lühr & Salpakivi 1979, 175; Kaskela & Kekkonen 2006, 32.) Teoriaosuudesta poiketen haastateltavat omasivat erinäisiä mielipiteitä sen suhteen, onko työntekijöiden kanssa tarvetta keskustella lapsen kasvatuksesta. Yksi vastaajista on sitä mieltä, että hän ei ole kokenut tarvetta keskustella lasten kasvatukseen liittyvistä asioista päiväkodissa. Hän luottaa päivähoidon työntekijöiden ammattitaitoon hoitaa työnsä ja kokee myös itse osaavansa kasvattaa lapsia ilman ammattikasvattajalta saatuja neuvoja. Osa vastaajista kokee taas lasten kasvatukseen liittyvien neuvon saamisen tärkeäksi. Yksi haastateltava korostaa, että hän on saanut varhaiskasvatuksen henkilöstöltä hyviä

vinkkejä lapsen kasvatukseen liittyen. Hän painottaa työntekijöiden neuvojen tärkeyttä lapsen kehittymisen edesauttamiseksi.

Viidentenä haastatteluteemanamme oli kotoutuminen. Kaikilla vastaajilla oli yhteneväinen kokemus siitä, että päiväkotito on auttanut lasta sekä koko perhettä kotoutumaan. Yksi vastaajista perusteli tätä sillä, että varhaiskasvatus tuo lasten arkeen sisältöä ja auttaa näin ollen kokonaisvaltaisesti kotoutumisprosessissa. Lisäksi varhaiskasvatuksen ansiosta lapset saavat ystäviä ja heille on päiväkodissa erilaista mielekästä tekemistä. Teoriassakin on tuotu esille, että varhaiskasvatus auttaa lasta sekä koko perhettä kokonaisvaltaisesti kotoutumisprosessissa. Päivähoidon tavoitteena kotoutumisprosessia ajatellen voidaan pitää keskiössä kaksikielistä ja -kulttuurista lasta, joka on kotoutunut suomalaiseen yhteiskuntaan sekä on ylpeä omasta kulttuuritaustastaan. (Kivijärvi 2012, 247–248.) Haastateltavat kertoivat, että päiväkodin ansiosta lapset ovat oppineet suomen kieltä ja kulttuuria. Lisäksi päiväkotito on auttanut lapsia omaksumaan suomalaista ruokaperinnettä sekä erilaisia kansanlauluja, jotka ovat tulleet lapsille ja myös vanhemmillekin tutuiksi varhaiskasvatuksen ansiosta. Haastateltavat eivät pelkää jättää lasta päivähoitoon. Tämä johtuu siitä, että he luottavat työntekijöiden ammattitaitoon ja huolellisuuteen toimia lasten kanssa.

Yllä mainittujen teemojen lisäksi kävimme keskustelua siitä, millainen on hyvä varhaiskasvattaja. Kaikki vastaajista osasivat kuvailla hyvää varhaiskasvattajaa. Positiivisina piirteinä nähtiin työntekijän kärsivällisyys, hauskuus sekä kyky asettua lapsen asemaan. Lisäksi yksi vastaajista kertoi, että hänen mielestään työntekijän tulee osata toimia haastavienkin tilanteiden vaatimalla tavalla ja käyttää ”maalaisjärkeä”.

Kysyessämme erityisiä toiveita varhaiskasvatuksen osalta edellä läpikäytyjen teemojen lisäksi, ei näitä löytynyt yhdeltäkään vastaajista. Kaiken kaikkiaan jokainen haastateltava kokee, että varhaiskasvatuksen piirissä työskentelevät henkilöt ovat alansa ammattilaisia, jotka hoitavat työnsä hyvin. Vastaajat luottavat varhaiskasvattajiin sekä heidän ammattitaitoonsa toteuttaa työtä.

6.3 Maahanmuuttajakoordinaattorin haastattelu

Opinnäytetyöhön halusimme haastatella Kemissä toimivaa maahanmuuttajakoordinaattoria Roosa Lappeteläistä. Saimme idean haastatella maahanmuuttajakoordinaattoria, sillä lastentarhanopettajat mainitsivat haastatteluissa muutama kertaan hänet. Työtämme varten olemme tutustuneet aikaisemmin toteutettuihin opinnäytetöihin, joissa on ollut haastattelu maahanmuuttajakoordinaattorilta. Tämä sai meidätkin kiinnostumaan maahanmuuttajakoordinaattorin työstä. Toteutimme maahanmuuttajakoordinaattorille sähköpostikyselyn kesäkuussa 2016.

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi maahanmuuttajakoordinaattorin kohdalla sähköpostihaastattelun. Sähköpostihaastatteluun päädyimme, koska meillä oli tiedossa selkeät kysymykset, joihin halusimme vastaukset. Lisäksi sähköpostihaastattelu antoi haastateltavalle mahdollisuuden rauhassa miettiä vastauksia, eikä hänen ollut pakko tietää vastauksia juuri sillä hetkellä. Emme kokeneet tarpeelliseksi kasvokkain toteutettavaa haastattelua maahanmuuttajakoordinaattorin kanssa, koska meillä oli ainoastaan muutama selkeästi määritelty kysymys. Uskoimme saavamme kattavat vastaukset sähköpostin välityksellä toteutettavasta haastattelusta. Lisäksi saimme teemahaastattelujemme ohella kokemuksen myös sähköisesti toteutetusta haastattelusta.

Haastattelun tarkoitus on kerätä informaatiota. Haastattelua voidaan pitää ennalta suunniteltuna sekä päämäärähakuisena toimintana. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 42). Sähköpostihaastattelu on yksi monista tiedonkeruumenetelmistä ja sen joustavuuden vuoksi, se sopii hyvin moniin tutkimustarkoituksiin. Sähköpostin välityksellä on mahdollista haastatella asiantuntijoita ympäri maailmaa. Sähköisesti toteutettu haastattelu on vaivaton menetelmä sekä haastateltaville, että haastattelijoille itselleen. (Liikenteen tutkimuskeskus Verne. Viitattu 31.7.2016.)

Roosa Lappeteläinen on aloittanut työt Kemin maahanmuuttajakoordinaattorina tammikuussa 2015 eli hän on tehnyt työtään noin puolitoista vuotta. Koska maahanmuuttajakoordinaattorin työtä ei ole aikaisemmin Kemissä tehty, hän on päässyt itse luomaan itselleen työnkuvaan. Lappeteläisen mukaan työ on kuitenkin ollut

välillä haasteellista, sillä hänellä ei ole ollut mitään valmiita malleja vaan työ on muotoutunut sitä tehdessä. (Lappeteläinen 2016.)

Selvitimme maahanmuuttajakoordinaattorin keskeisimpiä työtehtäviä. Maahanmuuttajakoordinaattori kertoi, että hänen työnsä on osa Kemin peruskoulujen tasa-arvo hanketta, jota rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Koordinaattorin tehtävänä on kehittää maahanmuuttajalasten opetusta perusopetuksessa ja esiopetuksessa sekä osittain myös varhaiskasvatuksessa. Koordinaattori on kartoittanut sitä, miten maahanmuuttajalasten koulupolut Kemissä etenevät varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa, perusopetuksen valmistavassa opetuksessa ja perusopetuksen päättövaiheessa. Koordinaattori on selvittänyt päiväkotien ja koulujen hyviä toimintamalleja sekä kehittämiskohteita. Hänen tehtäviinsä on lisäksi kuulunut koordinointi peruskoulujen monikulttuurisuuden yhdysopettajien verkostoa, jossa on vaihdettu eri koulujen hyviä käytänteitä sekä keskusteltu maahanmuuttajien opetuksesta. Kemin maahanmuuttajakoordinaattori on ollut mukana valtakunnallisessa kieli- ja kulttuuriryhmien koordinaattoreiden verkostossa, joka on kokoontunut pari kertaa vuodessa. (Lappeteläinen 2016.)

Kysyimme maahanmuuttajakoordinaattorilta tämän hetkistä tietoa siitä, kuinka paljon Kemin varhaiskasvatuksessa on maahanmuuttajataustaisia asiakasperheitä. Hänellä ei ollut tarkkaa tietoa tämän hetkisestä tilanteesta, mutta alkuvuodesta 2016 maahanmuuttajalasten määrä varhaiskasvatuksessa on ollut 48 ja esiopetuksessa on ollut 18 lasta. Koordinaattorin mukaan lähes kaikissa Kemin päiväkodeissa on maahanmuuttajalapsia tai kaksikielisiä lapsia. (Lappeteläinen 2016.)

Kysyimme maahanmuuttajakoordinaattorilta, että millaista yhteistyötä hän tekee eri varhaiskasvatusyksiköiden kanssa. Hankkeen aikana koordinaattori on vierailut eri yksiköissä, joissa on maahanmuuttajalapsia. Tuolloin hän on selvittänyt työntekijöiltä, miten lasten varhaiskasvatusta järjestetään ja toteutetaan käytännössä sekä mitkä asiat koetaan hyvinä ja missä asioissa on kehitettävää. Maahanmuuttajakoordinaattori on osallistunut Suomi toisena kielenä (S2) varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa -ohjeistuksen laatimiseen. Kyseinen ohjeistus on

tarkoitettu arjen työvälineeksi varhaiskasvatuksen työntekijöille. Sähköpostihaastattelussa selvitimme lisäksi, millaista yhteistyötä koordinaattori tekee maahanmuuttajaperheiden kanssa. Yhteistyö vanhempien kanssa on ollut vähäistä, lähinnä ohjeistusta ja auttamista esimerkiksi sähköisessä esiopetukseen ilmoittautumisessa. (Lappeteläinen 2016.)

Lappeteläinen kertoo, että mikäli lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksen jo pienenä, hänen kielitaitonsa on kehittynyt niin hyvin, että lapsi voi siirtyä esikoulusta suoraan ekaluokalle. Mikäli lapsi on tullut Suomeen vasta esikouluikässä, ei hänen kielitaitonsa ehdi kehittyä ekaluokalla vaadittavaan tasoon, joten esikoulun jälkeen lapsi käy yhden vuoden valmistavaa opetusta, jonka aikana lapsi integroidaan perusopetukseen. Lappeteläisen mukaan välillä on ollut haastavaa erottaa, onko kyseessä lapsen heikko suomen kielen taito vai onko taustalla oppimisvaikeuksia. Hän painottaa, että tähän nivelvaiheeseen tarvitaan yhteistyötä varsinkin esiopetuksen ja alakoulujen valmistavien luokkien kanssa, jos lapsi jatkaa valmistavassa luokassa esikoulun jälkeen. Haasteena Lappeteläinen tuo esille perheiden ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisen yhteisen kielen puuttumisen. (Lappeteläinen 2016.)

6.4 Kehitysideoita tulevaisuuden monikulttuuriseen työhön

Haastatteluja toteuttaessa otimme selvää sekä lastentarhanopettajilta että maahanmuuttajaperheiden vanhemmilta, miten monikulttuurista työtä Kemissä varhaiskasvatuksessa voisi kehittää sekä millaiselta monikulttuurisen työn tulevaisuus näyttää. Pyysimme haastateltavia kertomaan konkreettisia kehitysideoita sekä tulevaisuuden näkymiä. Käymme ensin läpi lastentarhanopettajien esittämiä kehitysideoita ja sen jälkeen maahanmuuttajaperheiden vanhempien esittämiä kehitysideoita.

Haastatteluissa nousi esille, että Kemissä on menty huomattavasti eteenpäin monikulttuurisessa työssä. Haastateltavien mukaan päiväkodeissa tulisi panostaa maahanmuuttajalasten kielitaitoon, sillä varhaiskasvatuksesta saadut tulokset ovat kauaskantoisia ja vaikuttavat aikuisuuteen asti. Yksi haastateltava mainitsi, että kielitaito on avainasemassa lasten menestykseen.

Kemissä on suunniteltu kieli-kaavake, joka tulee varhaiskasvatuskaavakkeiden rinnalle. Kaavakkeen tulisi kulkea lapsen mukana ensimmäisistä vuosista alkaen aina koulumaailmaan asti, jotta opettajien olisi helppo nähdä lapsen kielen kehityksen kaari. Kieli-kaavake kertoo erilaisista keinoista, mitä opetuksessa on käytetty ja mahdollisesti myös senkin, onko joku menetelmä jäänyt käyttämättä kokonaan. Haastateltavan mukaan kieli-kaavake otetaan mahdollisesti käyttöön syksyn 2016 aikana.

Yksi kehitysidea oli, että yhteisellä tasolla kehitettäisiin yhteinen linjaus, mitä alle esikouluikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille tulee opettaa ja mikä on se konkreettinen taitotaso, mitä heille tulee saada luotua päiväkodissa. Tämän tyylistä yhteistä kirjattua linjausta ei vielä Kemissä ole. Yleisiä linjauksia esimerkiksi viisivuotiaan kehityksestä on saatavilla, mutta haastateltava pohdiskelee, mikä taso on viisivuotiaalla maahanmuuttajalapsella.

Suomalaisille lapsille tarkoitettuja testejä on lähes mahdoton yrittää soveltaa maahanmuuttajalapsille. Suomalaisille lapsille tarkoitetut testit eivät toimi maahanmuuttajalasten kanssa. Haastateltava ehdottaa, että kettu-testin ja viisivuotistestin väliin tulisi jokin maahanmuuttajalapsille sopiva testi. Haastateltava kokee, että on vaikea arvioida lapsen kielitaitoa, kun mitään välineitä siihen ei ole. Hän on kokenut riittämättömyyden tunteita arvioidessaan maahanmuuttajalasten kielitasoa. Mikäli lapsi osaa pyytää maitoa tai vastata satunnaisesti oikein hänelle esitettyyn kysymykseen, ei tämä kerro vielä mitään lapsen todellisesta kielitaidosta.

Kemiin toivottaisiin myös lisäresursseja etenkin henkilökunnan osalta. Päiväkotiryhmiin tarvittaisiin lisää avustajia tai pienempiä ryhmäkokoja. Keskustelimme haastateltavien kanssa yleisesti maahanmuuttajapainotteisten päiväkotien statuksista ja kävi ilmi, että tunnustuksen saaminen voisi edistää lisäresurssien saantia. Päiväkotiryhmiin toivottaisiin lisää kielen opettamiseen liittyviä työvälineitä. Yhtenä kehitysideoana oli erityislastentarhanopettajan käyntien lisääminen. Lisäksi maahanmuuttajapainotteista koulutusta toivottiin lisää.

Yhtenä kehitysideana esille nousi, että monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen olisi hyvä laatia kotouttamisohjelma, joka muistuttaisi varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelmassa tulisi näkyä polku, jota pitkin lapsi kulkee. Suunnitelmassa tulisi näkyä myös se, miten asioiden kuuluisi edetä ja miten asioita tulisi eri tilanteissa hoitaa.

Haastateltavien mukaan varhaiskasvatuksessa näkyy eri maista sekä kulttuureista tulleita perheitä. Tämän vuoksi esille nousi toivomus siitä, että Kemissä järjestettäisiin tiedotustilaisuuksia, joissa kerrottaisiin Kemiin saapuvista/saapuneista maahanmuuttajista, joissa mahdollisesti olisi myös päivähoidon piiriin saapuvia maahanmuuttajia. Lisäksi kehitysideana esiintyi moniammatillisen yhteistyön tärkeys siinä tilanteessa, kun perhe on aloittamassa varhaiskasvatusta. Olisi hyvä istua alas esimerkiksi perheen sosiaalityöntekijän tai muun perheen kanssa yhteistyötä tehneen henkilön kanssa ja keskustella perheen tilanteesta.

Yksi haastateltava ottaa esille, että toivoisi toiminnan kehittyvän tämän hetkisestä tilanteesta. Hän kertoi, että usein heille tulee puhelu, jossa kerrotaan maahanmuuttajaperheen saapuvan päivähoidon asiakkaaksi. Mitään muuta tietoa heille ei perheestä tule. Haastateltava painottaa, että kaikilla varhaiskasvatuksen ammattihenkilöillä on vaitiolovelvollisuus, joten ei näe estettä moniammatilliselle kohtaamiselle, kun kyseessä on perheen etu. Tietysti perheelle on aina tiedotettava, mikäli heidän asioitaan käsitellään eri palaverissa.

Päivähoidossa esiintyy paljon erilaisia kaavakkeita ja yksi kehitysidea olikin, että esitteet ja muut tärkeät paperit, kuten hoitosopimukset ja hoitoajat löytyisivät jostakin käännettyinä eri kielille. Tämä helpottaisi maahanmuuttajaperheiden vanhempien asiointia sekä ymmärrystä suomalaisesta varhaiskasvatusjärjestelmästä.

Varhaiskasvatukseen liittyvien kehitysideoiden jälkeen keskustelimme lastentarhanopettajien kanssa Kemin varhaiskasvatuksen tulevaisuuden näkymistä. Jokainen haastateltava kertoi uskovansa hyvin vahvasti maahanmuuttajien olevan kasvava ryhmä kaupungin katukuvassa. Haastateltavat toivovat, että katseet

suunnattaisiin jo tulevaisuuteen. On kuitenkin hyvä, että Kemissä on lähdetty jo aktivoitumaan maahanmuuttajatyössä.

Tulvaisuuden katsauksena yksi haastateltava mainitsi, että Kemissä voitaisiin alkaa kouluttaa Suomi toisena kielenä -lastentarhanopettajia. Tämän koulutuksen saaneet lastentarhanopettajat voisivat kiinnittyä heille sopiviin yksiköihin tai liikua yksiköistä toiseen jakaen omaa tietämystä sekä osaamista. Haastateltava pohti voisiko tämä tulevaisuudessa olla mahdollista.

Tärkeänä tulevaisuuden katsauksena nähtiin myös maahanmuuttajaperheiden kotoutumisen tukeminen, jotta perheet pääsisivät mahdollisimman nopeasti toimimaan täysivaltaisena yhteiskuntamme jäsenenä. Yksi haastateltava nosti tulevaisuudesta keskustellessa esille sen, kuinka paljon maahanmuuttajalapsat rikkastuttavat suomalaista varhaiskasvatusta. Hän uskoo ja jopa toivoo, että maahanmuuttajalapsia tulee lisää varhaiskasvatuksen piiriin. Se on ehdottomasti rikkaus.

Saimme kehitysideoita yhden perheen vanhemmilta. Muut maahanmuuttajavanhemmat eivät kokeneet tarpeelliseksi kehittää varhaiskasvatusta, sillä he olivat tyytyväisiä tämänhetkiseen tilanteeseen. Yhtenä kehitysideana maahanmuuttajavanhempien osalta nähtiin se, että varhaiskasvatuksen piirissä järjestettäisiin enemmän sosiaalisia tapahtumia, jossa vanhemmat sekä lapset tapaisivat toisiaan. Esimerkkinä tämänkaltaisesta sosiaalisesta tapahtumasta annettiin joulujuhla, jota järjestetään tällä hetkellä. Yksi haastateltavista kokee tällaiset tapahtumat tärkeinä, sillä kokoontumisten avulla vanhemmat voivat verkostoitua sekä nähdä omien lapsien toimivan päiväkotiympäristössä. Lisäksi yksi vastaajista muuttaisi päivähoidon aikaisinta aloittamisikää myöhemmäksi. Hän kokee, että yhdeksän kuukauden ikäinen lapsi on liian nuori aloittamaan päivähoidon.

Selvitimme lisäksi maahanmuuttajakoordinaattorin mielipiteitä sekä havaintoja siitä, miten monikulttuurista varhaiskasvatusta Kemissä voitaisiin kehittää. Lapseteläisen mukaan olisi tärkeää kiinnittää huomiota enemmän jo pienten lasten kielten opetukseen, jota toteuttavat kaikki lapsiryhmän ammattihenkilöt arjen toiminnoissa. Hän painottaa, että lapsen oman äidinkielen osaaminen on uuden

kielen, eli suomen oppimisen kannalta tärkeää, joten varhaiskasvatuksessa tulisi huomioida ja tukea yhdessä perheiden kanssa myös lapsen oman äidinkielen oppimista. Lappeteläinen mainitsee, että joissakin kunnissa työskentelee S2 lastentarhanopettajia pääsääntöisesti niissä lapsiryhmissä, joissa on eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia. (Lappeteläinen 2016.)

Sähköpostihaastattelussa selvitimme maahanmuuttajakoordinaattorin mielipitteen siitä, millaisena hän näkee maahanmuuttajatyön tulevaisuuden Kemissä. Maahanmuuttajakoordinaattori uskoo, että maahanmuuttajaperheitä tulee olemaan paljon Kemissä myös tulevaisuudessakin. Sen vuoksi hänen mielestään olisikin hyvä, että jo varhaiskasvatuksessa lasten kielen opetus olisi johdonmukaista ja suunniteltua. Hän painottaa, että varhainen kielen oppiminen takaa paremman pohjan peruskoulussa menestymiseen. Maahanmuuttajakoordinaattorin mielestä varhaiskasvatuksessa tulee olla riittävä tuki suomen kielen oppimiseen. (Lappeteläinen 2016.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Lastentarhanopettajat toteuttamassa monikulttuurista työtä

Opinnäytetyössä selvitimme, miten Kemin varhaiskasvatuksessa toimivat lastentarhanopettajat toteuttavat monikulttuurista työtä. Valitessamme haastatteluteemoja, pidimme koko ajan mielessä tutkimuskysymyksemme. Keräsimme aineiston teemahaastattelun avulla ja saimmekin paljon tietoa jokaisesta teemasta. Oli positiivista huomata, kuinka innokkaasti haastateltavat kertoivat myös kehitysideoita tulevaisuuden monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta.

Haastattelutilanteen alussa selvitimme hieman taustatietoja päiväkodista. Tämä tieto auttoi meitä hahmottamaan päiväkodin henkilökuntarakenteen sekä lapsiryhmän moninaisuuden eri kulttuurien osalta. Haastattelu lähti sujuvasti liikkeelle, kun perustiedot jokaisesta varhaiskasvatusyksiköstä oli selvillä.

Kasvatuskumppanuus liittyy vahvasti varhaiskasvatukseen ja näin ollen halusimme selvittää, miten kasvatuskumppanuussuhde muodostuu sekä miten kumppanuussuhde käytännössä näyttäytyy, kun kyseessä on maahanmuuttajaperhe. Haastattelujen perusteella voi todeta, että maahanmuuttajavanhempien kanssa työskentely sekä kumppanuussuhteen muodostuminen vievät useimmiten enemmän aikaa verrattuna kantaväestön kanssa tehtävään yhteistyöhön. Huomaamme yhteneväisyyden teoreettisessa viitekehyksessä sekä haastateltavien kertomassa tiedossa koskien kasvatuskumppanuussuhteen muodostumista ja siihen kuluvaan aikaan. Teoria painotti, että koko prosessille tulee varata tarpeeksi aikaa, jonka myös lastentarhanopettajat olivat huomanneet työssään.

Haastateltavat toivat yhteisen kielen puuttumisen esille monesta eri teemasta keskustellessa. Myös maahanmuuttajakoordinaattori Roosa Lappeteläinen mainitsi haastattelussa, että perheen sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön välisen yhteisen kielen puuttuminen tuo haasteita työlle. Teoreettisessa viitekehyksessä mainitsimmekin työntekijöiden olevan kiperien kysymysten äärellä, kun yhteistä kieltä ei ole. Haastatteluista kävi ilmi, että yhteisen kielen puuttuminen hankaloittaa kumppanuussuhteen muodostumista, mutta haastateltavat eivät kokeneet

sitä esteeksi. Vaikka kommunikointi maahanmuuttajavanhempien kanssa todettiin haasteelliseksi, oli positiivista kuulla, että kasvatuskumppanuussuhde muodostui lopulta vaikeuksista huolimatta ja tämä toikin onnistumisen kokemuksia työntekijöille.

Monikulttuurista varhaiskasvatusta toteuttaessa ainoastaan puheen käyttäminen kommunikoinnin välineenä ei aina riitä, sillä yhteistä kieltä ei aina löydy. Tämän vuoksi onkin positiivista, että varhaiskasvatuksessa hyödynnettiin erilaisia kommunikoinnin apuvälineitä. Monikulttuurinen työ vaatii kasvattajalta sinnikkyyttä sekä luovuutta käyttää ja kokeilla erilaisia menetelmiä. Erilaisten menetelmien kokeilu rikastuttaa maahanmuuttajavanhempien kanssa käytävää kommunikaatiota sekä auttaa henkilökuntaa löytämään juuri heidän yksikköön sopivat menetelmät. Huomasimme, että työntekijät olivat löytäneet juuri samoja kommunikoinnin apuvälineitä, joita aihekirjallisuudessakin tuli esille.

Tulkkauspalvelu on hyvä apu maahanmuuttajavanhempien kanssa käytävässä kommunikoinnissa. Koska kommunikointi kasvattajien ja vanhempien välillä oli koettu vaikeaksi, korostivat lastentarhanopettajat tulkin roolin tärkeyttä virallisimmissä keskusteluissa. Tulkin läsnä ollessa lastentarhanopettajat sekä vanhemmat voivat keskustella vapaasti ilman kommunikoinnin tuomia ongelmia ja välttyä väärinymmärretyksi tulemiselta. Tulkkauspalvelun tärkeyttä painotettiin teoreettisessa viitekehysessämme sekä myös lastentarhanopettajien haastatteluissa.

Kaikki neljä haastateltavaa painottivat varhaiskasvatuskeskustelujen tärkeyttä maahanmuuttajaperheiden vanhempien kanssa. Näin ollen varhaiskasvattajilla on hyvät lähtökohdat kumppanuussuhteen rakentumiselle. Tästä syystä voikin todeta, että Kemissä toteutetaan monikulttuurista varhaiskasvatusta yhdenvertaisuuden periaatetta kunnioittaen. Päiväkodeissa tiedotetaan ilmoitusluontoisista asioista suomen kielellä. Näin toimiessaan päiväkodin henkilökunta antaa maahanmuuttajavanhemmille mahdollisuuden itse opiskella suomen kieltä, joka auttaa perheitä pääsemään mukaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Teoreettisen viitekehysemme tavoin, myös lastentarhanopettajat olivat sitä mieltä, että perhettä tulee tukea ja kannustaa suomen kielen opetteluun, sillä sitä pidetään edellytyksenä suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiselle.

Kasvatuskumppanuussuhteeseen linkittyvät vahvasti päivittäiset vuorovaikutustilanteet vanhempien kanssa. Kasvatuskumppanuus näyttäytyy vanhempien sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa päiväkodin arjessa päivittäisinä vuorovaikutustilanteina eli lapsen tulo ja hakutilanteina. Päivittäiset vuorovaikutustilanteet eivät poikkea merkittävästi, oli sitten kyseessä maahanmuuttajaperhe tai kantaväestöön kuuluva perhe. Käsittääksemme ainoa ero päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa on, että maahanmuuttajavanhemmille ei voi aina taata asioiden ymmärtämistä, kun yhteistä kieltä ei aina ole.

Vaikka lastentarhanopettajat olivat havainneet lasten kasvatuksellisia eroja maahanmuuttajavanhempien kanssa työskennellessä, oli positiivista huomata, että lastentarhanopettajat pyrkivät ohjaamaan sekä opastamaan maahanmuuttajavanhempia, kuinka toimia suomalaisessa yhteiskunnassa sekä millaiset säännöt päiväkodissa on. Perheiltä ei voi vaatia nopeita toiminnan muutoksia, vaan kasvattajien tulee olla iloisia pienistäkin edistysaskeleista. Monikulttuurisen työn toteuttaminen vaatii myös perheen oman kulttuurin ymmärtämistä sekä kunnioittamista. Näin ollen perheiltä ei voi vaatia muuttamista suomalaisiksi, vaan kasvatajan tehtävänä on pikemminkin tiedottaa suomalaiselle kulttuurille ominaisista tavoista ja käytänteistä kunnioittaen kuitenkin perheen omaa kulttuuria.

Haastateltavat mainitsivat, että kasvatukselliset erot ovat selkeitä. Aineistoa analysoidessa huomasimme, että näitä eroavaisuuksia ei haastateltavat kuitenkaan tuoneet kovin paljoa esille, vaan he pikemminkin pohtivat syitä eroille. Lisäksi haastateltavat toivat selkeästi esille, että perheille tiedotetaan, miten päiväkotiympäristössä tulee toimia. Näin ollen voimme todeta työntekijöiden toimivan ymmärtäen, että varhaiskasvatus on tavallisesti perheille uusi asia.

Monikulttuurisessa lapsiryhmässä kohtaavat useat eri kulttuurit. Kun varhaiskasvatus tapahtuu Suomessa, ei lasten omia kulttuurillisia piirteitä useinkaan erityisesti korosteta arjen toiminnoissa. Kulttuuri näkyy päivittäin lapsiryhmässä pelkästään siten, että lapset voivat olla ulkonäöllisesti, vaatetuksellisesti sekä kielel-

lisesti erilaisia. Monikulttuurinen varhaiskasvattaja kunnioittaa jokaista lasta hänen ulkoisista tai yksilöllisistä piirteistä huolimatta. Lapsille annetaan mahdollisuus tutkia sekä kysyä mieltä askarruttavia asioita.

Lasten oman kulttuuritaustan ja kielen säilymistä pidetään tärkeänä, mutta sen säilyminen ei kuitenkaan ole varhaiskasvattajien vastuulla. Kasvattajat kehottavat vanhempia oman kulttuurin ylläpitämiseen kotiloissa. Myös maahanmuuttaja-koordinaattorin haastattelusta käy ilmi, että lapsen oman kielen hallitseminen on erittäin tärkeä edellytys suomen kielen oppimisen kannalta. Koordinaattori painottaa, että varhainen kielen oppiminen takaa paremman pohjan peruskoulussa menestymiseen.

Erilaisiin kulttuureihin on tutustuttu päiväkodissa joskus toteutettavina teemapäivinä. Tuolloin lapset ovat tuoneet päiväkodille omaan kulttuuriin liittyviä asioita sekä kertoneet oman kulttuurin erityispiirteitä. Kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja sisällyttää eri kulttuurit sujuvasti arjen tilanteisiin ja olikin positiivista huomata, että lapselle mahdollistetaan Kemin varhaiskasvatuksessa oman kulttuuritaustan ylläpitäminen eri toiminnoissa.

Päiväkoti nähtiin jokaisessa haastattelussa suuressa roolissa perheen kotoutumista ajatellen. Perheille tulisikin tarjota varhaiskasvatuspalveluja mahdollisimman pian heidän saavuttuaan Suomeen. Kotoutumisen ja varhaiskasvatuksen yhteyttä pidetään tärkeänä, sillä varhaiskasvatus kasvattaa ja opettaa lasta monella eri osa-alueella. Varhaiskasvatus on hyödyllinen koko perheen kielen oppimista ajatellen. Lisäksi päiväkodissa käytävät keskustelut varhaiskasvattajien kanssa antavat vanhemmille suomalaisia kontakteja, joita perheillä ei aina muutoin ole. Maahanmuuttajaperheen aikakäsitys sekä siihen liittyvät mahdolliset erot tasoittuvat päivähoidon alkaessa ja arjen rytmittyessä.

Riippuu hyvin pitkälti kasvattajan omista motiiveista sekä asenteista, kuinka hyvin perhe kotoutuu Suomeen. Kasvattajien positiivinen sekä kannustava asenne johdattaa siihen, että perhe tuntee olonsa tervetulleeksi. Kun yhteistä kieltä ei ole, on erityisen tärkeää, millaista viestiä kasvattaja muilla keinoilla itsestään välittää.

Kasvattajan välittäessä negatiivista ja piittaamatonta kuvaa perheelle, ei luottamussuhdetta synny välttämättä ollenkaan tai sen syntyminen on hyvin vaikeaa. Lisäksi perheen jokainen negatiivinen kokemus voi pitkittää heidän kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan.

Erilaisuus näyttäytyy päiväkodissa arkipäiväisenä asiana. Koska erilaisuutta ei mitenkään painoteta tai korosteta, eivät lapsetkaan kiinnitä siihen sen enempää huomiota. Koska aikuiset pääosassa suhtautuvat erilaisuuteen sekä uusiin kulttuureihin neutraalisti, tuolloin lapsetkin oppivat pitämään erilaisuutta tavallisena asiana. Aikuisen mallintaminen suvaitsevaisuuskasvatusta toteuttaessa onkin merkittävässä roolissa.

Yllätyimme positiivisesti, kun kasvattajat kertoivat, että erilaisuudesta johtuvaa kiusaamista ei ole päiväkodeissa tapahtunut. Tästä voikin päätellä, että monikulttuurista varhaiskasvatusta toteutetaan onnistuneesti. Lapset ovat toisinaan pohjineet eri lasten välisiä kielellisiä sekä ulkonäöllisiä piirteitä. Tuolloin kasvattajat ovat osallistuneet lasten pohdintoihin ja vastanneet lasten tarpeisiin huomioiden heidän ikätasonsa.

Suomalainen varhaiskasvatus pääsääntöisesti vaalii kulttuuriimme ja uskontoomme liittyviä perinteitä kuten joulua ja pääsiäistä. Monikulttuurisessa lapsiryhmässä työskentelevät kasvattajat joutuvat pohtimaan, miten nämä näyttäytyvät heidän päiväkodissaan. Juhlapyhiä ja erilaisia tapoja pohdiskellessa kävi ilmi, että lapsen osallistuminen näihin perinnejuhliin on vanhempien päätettävissä. Työntekijät kunnioittavat vanhempien päätöstä ja näin ollen työntekijät ovat vastuussa vaihtoehtoisen toiminnan järjestämisestä.

Kysyimme haastateltavilta tutustuvatko he maahanmuuttajia koskeviin asioihin vapaa-ajallaan. Voimme todeta, että asioihin tutustuminen on hyvin työntekijäkohtaista. On selvää, että erilaisiin maahanmuuttajia koskeviin aiheisiin tutustuminen rikastuttaa kasvattajan tietopohjaa.

Päiväkodeissa ei haastatteluiden perustella ollut käytössä mitään erityisiä kaavakkeita tai ohjeistuksia, liittyen monikulttuurisuuteen. Opinnäytetyötä tehdessä

tutustuimme monikulttuurista työtä koskeviin ohjeistuksiin sekä suosituksiin. Yksi näistä on Minttu Kankaan ja Anni Eerikkilän vuonna 2011 toteutettu opinäytetyö, jolla he tavoittelivat maahanmuuttajiin liittyvän tietoisuuden lisääntymistä ammattihenkilöstön keskuudessa. He ovat tehneet Vinkkivihkosen ja toimittaneet sen Kemin päiväkoteihin. Vinkkivihkonen ei kuitenkaan noussut yhdesäkään haastattelussa esille. (Kangas & Eerikkilä 2011. Viitattu 10.7.2016.)

Tutustuimme myös Meri-Lapin seudulliseen kotouttamisohjelmaan (2014–2017). Kyseisessä ohjelmassa on asetettu varhaiskasvatukselle tavoitteet sekä kehittämistoimenpiteet. Lisäksi valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on linjaukset siitä, miten eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kanssa tulisi toteuttaa varhaiskasvatusta. Edellä mainittuja ei tuotu haastatteluissa esille, mutta niihin tarkemmin tutustuesssa huomasimme, että työntekijät toimivat juuri niiden mukaisesti. Työntekijät ovat arjen työtä tehdessään sisäistäneet tärkeät tavoitteet ja sen, kuinka monikulttuurista varhaiskasvatusta toteutetaan.

Vaikka haastateltavat toteuttivat monikulttuurista varhaiskasvatusta ammattitaitoisesti, eivät he pitäneet lisäkoulutusta turhana. Koulutukset olivat tervetulleita ja niihin osallistaan mielenkiinnolla. Kemin varhaiskasvatuksessa toimivat lastentarhanopettajat haluavat kehittää ammattitaitoaan sekä saada lisää käytännölläheisiä vinkkejä monikulttuurisen työn toteuttamiseen. Yksi haastateltava ei kokenut lisäkoulutusta tarpeelliseksi. Tämä voi johtua siitä, että haastateltava kokee omaavansa jo tarpeeksi vankan tietopohjan monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Oli kuitenkin huomattavaa, että lastentarhanopettajat suhtautuivat positiivisesti heille esitettyyn koulutustarjontaan.

Lastentarhanopettajien omista arvoista sekä asenteista keskustellessa vastauksemme jakoutuivat kahteen eri mielipiteeseen. Toiset olivat sitä mieltä, että omia arvoja tulee ehdottomasti pohtia, kun taas toiset sitä mieltä, että niitä ei tarvitse sen kummemmin miettiä, sillä ne ovat heissä itsessään. Käsittääksemme jokaisella työntekijällä on arvomaailman sekä asenteiden suhteen edellytykset toteuttaa monikulttuurista työtä perheiden etua ensisijaisesti ajatellen. Huomasimme, että arvoista ja asenteista keskustellessa lastentarhanopettajat ymmärsivät kysy-

myksen hieman eri tavalla. Kaksi vastaajista pohti arvoja sekä asenteita henkilökohtaisista lähtökohdista käsin, jolloin he vastasivat, että ei heidän sen kummemmin tarvitse miettiä kyseisiä asioita. Puolestaan kaksi vastaajista pohti asiaa laajemmasta näkökulmasta ja kertoikin, että omia arvoja ja asenteita on hyvä pohtia, mikäli ennakkokäsityksiä monikulttuurisuudesta on. Mutta omasta puolestaan he kertoivat arvojen ja asenteiden olevan kohdillaan. Tämä välittyi myös meille haastattelutilanteissa.

Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa nähdään ehdottomasti rikkautena. Tämä välittyi jokaisen haastateltavan kanssa keskustellessa sekä se tuli esille useasta eri teemasta keskustellessa. On positiivista, että monikulttuurisuutta ei ajatella taakkana, vaikka se vaatii varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstöltä hieman enemmän asioita monella eri alueella. Rikkautta ei koettu vain subjektiivisesti, vaan se nähtiin laajemmasta perspektiivistä, koko lapsiryhmää ajatellen. Monikulttuurinen lapsiryhmä rikastuttaa suomalaisten lasten maailmankatsomusta sekä myöskin opettaa maahanmuuttajalasta monella eri osa-alueella.

Haastattelujen perusteella voimme todeta, että Kemissä toimivat varhaiskasvattajat ovat kulttuuritietoisia. Tutustuessamme monikulttuurista varhaiskasvattajaa sekä monikulttuurista työtä koskevaan lähdekirjallisuuteen voimme todeta, että haastattelemamme lastentarhanopettajat toimivat kulttuuritietoisien varhaiskasvattajan tavoin. Löysimme hyvin monia yhteneväisyyksiä sekä teoriasta, että lastentarhanopettajien tavoista toimia. Positiivisena asiana haluamme vielä mainita, että lastentarhanopettajat olivat hyvin kehitysmyönteisiä ja osallistuivat heille esitettyihin lisäkoulutuksiin, jotta voisivat kehittää omaa ammatillista osaamista.

Oli positiivista huomata, että lastentarhanopettajat olivat pohtineet ajatuksella sitä, miten monikulttuurista työtä voitaisiin Kemissä kehittää. Saimme paljon kehitysideoita, jotka ehdottomasti edistäisivät monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamista. Vaikka monikulttuurista varhaiskasvatusta toteutetaan haastattelujemme perusteella oikeaoppisesti sekä tavoitteellisesti, on monikulttuurisessa työssä silti kehittämisen varaa.

7.2 Maahanmuuttajaperheet varhaiskasvatuksen asiakkaina

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli saada tietoa siitä, millaisena maahanmuuttajaperheiden vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen Kemissä. Tutkimusjoukkomme koostui maahanmuuttajaperheiden vanhemmista, jotka ovat Kemien varhaiskasvatuksen asiakkaina. Tutkimusjoukko oli tarpeeksi laaja opinnäytetyömme kannalta oleellisen tiedon hankkimiseen, mutta suhteellisen pieni yleistettäväksi.

Ensimmäisenä haastatteluteemanamme oli perheet ja heidän historiansa. Tämä teema ei ollut opinnäytetyömme kannalta ratkaisevassa asemassa, mutta koimme teeman kuitenkin tärkeäksi. Tämän teeman avulla saimme tietoa perheen arvomaailmasta sekä kulttuuritaustasta. Haastattelemamme perheet käyttävät varhaiskasvatuksen palveluja, sillä he käyvät päivisin joko töissä tai koulussa.

Toinen haastatteluteemamme oli päivähoiton aloittaminen. Tämän teeman myötä halusimme saada maahanmuuttajavanhemmilta yleistä tietoa heidän kokemusmaailmastaan varhaiskasvatukseen linkittyen. Yllätyimme siitä, että haastattelellemme vanhemmille varhaiskasvatus oli ennalta tuttu asia. Omien ennako-oletustemme mukaisesti ajattelimme, että maahanmuuttajavanhemmilla ei ole kokemusta tai ennakkotietoa päivähoidosta sekä siitä, mikä sen tarkoitus on. Haastatteluissa ilmeni, että vanhemmat tiesivät melko paljon varhaiskasvatuksesta sekä sen tarkoituksesta. Onkin huomattavissa, että vanhemmat ovat kiinnostuneita päivähoidosta sekä siihen liittyvistä asioista. Lisäksi he olivat valmiita ottamaan selvää ja hankkimaan ennakkotietoa sekä kyselemään kokemuksia esimerkiksi sukulaisilta, jotka olivat käyttäneet varhaiskasvatuksen palveluita.

Haastatteluissa ilmeni vanhempien tieto heidän lähtömaidensa varhaiskasvatuksesta. Läpi haastattelutilanteiden vastaajat vertasivat lähtömaansa varhaiskasvatusta suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Tämän vertailun avulla he löysivät niin yhteneväisyyksiä kuin eroavaisuuksiakin. Osa eroavaisuuksista koettiin positiivisina, kun taas jotkin asiat koettiin negatiivisina. Näiden kokemusten myötä

vanhemmat kertoivat erilaisia kehitysideoita päivähoidon toteuttamiselle. Negatiivisena asiana nähtiin esimerkiksi päivähoidon mahdollinen varhainen aloittamisikä. Positiivisina piirteinä puolestaan nähtiin suomalaisessa varhaiskasvatuksessa leikkimällä oppiminen. Omien kokemustemme pohjalta oli positiivista kuulla uusia näkökulmia sekä ajatuksia varhaiskasvatukseen liittyen. Koska vanhemmat olivat kiinnostuneita päivähoidosta sekä tiesivät paljon siihen liittyvistä asioista, voisiko heiltä kysyä enemmänkin kehitysideoita ja mielipiteitä varhaiskasvatukseen liittyen.

Keskustellessamme vanhempien kanssa, nostivat he esille aloituskeskustelun tärkeyden. Vanhemmat kokivat aloituskeskustelun tärkeäksi, sillä siinä tutustutaan molemminpuolisesti mahdollisen tulkin avulla. Mikäli käytössä on tulkki, saadaan käsitellyt asiat molemmin puolin tuotua esille kaikille osapuolille ymmärrettävällä tavalla. Lisäksi aloituskeskustelussa on mahdollisuus kertoa päivähoidon henkilökunnalle lapsen toimintatavoista sekä omista toiveista lapsen kasvatukseen liittyen. Koska kokemukset aloituskeskustelusta olivat positiivisia ja hyödyllisiä, voisiko mahdollisuuksien mukaan aloituskeskusteluun osallistua yhden työntekijän sijaan mahdollisimman moni osaston työntekijöistä. Tämä helpottaisi lapsen sekä koko perheen kanssa toimimista ja tiedon kulkua työntekijöiden välillä. Lisäksi aloituskeskustelun avulla mahdollisimman moni työntekijä saisi tutustua perheeseen molemminpuolisesti sekä luoda tervetulleen ilmapiirin.

Vastaajat kertoivat, että osa päivähoidon työntekijöistä ottivat heidät hyvin vastaan varhaiskasvatuksen asiakkuuden alkaessa. Osalle haastateltavista negatiiviset kokemukset syntyivät kielimuurin aiheuttamista kommunikoinnin vaikeuksista työntekijöiden kanssa. Näiden kokemusten ansioista vanhemmat kokivat, että heidän tulee ymmärtää kaikki työntekijöiden kertoma informaatio suomen kielellä. Tästä syystä työntekijöiden tulisikin tiedottaa asiakasperheille, että kaikkea ei tarvitse ymmärtää heti, vaan asioita voi kysyä yhä uudelleen ja uudelleen. Teoriatiedossakin tuodaan esille kommunikaatiovaikeuksista maahanmuuttajavanhempien kanssa, mikäli yhteistä kieltä ei ole. Asiakkuuden alkaessa on eriarvoisen tärkeää, että vanhempien kanssa kommunikoidaan eri menetelmiä hyödyntäen. Tämä siksi, jotta vanhemmille ei tulisi paineita sen suhteen, että heidän pitäisi ymmärtää kaikki työntekijöiden suomeksi antama informaatio.

Kolmantena teemana selvitimme, miten yhteistyö maahanmuuttajaperheiden vanhempien ja päivähoidon välillä toimii. Päällimmäisenä asiana vastaajat kertoivat kommunikaation vaikeuksista, jotka johtuivat yhteisen kielen puuttumisesta. Vastausten perusteella toivottaisiin apukeinoja kommunikaatioon päivähoidon henkilökunnan kanssa. Nämä toiveet pohjautuvat kokemuksiin siitä, että vanhemmat halusivat keskustella lapseen liittyvistä asioista enemmän, mutta kielimuuri vaikuttaa tähän negatiivisesti. Vanhemmat mainitsivat, että joidenkin työntekijöiden kanssa on helpompaa kommunikoida kuin toisten. Nämä kokemukset pohjautuvat siihen, että osa työntekijöistä ovat kykeneväisiä kommunikoimaan eri kielillä. Kommunikointivaikeuksiin voitaisiin mielestämme puuttua lisäämällä kielten koulutusta niille työntekijöille, jotka eivät ole kykeneväisiä kommunikoimaan muuta kuin suomen kielellä. Tulkin käyttö tehostaisi myös ymmärretyksi tulemista ja helpottaisi asioiden käsittelyä sekä molemminpuolista ymmärrystä.

Pohdimme myös sitä, onko Kemin varhaiskasvatusyksiköissä käytössä erilaisia tukikeinoja kommunikaatio-tilanteiden helpottamiseksi. Esimerkiksi kuvakorttien avulla voidaan selkeyttää käsitteitä perheille. Koska vanhempien osalta heräsi toive kommunikaation tukikeinoista, on mahdollista, että kommunikaation tukikeinot koetaan aikuisten välisissä vuorovaikutustilanteissa kiusallisina työntekijöiden puolelta. Tukea vuorovaikutustilanteisiin olisi hyvä löytyä etenkin silloin, kun työntekijän ja vanhemman välillä ei löydy yhteistä kieltä kommunikaatioon. On huomioitava, että työntekijä pystyy viestittämään vanhemmalle, millainen päivä lapsella on ollut kertomalla esimerkiksi siitä, miten lapsi on syönyt tai nukkunut. Lisäksi aihekirjallisuuskin painottaa eri kommunikaatiomenetelmien, kuten kuvakorttien hyödyntämistä maahanmuuttajavanhempien kanssa kommunikoitaessa, sillä niiden avulla voidaan helpottaa asioiden ymmärrettävyyttä.

On tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijät olisivat kulttuuritietoisia, sillä osa varhaiskasvatuksen asiakasperheistä tulevat erilaisista lähtökohdista ja kulttuureista. Hyvän varhaiskasvattajan tulisi vastaajien mukaan olla kiinnostunut asiakasperheiden kulttuureista ja uskaltaa kysyä siihen liittyvistä asioista. Lisäksi haastateltavat painottivat molemminpuolisen kunnioituksen tärkeyttä. Mikäli työn-

tekijät kyselisivät perheiden kulttuureista enemmän, ymmärrettäisiin toisia ja toisten toimintatapoja lasten kasvatukseen sekä yleiseen toimintaan liittyen paremmin. Maahanmuuttajavanhemmat toivoivat, että heiltä kysyttäisiin enemmän heidän kulttuuristaan. Kulttuurista kysyminen tuodaan esille myös teoreettisessa viitekehysessämme. Podimme, miksi työntekijät eivät kysy perheiltä heidän kulttuureistaan. On mahdollista, että toisen kulttuurin asioista kysyminen koetaan tungettelevana ja pelottavana asiana, jolloin siitä ei uskalleta suoraan kysyä. Vanhempien mukaan kulttuurista kysyminen kuitenkin lähentäisi työntekijän sekä asiakkaan välistä suhdetta sekä auttaisi avoimemman ja välittävämmän ilmapiirin rakentamisessa.

Neljäntenä haastatteluteemana oli selvittää, miten päivähoidon sekä kodin sääntöt sulautuvat toisiinsa. Osa vastaajista korosti yhteisten sääntöjen tärkeyttä, kun taas osa ei pitänyt niitä olennaisina. Jokainen perhe omaa omanlaisensa perhekulttuurin omine sääntöineen ja tapoineen. Lisäksi etninen alkuperä vaikuttaa yksilön tapaan kasvattaa lapsia. Edellä mainittujen syiden vuoksi on ymmärrettävää, että vastaajien näkökulmat lastenkasvatuksesta olivat jokseenkin toisistaan eroavaisia. Koemme, että vastaajien erilaisilla lähtökohdilla oli vaikutus heidän antamiinsa vastauksiin kasvatuksesta, sillä perheet olivat lähtöisin toisistaan eroavaisista kulttuureista.

Onkin siis hyvin pitkälti perheen omasta kulttuurista riippuvaista, miten he haluavat lapsiaan kasvatettavan. Lisäksi vanhempien ja ammattikasvattajan näkemykset voivat erota suurestikin toisistaan. Nämä näkemuserot on opittava hyväksymään ja suvaitsemaan sekä ymmärtämään, että molemmat osapuolet haluavat oman kokemusmaailman pohjalta lapsen parasta. Teoriassa korostetaan kasvatusten yhdenmukaisuuden tärkeyttä, jotta lapselle voidaan taata tasapainoinen kehittyminen. Sekä vanhemmat että varhaiskasvattajat ovat asiantuntijoita lapsen toimijuuteen liittyen. Tästä johtuen vanhempien sekä varhaiskasvattajien olisi hyvä keskustella näkemyksistä lapsen kasvatukseen liittyen.

Haastateltavat kertoivat kokemuksistaan sitä kohtaan, pitävätkö he ammattikasvattajien antamia kasvatuseuvoja tarvittavina. Osa haastateltavista korosti työntekijöiden antamien neuvojen tärkeyttä, sillä he kokivat, että varhaiskasvatuksen

henkilöstö antaa olennaista tukea lapsen kasvatukseen liittyen. Yksi vastaaja vastavuoroisesti painotti oman kasvatustaidon riittävyttä. Ammattikasvattajan neuvonanto onkin pitkälti siitä riippuvaista, miten maahanmuuttajavanhemmat kokevat itsensä kasvattajina. Lisäksi kokemukset neuvonnan tarpeellisuudesta riippuu siitä, miten ammattitaitoisina vanhemmat kokevat ammattikasvattajat. Varhaiskasvatuksen työntekijän, tulee olla valmis antamaan neuvoja, mikäli vanhemmat osoittavat siihen tarvetta tai mahdollisesti kysyvät työntekijän apua lapsen kasvatukseen liittyen.

Viides teemamme käsitteli kotoutumista varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Jokainen haastateltava korosti varhaiskasvatuksen tärkeyttä lapsen sekä koko perheen kotoutumisprosessissa. Varhaiskasvatus tuo lapsen arkeen sisältöä, sillä päivähoiton avulla lapsi saa viettää aikaa vertaisryhmässä, jossa on kantaväestöön kuuluvia sekä mahdollisesti muista kulttuureista tulevia lapsia. Päivähoitossa käymisen avulla lapsi oppii myös suomen kieltä- ja kulttuuria. Tämä puolestaan helpottaa lapsen kouluun siirtymisestä.

On selvää, että päiväkotia nähdään kotoutumista tukevana toimenpiteenä myös vanhempien näkökulmasta, sillä päivähoiton ansiosta vanhemmat saavat mahdollisuuden käydä koulussa tai töissä. Lisäksi päivähoiton merkitys korostuu vanhempien puolelta myös siinä suhteessa, että varhaiskasvatus voi olla perheen ainoa sosiaalinen kontakti sekä lapsen hoidon mahdollisuus uudessa asuinmaassa. Vanhemmat eivät koe varhaiskasvatuksen henkilöstöä välttämättä ainoastaan päivähoiton työntekijöinä, vaan työntekijöiltä saatetaan kysyä apua myös muissa kuin lapsen hoitoon liittyvissä asioissa. Haastatteluaineiston sekä teoriaosuuden perusteella voidaankin yhteneväisesti todeta, että varhaiskasvatus edistää kotoutumista koko perheen osalta.

Kaiken kaikkiaan päivähoito koetaan positiivisessa valossa maahanmuuttajaperheiden vanhempien osalta. Vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että päivähoiton työntekijät, joilla on tarvittava ammattitaito tehtävänsä suorittamiseen, toteuttavat työnsä huolellisesti sekä hyvin. Vanhemmat kokivat päivähoiton henkilöstön luotettavaksi sekä ammattitaitoiseksi. Haastateltavat totesivat tämän asian monessa eri kohdassa haastatteluiden edetessä. Tämän myötä voidaankin ajatella, että

maahanmuuttajavanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä saamaansa palveluun varhaiskasvatuksessa.

Vaikka haastateltavat painottivatkin positiivisia kokemuksia, tuli kuitenkin ilmi myös negatiivisia asioita, joita luonnehdittiin kuitenkin enemmänkin aikuisten välisiksi asioiksi. Nämä asiat eivät liittyneet niinkään varhaiskasvatuksen tarkoitukseen, vaan esille nousseet asiat painoutuivat enemmänkin henkilökemioihin ja vanhempien kokemuksiin työntekijöiden arvostuksesta. Teoriatiedossa painotettiin varhaiskasvatuksen henkilöstön arvomaailmojen tutkiskelua. On tärkeää, että ammattikasvattaja on kulttuuritietoinen sekä suvaitsevainen, sillä päivähoiton työntekijän omilla asenteilla on vaikutusta siihen, miten hän toteuttaa työtä. Maahanmuuttajaperheiden vanhempien haastatteluiden perusteella näyttää kuitenkin siltä, että kaikki työntekijät eivät omaa samansuuntaista arvomaailmaa eikä periaatteita kunnioittaa jokaista asiakasperhettä tasa-arvoisena sekä yhdenvertaisena heidän kulttuuritaustoistaan riippumatta.

8 POHDINTA

Mietittäessä käsitettä monikulttuurisuus, yhdistetään siihen yleisimmin valtakulttuurista eri tavoin poikkeavat ihmiset. Pohdittavaa on, kuka on erilainen ja kuka erilaisuuden määrittelee. Kun monta eri kulttuuria kohtaavat, tulee väistämättä esiin kysymys, kenen kulttuurin mukaisesti tulisi toimia. Nyky-yhteiskunnassa ei voi välttää itselle vieraiden kulttuurien kohtaamista.

On tärkeää, että ihmiset tulisivat tietoisiksi eri kulttuureista. Kulttuurien tuntemus ei tarkoita kuitenkaan sitä, että pystymme kategorisoimaan ihmiset eri kulttuurien mukaan. Varhaiskasvatuksen näkökulmaa pohdittaessa on todettava, että varhaiskasvattajalla on merkittävä rooli suvaitsevaisuuskasvatuksessa. Kulttuuritietoinen varhaiskasvattaja tiedostaa mallintamisen merkityksen arjen eri tilanteissa. Hän ei omalla toiminnallaan lietso eriarvoisuutta, vaan vaalii tasa-arvoa.

Opinnäytetyömme tiimoilta halusimme selvittää vastaukset tutkimuskysymyksiimme, joita oli kaksi. Tutkimuskysymyksiinä oli ottaa selvää, millä tavoin Kemissä toteutetaan monikulttuurista varhaiskasvatusta. Toisena tutkimuskysymyksenämme oli saada tietoon, miten Kemissä asuvat maahanmuuttajaperheiden vanhemmat kokevat varhaiskasvatuksen. Tutkimuskysymyksiin päätimme hankkia tietoa haastatteleamalla henkilöitä, joilla on kokemusta aiheesta.

Opinnäytetyön tekeminen on vaatinut meiltä laajaa ajatustyötä. Prosessin alkumetreiltä lähtien olemme pohtineet työhömmme liittyviä valintoja. Neljän opiskelijan yhteistyö on vaatinut pohdintoja, sillä työn tulee olla antoisa meille jokaiselle. Työprosessin aikana olemme tunnistaneeet toistemme vahvuuksia ja hyödyntäneet niitä työn eri vaiheissa.

Keräsimme aineiston teemahaastattelujen avulla. Teemahaastattelujen suunnittelu vaati meiltä aihekokonaisuuksien pohdintaa. Valitsimme aihepiirit silmällä pitäen varhaiskasvatuksessa sekä monikulttuurisessa työssä keskeisinä esiintyviä asioita. Lisäksi haastatteluteemojen valinnalle antoi suuntaa lähdekirjallisuuteen tutustuminen sekä se, millaisia asioita meidän on selvitettävä, jotta saamme vastauksia tutkimuskysymyksiimme.

Teoriatietoon tutustuminen on laajentanut tietoisuuttamme monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta. Teoreettisen viitekehyksen sekä haastatteluaineiston yhteneväisyyksien ansioista pystyimme laajentamaan omaa ymmärrystämme käsiteltävistä aiheista. Yhden laajan opinnäytetyön työstäminen on antanut meille mahdollisuuden tutustua lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajavanhempien kokemusmaailmaan. Haastateltavien kokemusmaailmaan tutustuminen on tuonut meille paljon ajateltavaa sen suhteen, kuinka haluamme itse toimia sosiaalialan työssä. Koemme, että olemme kaikilta osin päässeet opinnäytetyöllemme asettamiimme tavoitteisiin. Haastattelutilanteihin mentäessä päämäärämme oli selvittää teemoihin liittyneet kysymykset. Haastattelutilanteiden analysointivaiheessa olikin todettava, että saatu aineisto antoi meille vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Aineistosta nousi esiin asioita, joita emme työn alkumetreillä osanneet edes ajatella.

Opinnäytetyössämme selvitimme ihmisen inhimillistä elämää sekä kokemusmaailmaa. Tämän vuoksi eettiset näkökulmat kulkivat mukana läpi työprosessin. Pääsimme opinnäytetyömme kautta lähelle maahanmuuttajaperheiden vanhempia ja näin ollen vanhempien kanssa muodostuikin avoin keskustelu, jossa oli kunnioittava ja läsnä oleva ilmapiiri. Ennen haastatteluja teimme päätöksen, että emme nauhoita vanhempien haastatteluja. Tämä valinta osoittautui oikeaksi, sillä koimme haastattelutilanteet vanhempien kanssa luonteviksi. Uskomme, että ääninauhureiden käyttö olisi saattanut tehdä tilanteesta vanhempien kannalta kuultelun tyyppisen. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö oli rikastuttava kokemus ja toivomme, että he ovat saaneet yhteisestä prosessista myös itselleen jotain. Eri kulttuureista tulleiden perheiden kanssa toimiessa huomasimme, että tärkeintä on olla oma itsensä ja kohdata perheet heitä kunnioittaen, ihminen ihmiselle asenteella.

Lastentarhanopettajien kanssa tehtävä yhteistyö sujui alusta alkaen mutkattomasti. Jokainen haastateltava oli valmistautunut varsinaiseen haastattelutilanteeseen laatimalla kattavat muistiinpanot heille lähettämiemme teemojen pohjalta. Tämä antoi meille tunteen siitä, että työtämme pidetään tärkeänä. Haastattelujen perusteella voimme todeta, että työntekijät olivat motivoituneita työtään kohtaan.

Heidän ammattitaito välittyi läpi haastattelun. Lastentarhanopettajat perustelivat meille kertomiansa asioita, eivätkä he jättäneet mitään arvailujen varaan.

Aihevalintana monikulttuurisuus oli meille kaikille mieleinen, sillä omaamme melko samanlaisen ajatusmaailman monikulttuurisuutta koskien. Monikulttuurisuus itsessään on moniulotteinen aihe, joka puhuttaa niin yksilö- kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Opinnäytetyömme sujui aihevalinnasta työprosessin loppuun asti aikataulussa ja tavoitteissa pysyen. Vaikka pysyimme hyvin aikataulussa, vaati neljän opiskelijan ryhmässä toteuttamamme opinnäytetyö paljon järjestelyjä ajallisesti. Näin laajaa työtä toteutettaessa oli otettava huomioon prosessinomainen ajattelu, jotta tarvittavat tehtävät tuli laadittua loogisessa järjestyksessä.

Opinnäytetyömme on hyödyllinen jokaiselle, joka on kiinnostunut kehittämään omaa ammatillisuuttaan monikulttuurista työtä kohtaan. Työmme antaa informaatiota varhaiskasvattajille, jotka työskentelevät monikulttuurisessa lapsiryhmässä. Jokaisen monikulttuurista työtä toteuttavan henkilön olisikin hyvä pysähtyä miettimään omaa arvomaailmaa sekä asenteita monikulttuurisuutta koskien. Sosiaalialan työ on vuorovaikutuksellista työtä. Tämän vuoksi omien arvojen ja asenteiden tutkaileminen on väistämättömän tärkeää, sillä ne heijastuvat vuorovaikutustilanteissa.

Opinnäytetyötä tehdessä on tullut esiin pohdintoja mahdollisista jatkotutkimuksista. Työmme sisältää lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajaperheiden vanhempien näkökulman. Olisikin mielenkiintoista selvittää lasten kokemusmaailmaa monikulttuurisuuteen liittyen. Vanhempien näkökulmaa ajatellen olisi mielenkiintoista selvittää, mitä valtakulttuuriin kuuluvat vanhemmat ajattelevat monikulttuurisesta lapsiryhmästä. Työssämme yksi keskeisenä esiintyvä aihe oli kommunikoinnin haasteet lastentarhanopettajien sekä maahanmuuttajaperheiden vanhempien välillä. Mielestämme eri varhaiskasvatusyksiköiltä voisi tiedustella toimiviksi todettuja kommunikaatiomenetelmiä. Näiden pohjalta voisi koota yhteen informoivan tuotoksen. Mielestämme olisi myös tärkeää kartoittaa kommunikaatiokansion tarpeellisuutta.

Työssä kerromme Kemin monikulttuurisen varhaiskasvatuksen kehittämistarpeista. Vaikka näitä on havaittu, uskomme lasten saavan päiväkodeissa laadukasta varhaiskasvatusta. Uskomustamme vahvistaa maahanmuuttajaperheiden vanhempien aito kiitollisuus ja tyytyväisyys varhaiskasvatusta kohtaan. Haastatteluissa ilmennyt työntekijöiden vankka ammattitaito sekä halu kehittää ammatillisuutta antavat uskoa siihen, että varhaiskasvatuksen organisaatio kehittyy eri ajanjaksoina yhteiskunnallisten tarpeiden mukaan. Tulevina varhaiskasvattajina haluammekin toimia kehitysmuotoisesti pelkäämättä uusia asioita. Pätevä sosiaalialan työntekijä näkee muutokset rikkautena, ei uhkana. Monikulttuurisuus osana varhaiskasvatusta on vielä suhteellisen uusi asia. Se vaatii väistämättä sinnikästä asioihin perehtymistä sekä työntekijän halua nähdä kulttuurien kohtaaminen rikkautena. Lopuksi haluamme lainata erään haastattelemamme lastentarhanopettajan toteamusta:

”...pitää pystyä kohtaamaan ihminen ihmisenä.”

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto. Sastamala: Vammalan kirjapaino Oy.
- Angeria, H. 2013. Meri-Lapin seudullinen kotouttamisohjelma 2014–2017. Meri-Lapin kehittämiskeskus. Viitattu 1.6.2016. http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/10/Meri-Lapin_seudullinen_kotouttamisohjelma2014-17.pdf
- Eskola, J. 2007. (Teema)haastattelu- tutkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 32-45.
- Frisk, O. & Tulkki, H. 2005. Kulttuuriavain. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. Hallintolaki 6.6.2003/434. Viitattu 22.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=hallintolaki>
- Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Heinonen, H. & Kuikka, M. 2013. Lapsen oikeuksien toteutuminen nyky-yhteiskunnassa. Teoksessa P. Marjanen, M. Marttila & M. Varsa (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 202-204.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. Teemahaastattelu. 5. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.
- Infopankki 2015. Viitattu 3.11.2015. <http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/maahanmuuttajana-suomessa/kotoutuminen-suomeen>
- Jaakkola, K., Malinen, E., Lammi, S., Rintala, M., Valta, T., Virsu, H., Aalto, H., Perkiö, A., Henttinen, S., Anttonen, A. & Tarkiainen, I. 2011. Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 5.6.2016. <http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/03/Vasu2011.pdf>

Jaakkola, K., Aalto, H., Anttonen, A., Henttinen, S., Hyvärinen, A., Koskela, P., Malinen, E. & Perkiö, A. 2015. Kemin varhaiskasvatuksen laatukäsikirja. Viitattu 23.7.2015. <http://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2014/03/Laatukasikirja.pdf>

Kangas, M. & Eerikkilä, A. 2011. Meille tulee maahanmuuttajalapsi – vinkkejä päivähoidon arjen sujumiseen. Opinnäytetyö. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Viitattu 10.7.2016. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/35644/EerikkilaKangas.pdf?sequence=2>

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus.

Kemin kaupunki 2015. Päiväkodit. Viitattu 3.11.2015. <http://www.kemi.fi/palvelut/varhaiskasvatus/paivakodit/>

Kivijärvi, T. 2012. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy, 246-259.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12. 2010/1386. Viitattu 25.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kotoutumisen>

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 29.4.2005/272. Viitattu 25.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Laki%20Ososiaalihuollon%20ammatillisen%20henkilöstön%20kelpoisuusvaatimuksista%20>

Lappeteläinen, R. 2016. Kemin kaupunki. Maahanmuuttajakoordinaattorin sähköpostihaastattelu 21.6.2016.

Laukkanen, O., Lühr, S. & Salpakivi, P. 1979. Perhe, varhaiskasvatus ja päivähoito. Helsinki: Otava.

Liikenteen tutkimuskeskus Verne. Tampereen teknillinen yliopisto. Kysely- ja haastattelumenetelmät. Viitattu 31.7.2016. <https://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/kysely-ja-haastattelumenetelmat/>

Linnakylä, P. 2000. Lukutaito tiedon ja oppimisen yhteiskunnassa. Teoksessa K. Saravaara & A. Piirainen-Marsh (toim.) Kieli, diskurssi yhteisö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 107-132.

Maahanmuuttovirasto 2015. Sanasto. Viitattu 13.11.2015. http://www.migri.fi/medialle/sanasto#P_fi

Mattila, K-P. 2007. Arvostava kohtaaminen: arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mäkelä, T. 1993. Pakolaisperheiden ja päivähoidon kohtaaminen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen monisteita 1993:14. Helsinki: Pikapaino.

Nummenmaa, A R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOY pro Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Varhaiskasvatus. Viitattu 17.11.2015
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>

Ota koppi! -ohjelma. Viitattu 4.8.2016. <http://www.otakoppi-ohjelma.fi/ota-koppi-ohjelma/esipuhe>

Paavola, H & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Papunet 2015. Materiaalia. Kuvasanasto maahanmuuttajille. Viitattu 30.5.2016
<http://papunet.net/materiaalia/kuvasanasto-maahanmuuttajille>

Pohjola, A 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa L. Viinamäki & E. Saari (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 11-30.

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys – puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen kanssa. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 5.8.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25455/9789513940447.pdf?sequence=1>

Rotkirch, A. 2013. Perheet maailmassa. Teoksessa O. Haapasaari & E. Korhonen (toim.) Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa. Väestötietosarja 26. Väestöliitto. Viitattu 14.6.2016. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/149b6270cfd7cdbe26370488087aa339/1465892619/application/pdf/3098673/MIK%C3%84PERHE_nettkirja.pdf

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Räsänen, R. 2005. Koulu valtavirran ja moninaisuuden kohtaamiskenttänä. Teoksessa Etiikka koulun arjessa. Opettajien ammattijärjestö OAJ. Helsinki: Otava.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Sisäministeriö 2016. Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2016. Sisäministeriön julkaisu 21/2016. Helsinki. Viitattu 27.7.2016. <http://www.intermin.fi/julkaisu/212016?docID=68437>

Stakes 2005. Oppaita 56. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Toinen tarkistettu painos. Viitattu 17.11.2015. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet.pdf?sequence=1>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 19.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>

Suomi toisena kielenä (S2) opetus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa 2016. Viitattu 31.7.2016. [https://peda.net/kemi/varhaiskasvatus/koe/sstkp:file/download/7e9f9939f8f4f4e0a573d7fad4ac76e8d06ac9f6/S2-opetusvarhaiskasvatuksessa%20\(1\).pdf](https://peda.net/kemi/varhaiskasvatus/koe/sstkp:file/download/7e9f9939f8f4f4e0a573d7fad4ac76e8d06ac9f6/S2-opetusvarhaiskasvatuksessa%20(1).pdf)

Säävälä, M. 2013. Maahanmuuttaja koti ja koulu yhteistyössä. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, S. Fågel & M. Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet- ja kotoutumme. Vaasa: Kirjapaino Fram, 129-130.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 10., uudistettu painos. Vantaa: Hansaprint Oy.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Lapset ja nuoret. Viitattu 26.7.2016. http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet/muut_kotoutumista_tukevat_toimenpiteet/lapset_ja_nuoret

Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36. Viitattu 25.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki>

Vartainen-Ora, P. 2005. Monikulttuurisuus työelämässä. TSL – taskumatti. Työväen sivistysliitto TSL.

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325. Viitattu 25.7.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141325?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=yhdenvertaisuuslaki>

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 1.8.2016. https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

LIITTEET

Liite 1. Saatekirjeet lastentarhanopettajille

Liite 2. Saatekirjeet maahanmuuttajaperheille

Liite 3. Haastatteluteemat lastentarhanopettajille

Liite 4. Haastatteluteemat maahanmuuttajaperheille

Liite 5. Lisäkysymykset maahanmuuttajaperheelle

Liite 6. Haastattelukysymykset maahanmuuttajakoordinaattorille

Hyvät lastentarhanopettajat,

Olemme kaksi Lapin Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijaa. Toteutamme opinnäytetyötä monikulttuurisesta varhaiskasvatuksesta. Selvitämme sosionomi (AMK) -tutkintoon liittyvässä opinnäytetyössä Kemin varhaiskasvatuksessa toimivien lastentarhanopettajien kokemuksia maahanmuuttajaperheiden kanssa tehtävästä työstä.

Meidän näkökulmamme lisäksi toinen opiskelijapari selvittää maahanmuuttajaperheiden kokemuksia varhaiskasvatuksesta. He toteuttavat aineistonkeruun omana projektinaan. Lopullinen opinnäytetyömme tulee olemaan samoissa kansissa, sisältäen siis kaksi näkökulmaa ja laajemman teoriaosuuden

Haastattelu tapahtuu yksilöhaastatteluna valitsemiemme teemojen mukaisesti ja siihen kuluu aikaa korkeintaan tunti. Mikäli annatte meille suostumuksen, nauhoitamme haastattelut, jotta voimme palata niihin analysointivaiheessa. Aineiston analysoinnin jälkeen tuhoamme nauhoitukset. Opinnäytetyössä korostamme tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita sekä tietosuojalainsäädäntöä. Emme mainitse yhteistyössä olevien päiväkotien nimiä, emmekä haastateltavien henkilöllisyyttä. Opinnäytetyötämme ohjaavat Lapin Ammattikorkeakoulun sosiaalialan opettajat Sari Leppälä ja Seija Järvi.

Mikäli Teille herää kysymyksiä, lisätietoa saatte soittamalla tai sähköpostitse. Tämän saatekirjeen tiimoilta, otamme Teihin yhteyttä viikon 15 alkupuolella.

Ystävällisin terveisin:

Kristiina Hyrkäs

050-4694469

kristiina.hyrkas@edu.lapinamk.fi

Eveliina Köpman

050-4691024

eveliina.kopman@edu.lapinamk.fi

SAATEKIRJE

MONIKULTTUURINEN VARHAISKASVATUS KEMISSÄ

Teillä on mahdollisuus osaltanne kehittää monikulttuurista varhaiskasvatusta Kemissä. Tarkastelemme opinnäytetyössämme monikulttuurista varhaiskasvatusta asiakkaiden näkökulmasta. Haastatteluiden avulla selvitämme teidän mielipiteitäne ja kokemuksianne päivähoidosta sekä päivähoidon henkilökunnan kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

Antamanne haastattelu on luottamuksellinen ja ilmi tulevat asiat käsittelemme nimettömästi. Opinnäytetyössämme noudatamme tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita sekä tietosuojalainsäädäntöä. Haastatteluun varattu aika on yksi tunti ja haastattelu tullaan toteuttamaan kielitaitonne mukaan joko suomeksi tai englanniksi. Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Opiskelemme Lapin ammattikorkeakoulussa sosiaali-alalla ja valmistumme lastentarhanopettajiksi. Opinnäytetyötämme ohjaavat Lapin Ammattikorkeakoulun sosiaali-alan opettajat Sari Leppälä ja Seija Järvi. Mikäli teillä on kysyttävää tai haluatte lisätietoa opinnäytetyöstämme, voitte ottaa meihin yhteyttä.

Minttu Siitonen

040 7782216

minttu.siitonen@edu.lapinamk.fi

Piia Vottonen

040 5334967

piia.vottonen@edu.lapinamk.fi

COVER LETTER

MULTICULTURAL EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN KEMI

You have a possibility to develop multicultural early childhood education (day care) in Kemi. We will examine in our thesis multicultural day care from the clients point of view. The interview is intended to find out your opinions and experiences of the day care and cooperation with the day care personnel.

We note that the interview is confidential. We will handle the interview material anonymously. In our thesis we comply with the ethical principles of action, as well as data protection legislation. The interview takes approximately one hour, and the interview will be carried out according to your competence in languages, either Finnish or English. Interview participation is completely voluntary.

We study in the Lapland University of Applied Sciences in the degree programme social services. We will be graduated as kindergarten teachers. Our thesis is guided by the teachers of Lapland University of Applied Sciences Sari Leppälä and Seija Järvi. If you have any questions or would like to have more information about the thesis, you can contact us.

Minttu Siitonen

040 7782216

minttu.siitonen@edu.lapinamk.fi

Piia Vottonen

040 5334967

piia.vottonen@edu.lapinamk.fi

TEEMAHAASTATTELU

Miten Kemin varhaiskasvatuksessa työskentelevät ammattihenkilöt toteuttavat monikulttuurista työtä?

1. Taustatietoa päiväkodista
2. Kasvatuskumppanuus
3. Erilaisuuden kohtaaminen päiväkodissa
4. Arjen työvälineet ja valmiudet tehdä maahanmuuttajatyötä
5. Työntekijän arvot ja asenteet

Mitä ovat monikulttuurisen työn haasteet, rikkaudet ja kehittämisaalueet sekä tulevaisuuden näkymät.

TEEMAHAASTATTELU**Miten maahanmuuttajaperheet kokevat varhaiskasvatuksen?**

1. Tietoa perheestä
2. Päivähoidon aloittaminen
3. Yhteistyö päiväkodin kanssa
4. Yhteiset säännöt
5. Kotoutuminen

LISÄKYSYMYKSET MAAHANMUUTTAJAPERHEILLE

1. Onko teillä negatiivisia ja/tai positiivisia kokemuksia? Millaisia?
2. Miten kehittäisitte varhaiskasvatusta?
3. Millainen on hyvä päiväkodin työntekijä?
4. Mitä toivotte päivähoidolta?

SÄHKÖPOSTIHAASTATTELU KEMIN MAAHANMUUTTAJAKOORDINAATORILLE

1. Mikä on Kemissä toimivan maahanmuuttajakoordinaatin työnkuva/keskeisimmät työtehtävät?
2. Kuinka kauan olet toiminut maahanmuuttajakoordinaattina?
3. Kuinka paljon Kemissä on maahanmuuttajia?
4. Kuinka paljon Kemin varhaiskasvatuksessa on asiakkaina maahanmuuttajaperheitä?
5. Millaista yhteistyötä maahanmuuttajakoordinaatti tekee eri varhaiskasvatusyksiköiden kanssa?
6. Millaista yhteistyötä maahanmuuttajakoordinaatti tekee maahanmuuttajaperheiden kanssa?
7. Millaisia haasteita olet kohdannut tehdessäsi maahanmuuttajakoordinaatin työtä?
8. Mitä kehittämisalueita näet monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa?
9. Millaisena näet maahanmuuttajatyön tulevaisuuden Kemissä?

Kiitos, että käytit hetken aikaasi ja vastasit yllä oleviin kysymyksiin!